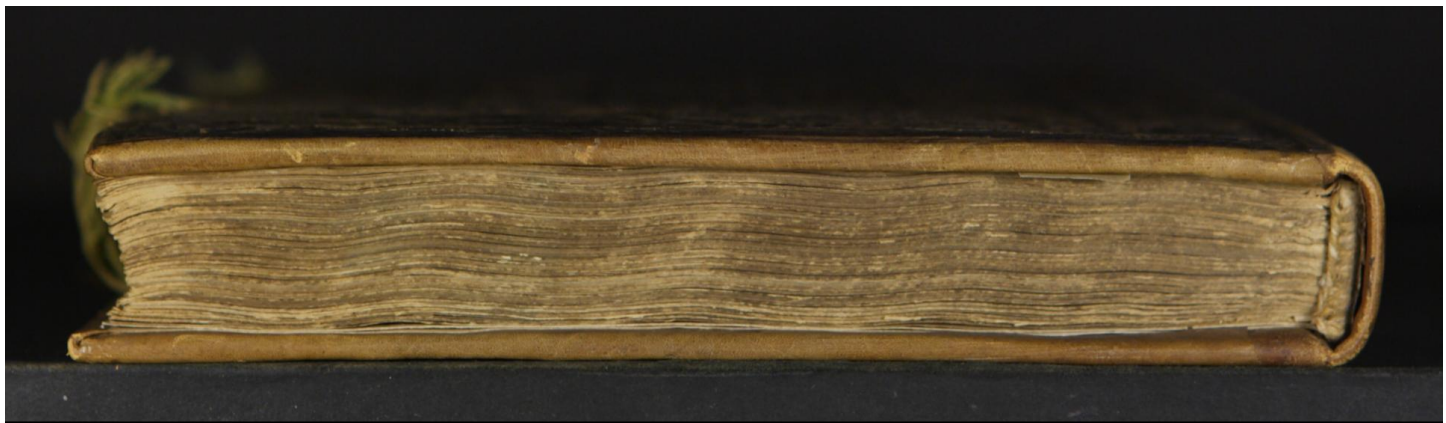

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
P.5.17

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
P.5.17

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
P.5.17

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
P.5.17

P
5
17
BIBLIOTECA NAZIONALE
CENTRALE - FIRENZE

P. 5. 17

Nider Joh.

de mundi apia

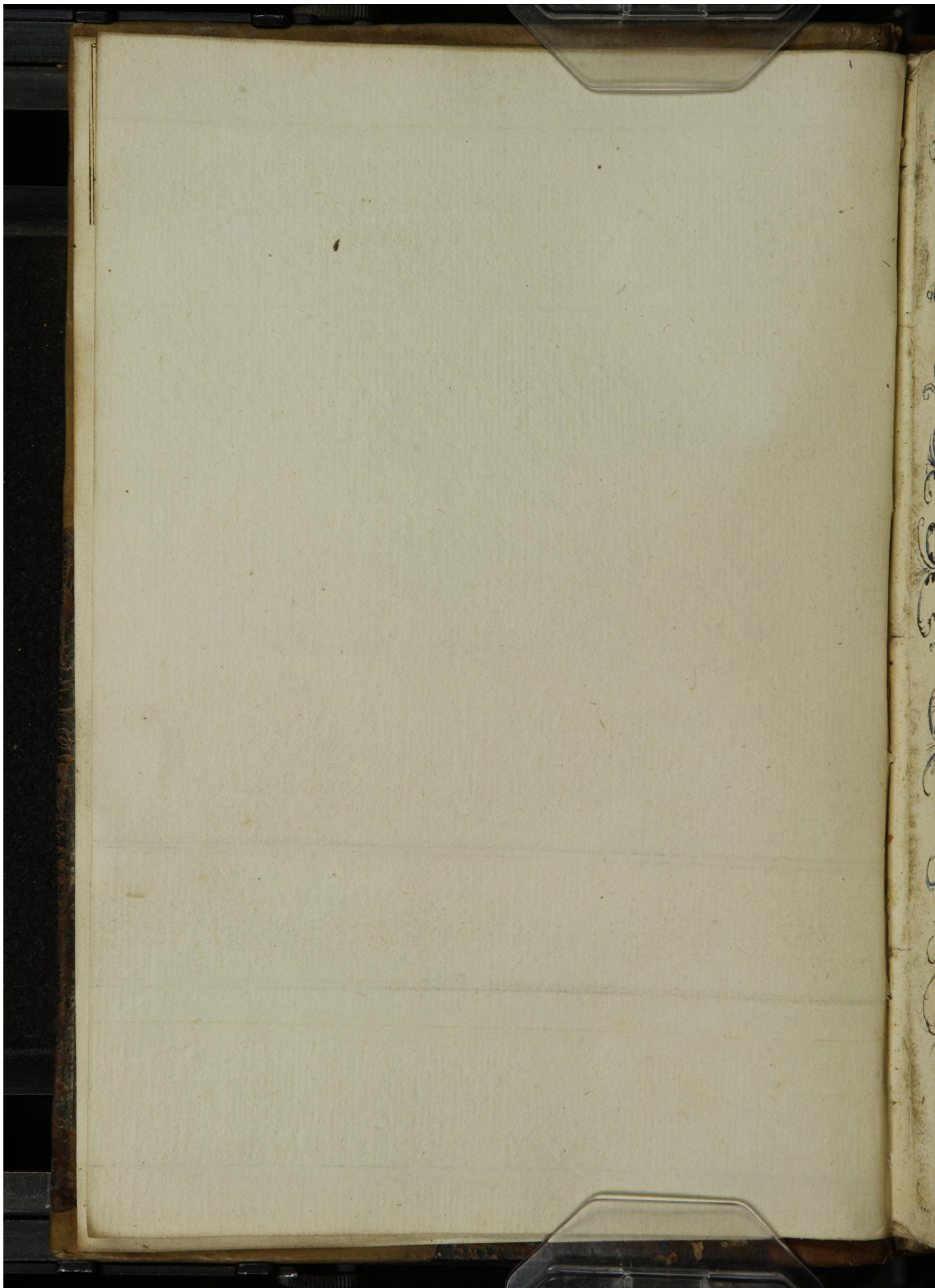
L. la (Colonia, 1/2 Zell c. 1480)

Hain *11815

B.M. manca

Sacra man lo ho dato

per questo me lo colui am

Ad vsum f. 104. r. 104. v.

~~Incipit tractatus venerabilis magistri Johannis Nider ordinis predicatorum de morali lepra~~

*Jam sit me
lib. man.*

Incipit tractatus venerabilis magistri Johannis Nider ordinis predicatorum de morali lepra.

Item deum legimus in leuitico veteris testamenti mandavisse sacerdotibus ut lepram corporaliu[m] multimodas scire studeret d[omi]n[u]s. quibus iuxta om[n]i[u]m theologoru[m] glosas amplissimas figurate datur intelligi sacerdotes novi testamenti preceptis astringi gravioribus quatenus insudet lepras scire morales et varias rationales anime peccatorum. videlicet letaliu[m] inter se et a reialibus d[omi]n[u]s. Horum enim ignorancia culpabilis de confessoris deceptoris lupu[m] ex pastore et de predicatoris pervaricatoris constituit. Que ut evitentur sub. xviii. c. quique sequentes colligere materias studui. Quarum prima erit de peccatis que sub. vii. capitalibus militat vicinis. Secunda de hijs que directe transgressiones concernunt decalogi. Tercia de hijs que circa vii. sunt sacramenta ecclesie. Quarta de matrimonij impedimentis que plerumque in cautis gravissimos iniungunt laqueos. Quinta vero de coniugatorum abusibus venenis quos heu multi licitos estimant cum sint nephandissimi. Verum quia in prefatis materiis mandato sapientis satisfacere desidero quo dicit ecclesiasticus. iii. Que precepit tibi deus illa cogita super et in pluribus opibus eius ne fuis curiosus a. i.

*Gloria h[ic] off. scholae
als de genere*

*Loc. 104.
104.
104.*

Adarco lectorē sequentiū per tria auiso no-
tabilia Quorū primū est sancti thome qđli-
beto octauo qōe xv. dicētis Omnis questio
ī qđ de pctō mortali querit n̄ expresse veritas
habeatur pīculose determinat. quia error qđ
nō creditur esse peccatum mortale qđ pctm
mortale est conscientiam nō excusat a toto. s̄
forte ex tanto Error vero qđ credit esse mor-
tale qđ mortale non est. conscientia ligat ad
pctm mortale. Secundū notabile est alex-
andri de hāll. parte secunda questioe de pec-
cati mortalis et venialis differentia ita diffi-
cientis. Pctm veniale est libido siue volup-
tas in creaturē citra deū Mortale vero ē libi-
do siue voluptas in creatura sup̄ deū vel eqz
deo Si vero creatura diligit ppter deū oīo
a modo qđ debet virtus est qz virtus est ordo
amoris Sed si creatura diligit nō oīo ppter
deū diligitur tamen propter vtilitatem hoī
necessariam. sic est dilectio naturalis a etiam
ordinatur ad deum licet homo non referat.
et concludit Cum autē valde vicina sint pec-
catum mortale et veniale in eodem genē ma-
terie Difficile est dicere vsque ad quid extē-
ditur veniale peccatum et quando incipit esse
mortale Tertium notabile est Cancellarij
tractatu suo de vita aīe Doctrinā iqt salubris

p doctoribz theologie est vt nō sint faciles
asserere actiones aliq̄s aut obmissione esse
pctā mōelia p̄sertim sub vbo vniūfali et dū
p̄dicādum erit ad p̄p̄m. hīs motus auctori
tati p̄sus nihil de p̄p̄iis intēdo dicere in
seq̄ntibz: sed dūtaxat autēticoz in sacra pa
gina verba fideliter curabo dnectē sc̄i thome
potissimū nisi quādo aliū doctorē noīauero
post cui? verba statim sequūtur vba bti tho
me predicti qz idem sc̄is omnes videt̄ d̄iter
ingrōs p̄cellē vbi de differētijs pctōz agit.

O Primū capitulū est de supbia.
E supbia igit̄ primū capitulū d̄tinē
q̄le sit pctm. Quid sit d̄tēptus Spe
cies supbie. ingratitudo. iactantia. excusatio
in pctis. presūptio pusillanimitas. Gradus
supbie. infidelitas. blasphemia. pctā in sp̄m
sc̄m. vi. odiū dei. sc̄isma ⁊ inobediētia ⁊c.

Scd̄z capitulū est de inani gl̄a. et d̄tinē fi
lias inanis glorie q̄ sūt nouitatū presūptio
inobediētia. iactātia. ypocris. contētio. p̄tina
cia. discordia. ⁊ qd̄ sint iactātia yronia. am
bitio. ypocris. simulacō. p̄tinacia. mollicies.
adulatio. curiositas. oētus supfluitas. ⁊ oēt?
defect? Tercū capitulū d̄tinē qd̄ et q̄ sint
species auaiācie p̄digalitas. iniusticia et eius
sp̄s. filie auaiācie q̄ sūt obduracō. inq̄etudo
a.ij

Violentia. Fallacia Periuuriū. Fraus. prodicio. Opera misericordie quādo sint in precepto. Sollicitudo quādo sit fraus. violēcia fallacia. piuriū. restitutio. Symonia. vsura. Emptio. venditio. paruitiōcia. Sacrilegiū. psonarū. acceptio. ⁊ restitutio. Quartū capitulū cōtinet quid sit luxuria. pollutionū diuersitas. gradus luxurie. morosa delectatio ⁊ eius cōsensus quid sint. Species luxurie septē. s. fornicacōnem. adulteriū. Stuprū. Rapitū. Incestum. Sacrilegiū viciū contra naturam modos eiusdē. Modos incontīnētie Et filias luxurie. q̄ sunt. Cecitas mētis. precipitatio In cōsideratio Incōstātia amor sui. Odium dei Affect⁹ p̄sentis seculi. desperacō siue horror futuri. Quintū capitulū continz de Iraconiā. Ira per zelū. Ira per viciū. Seueritas seu crudelitate Quid sit vindictio Species ire filie ire sex. que sūt indignacō. Tumor mētis Clamor blasphemia Contumelia. Rixa. Seueritas seu feritas Crudelitas. Remissio. impacētia. ipseuerācia seu mollicies. icōstātia audacia. intimiditas Timor mūdanos. Human⁹. seruī ⁊ alij timores. iuerecūdia. Discordia. Cōtēcō. litigiū derisio seu illusio. Maledictio. Cōtumelia Rixa. Seditio ⁊ bellum quid sint.

Sextū capitulū. Quid sit gula. cibi mēsu-
ra debita. Gule qñq; spēs. Gula qñ sit pctm
Intpantia qd sit isensibilitas. diminuco cibi
qñ sit pctm. Drña carnaliū ⁊ spūaliū vicōꝝ
Ebrietas ⁊ ei? drñe. filie gule qñq; que sūt
Immūdia. mūloquiū. ebitudo mētis. iep-
ta leticia. sarrilitas. ludi mali q̄ sint. chorea
Reuelatio sigilli cuiuscūq; secreti a cōfessiois

Septimū capitulū cōtinet inuidiā ⁊ ei? par-
tes. Quid sint emulatio et odiū inimici. Et
quicūq; quō diligēdi. Tristitia q̄tuplex sit.
filie inuidie ⁊ q̄ sūt. Odiū afflictio in p̄spe-
ris. Exultacō in adūs. Detrctio. susurratio
Detrctiois audiētia. susurrū. iudiciū teme-
rariū. suspicio. presūptio. ⁊ iudiciū de ocul-
tis cordis an fieri possit. Octauū capi. cōtinz
de accidia negligētia exteriori. gaudio vero.
dilectōe dei ⁊ p̄mi. ⁊ ei? obmissione. Inimi-
co diligēdo. scādalo. Ordine actuū hūanoꝝ
inteioꝝ. Prudētia. imprudētia seu temēitate
p̄cipitacōe. incōsideracōe. incōstātia. negligē-
tia inteiori pigritia. torpore. obmissione as-
tucia. Prudētia carnis seu mūdi. Ignorātia
mūtitudie. cōrctōe fēna. voti fractōe. Ora-
cō nū debito. accidie filiabus s̄m Greg. que sūt
malicia. rācoꝝ. pusillanimitas desperacō. tor-
pore circa p̄cepta. vagaciō mentis. accidie

a. in

filiabus s'm yfidorū que sūt amaitudo. ocī-
tas. Sōpnoletia. Importunitas mētis inq̄tus
do corpis isensibilitas. Quisitas v̄bositas.
ac Nonū capitulū cōtinet pctā plura cōtra
p̄mū p̄ceptū decalogi ppetrabilia. vt de. 8.
speciebus vbi demones exp̄sse inuocātur. ⁊ de
sex vbi tacite iuocātur. Itē de sortibus obser-
uacōibus varijs. Arte notoria. Inmutacōibus
corporū. ymagibus. fortunjs et infortunjs
suspensōibus ⁊ ligacōibus Inecacōibus serpētū.
maleficio. p quid aliquid agnoscat̄ esse su-
p̄sticiosū. Adiuracōibus. Tēptatione dei

Decimū Capitulū cōtinet de secūdo p̄-
cepto. vt de periurio multa. de tercio p̄cepto
videlicet de obsequacōe sabbati. De quarto scz
de honore parētū. prelatorum. dñorū ⁊ bñ
factorum. ac de obediētia. de quinto p̄cepto
videlicet de nō occidēdo vel p̄mū i corpore le-
dēdo. de differēcijs occidēciū. ⁊ de differēcijs
conceptus in vtero necāciū.

Undecimū Capitulū cōtinet de vltimis. q.
p̄ceptis scz mechia. mēdatio multiplici. de
negante veritatē. testimoniū ferētibus. accu-
sacōe. Calūpnia. p̄uaricacōe. tergiu'satione
pena talionis. Aduocacōe Iudicibus. de de-
fendētibus se in iudicio. ⁊ de appellacōe. iz.
Capi. cōtinet q̄ sint necessāia in oī sacramēto

4.
De baptismo. confirmacione. eucharistia. confessione
prime iniunctione. foris absoluciois. extrema uncti
one. et de matrimonio.

Tredecimū capitulū cōtinet de m̃rimoniū
impedimētis que solū dirimūt matrimoniū
atrachēdum non atractū. et sūt nouē.

Decimūquartū ca. cōtinet de impedimētis
q̃ atractū m̃rimoniū dirimūt et atrachēdum
impediūt. et sūt. xij. Itē quō atrahūtur spon
salia. quō impediūtur p. x.

xv. capi. cōtinet qñ vir possit vel teneat di
mittere vxorē ppter fornicacōem. pfidiā vel
ppter aliud crimē. et eōuerso mulier vir.

xvi. capitulū cōtinet qñ actus m̃rimoialis
sit meritorius. quō in. x. casibz mōle peccatū.
quō in. vi. casibz est veniale pctm.

xvij. capitulū cōtinet qñ alter diugū possit
sine pctō reddere debitū etiā alio peccante. et
cur aliqui tenet alter reddere. et qñ nequaquā
tenet reddere. vt in sex casibz. atq; de tripli
ci fornicacōe q̃ fieri pōt in m̃rimonio.

xvij. ca. cōtinet. v. tpa qñ licet vel non licet
exigere debitū in m̃rimonio. et quādo nuptie
celebrari possint vel non.

Urbia dupliciter capitur. Vno modo
gñalit̃ p̃ cōceptu p̃ceptoz dei et sic repe
ritur in omni pctō mōli. quia ita ambrosius

a. iij

diffit pctm. Est puaicacō legis dīne ⁊ celesti-
um ī obediētia mādatoꝝ. vnde sic supbia nō
est speciale viciū nec capitale s̄ regina om̄i-
um vicioꝝ. Alio modo est spāle viciū. ⁊ sic ē
appetit⁹ inordinat⁹ seu imoderat⁹ pprie ex-
cellētie. et sic idē est cū nolle obediē supiori p̄-
sertim deo ⁊ regulis eius debitis. nā sicut qđ
libet pctm habz duo scilicet adūsiōē ab īcon-
mutabili bono. ⁊ dūsiōē ad mūbile creatur-
ā. Ita ⁊ supbia hz duo. vnū p se ⁊ d̄pletuū
pcti ac fōrle. ⁊ hoc ē d̄tēpt⁹. Aliđ materiale
et illud est appetit⁹ imodeat⁹ pprie excellētie
pp̄t p̄mū hz supbia qđ est maximū pctm ⁊
regia vicioꝝ. nō aut pp̄t s̄m Vñ nolle subijci
deo l̄ supiori loco dei ac īgul eoꝝ. seu d̄tēpt⁹
taliū est pp̄ri⁹ actus supbie. p̄mo talis con-
temptus dei est maximū peccatū et additus
alijs facit pfidiā. despeātiōē et omnia alia
peccata maiora facit. Insup omnia alia pec-
cata excepto prefato d̄temptu p̄cedūt p̄ncip-
aliter aut ex ignoriātia. aut ex infirmitate
seu propter desiderium cuiusq; alterius
boni a deo. ⁊ ista habēt p̄ formali. auerti vero
a deo pro materiali. Sola aut supbia eō-
uerso hz pro formali adūsiōē a deo seu d̄tēp-
tum ⁊ idarco etiā p̄ncipalit habz q̄ est pctm
mōrle. Eius aut motiuū est vmitas p̄ncipat⁹

5.

vt in angelo patuit a hoīe p̄mis. p̄ mateſia
 li vero habet cōſione ad cōmutabile bonum
 Supbia g^o est appetit^{us} immoderat^{us} p̄prie
 excellētie. Aliud aut̄ est appetē excellētiā dicit
 alexāder. a Aliud est appetē excellētiā pro
 priā vt p̄priā. Appetere em̄ excellētiā cum
 fit naturale angelo et hoīi iquantū sūt facti
 ad ymaginē dei. nō ē pctm̄. Sed appetere ex
 cellentiā p̄priā vt p̄priā seu immoderate sp̄
 est pctm̄. Et h̄ fit multiplici^{ter}. P̄mo reputā
 do se illā habē a se nō ab alio. Secdo reputā
 do se illā habere ab alio sed suis meitis. Ter
 cio reputādo se falso illam habē cū nō hēat
 Quarto reputādo se habē illud in q̄ excellit
 plus om̄ib^{us}. Et ideo indiffiniōne li p̄prie so
 nat i viciū. puta cū dicit in corde suo q̄ hēat
 aliquid a se. vel cum dicit meritum esse a se et
 sic de alijs differentijs seu sp̄ib^{us} p̄ btūm Greg^o
 assignatis. Supbia cōpleta ē fm̄ suū gen^{us}
 mortale pctm̄ triplici^{ter}. P̄mo qn̄ est cōtra
 dilcōnem dei vt qn̄ post deliberaōnē rationis
 rēnit subijci deo et regulis eius. ad q̄ necita
 tis debito tenet^{ur}. Secdo qn̄ est cōtra dilcōnem
 p̄imi. vt qn̄ aliquis sic se p̄fert p̄imo. supi
 ori q̄ ab ei^{us} subiectione se subtrahit ad quā
 tenet^{ur} debito necitat^{is}. Qui inq̄t de^{us} vos sper
 mit. me sp̄nit Tercio pctā ista q̄ ex superbia

completa pcedunt etiā sunt vel fieri possunt
mortalia. Veniale vero peccatū est quādo
nolle subiā supeiori preuenit iudiciū rōnis
vel appetit? immoderat? pprie excellētie. Cā
cellari? diffinit contemptū dicens. Cōtēpnere
aliquā rem vt auctoitatē superioris est ipāz
vere vel interptatie nullā vel vilem aut min?
iustam reputare. Contēpnēs itaqz auctori-
tatem superioris non ex passione vel fragili-
tate vel ignorātia. sed ex contemptu qui est pnci-
palis causa aut finis trāsgressiōis sue reus
peccati mortalis existit. vt dū q̄s dicit supi-
ori in eo q̄ superior. ego in despectū vestri h̄
agā qđ inhibetis alias non actur? capitulo
·ij. sexto septio Spēs supbie sūt q̄tuor sm
btūm greg. et bedā. Pma credē se h̄rē bonū
a se id est q̄ aliq̄s inordinato appetitu pprie
excellētie ita de bonis suis gloriē ac si ea a se
habēt. Nā si in vniūsalī simplicit̄ quis crede-
ret q̄ bonū a se habēt esset infidelis seu here-
ticus et infidelitatis spēs. Sub illa specie sed
non pprie. nec velut species cōtinetur in gra-
titudō. qua quis sibi attribuit qđ ab alio h̄z
Secūda species est credē bona sibi data p
prijs meritis habē id est q̄ aliq̄s ex immo-
derato appetitu pprie excellētie. ita de bonis
suis gloriē ac si ea pprijs meritis haberet

6.

Credere aut aut sentie q ex meritis pcedenti
bus aliqd bonu aut premiu dsequatur. non
est presumpco ul error si ad deu taq ad origi
nale principiu actu vel habitu solu referatur.
Si vero quis credet simpliciter et i vniuersali
q bona a se habet p prijs meritis: est species
infidelitatis pelagianor. In ista spem: h no
velut spes. etia educit in gtitudo q quis suis
meritis bona ascriberet q meritis habz ali
enis. ymmo ista ingratitudo e magis effect?
pme vel scde speciei. Tercia species e iacta
re se habere qd quis no habz. vnde psuptio
de multis meritis a gcijs si no insunt: vt in e
du fit in deuotarijs a eoz reuelacombus pro
phecijs. a hmoi falsa e a temeraria. vel attri
buere sibi maius bonu q quis habet: ad ide
reducit. differt aut ista spes a iactantie vicio
quia iactancia est spes medacij quo ad exteri
ore actu facti scilic; quo quis falso sibi attri
buit qd no habz ut habes i capitu. ij. a. viij.
Sed ista species omittit quo ad interiore cor
dis arrogancia. qua scilic; quis se alijs pferit
Excusaco in pctis ptinz etia aliqliter ad ista
spem. qz ibi sibi quis attribuit inoancia qua
non habet. Excusaco em in pctis no est spes
supbie. h mag effect? eius. l. dispoico ex ipa
ans ymo dicit ppe effect? presumpcois. Itē

excusacō pcti est quedā circūstātia aggrauās
omē pctm. etiā ipaz blasphemā. Qrta spe
cies ē. despectis ceteris velle singulariter videi
vide de h. c. v. §. viij. ix. x. xij. xxi. Itē infra
pñti. c. §. xv. c. viij. §. iij. Ad istā spēm ptinz p
sūp cō. Est aut presūp cō viciū quo quis assu
mit statī sine fiducia diuini auxiliij op? mgn
nū ad agēdū ea q pferūtur sue v̄tuti seu q p
porcōz sue facultatis excedūt. Vñ presūptuo
sus estimat erronee suū m̄tirū sustinēdum
vel ad vincēdū tēptacōez. qñ materiā eaz p
pinqūā non vitat. vel se estimat maiores di
uicias. scias aut potētias hrē q̄ habeat. vel q̄
se estimat mgnū a mgnis dignū. ex q nō est
scz p̄t diuicias bona fortune. l. ppter vestes
a similia Pusillaitas per defectū opponitur
vicio presūp cōis. dicit aut pusillanimis qui
t̄ausat in id tendē qd est sue potētie m̄esura
tum. Itē pusillais est qui dign? est mgnis l
pporcionat? ad mag faciēda fm habilitatē
ad v̄tutes. q̄ habilitas inest ei l ex bona dis
posicōe natuē. vel ex sciētia. vel exteriori fortu
na. quibz cum t̄ausat vti pusillaimis dicit et
reddit. Et ista recusatio l negligētia ois ali
qñ ex p̄fata h̄ilitate v̄tēdi. Est at pusillaitas
mai? vel pei? viciū q̄ p̄sūp cō. Dicit etiā cācel.
t̄ctatu suo de drā vitioz sic. Pusillanimitas

7
qua quis contra Iudiciū supioris sui et prudē-
tioris sui reputat. se min⁹ iusto ad aliq̄ faciē-
da et p̄tinacit̄ refugit officia a supiore impo-
sita. ad inobediētiā supbiam imputatur. quia
iudiciū suū nimis prefert et imititur prudētie
pprie. Sec⁹ si ducat̄ ppria lege spūs sancti.
de qua d̄z esse cert⁹. Secus p̄terea si sciat pi-
culū suū euidenter de quo fidē facē supiori ne-
quit. Nota etiā q̄ q̄libz spēs supbie h̄z tres
ḡd⁹. P̄m⁹ est supbia ī corde. scd⁹ ī ore. terci⁹
ī opacōe. Ansel. poit. 2. grad⁹. P̄m⁹ et pes-
sim⁹ est supbia ī opimione q̄n aliquis opiaz-
tur vel existimat se esse dignū aliquo magno
honore. et in hac estimacione sic delectatur.

Scd⁹ supbia in volūtate. q̄n aliquis nō se
estimat esse dignū aliq̄ honore. vult tñ illū
habere. tamē non p̄curat ope vel sermone et
delectatur in volūtate. et illd̄ est minus malum
q̄ primū. Tercius est exaltacō in sermone
q̄n quis nō estimat se esse dignū honoē aliq̄
nec vult vltra ipsū habē. nec laborat ope ad
optinēdū. nichilomin⁹ tñ magnificat se ī ser-
mone. Quartus est exaltacō in ope quādo
nullū triū facit. et tamen facit aliqua opera
ex q̄bo dign⁹ habeat. et iste ē mīm⁹. Iste dif-
ferēcie s̄m Alexanderū sūt materiales supbie
s̄m greḡ. sūt fōiles. Supbie itaqz addicōes

sunt s^m tho. ad regulā rāōnis recte s^m quā
aliquis veram estimacōnē de se habere potest
nō attēdē a de se maiora q̄ sint estimāe Ali
orū defect? nō p̄prios cōfideāre supioris mā
data cōtēpnere. Sup alios videri. appetē ex
cellentiā verā. In alijs existētem fastidiē a in
p̄pria excellētia inq̄tum p̄pria delcārī velle
Infidelitas etiā cum suis spedebo apta nata
est ex supbia gnārī. Est aut infidelitas viciū
quo quis epugnat seu dissentit auditui vere
fidei. aut qui cōtēpmit ipsū. Tres sunt infide
litis species. P̄ma iudeorū q̄ remittuntur fidei
suscepte in figurā. Scd̄a peiorū paganorū q̄ re
mittuntur fidei nō suscepte. Tercia pessima xp̄i
anorū q̄ remittuntur fidei iā suscepte in ipsa ma
nifestacōne veritatis. et hanc habētes dicun
tur heretici. vel sectam habētes. vel apostate
Species aut infidelitatis q̄ accipiuntur secū
dum diuersitatē erroris in diuersis que ad
fidem pertinet non sunt determinate. sed s^m
errores possūt in īfinitū multiplicari. vt alia
est hēsis arrianorū. alia sabellianorū et sic de
alijs. Blasphemia oppōitur cōfessionī fidei
vere et est derogatio vel detestatio alicui? ex
cellētis bonitatis diuine p̄sertim. Et est du
plex blasphemia. quedā in corde. alia in lo
cucōe. Spēs īproprie blasphemie sūt tres.

8

Vna cū quis attribuit deo l' sancto alicui qđ
 ei non ouenit. vt dicēdo deus est mendax.
 Scūda cū a deo remouet qđ ei ouenit vt di
 cēdo deus nō ē bonus &c Tertia cū attribuit
 creature qđ deo appropat. vt dicēdo iste hō
 est deus ul' scrutator cordiū. p'scius futuroꝝ.
 ex libertate arbitrij depēdētū Sic etiā blas
 phemia ē t'plex Grad? etiā sūt i blasphemia
 Pri? qñ aliq's credit corde id qđ blasphemāt
 et ibi ē ifidelitas Scđ? si ibidē sequit' detesta
 tio volūtatis Tercā? si prūpit in v'ba sic etiā
 laus fidei auget' p' dilōnē et cōfessionē Qr
 tus cū quis blasphemāt in ope Ita etiā blas
 phemie qñ sit pctm notandi sūt grad? Vn?
 ost qñ blasphemans subito ex aliqua passi
 one in v'ba ymagiata prūpit et significacō
 nē eoz nō cōsideret sic ē pctm veniale Scđ?
 qñ q's adūtit hoc esse blasphemā. cōsiderās
 significata v'boꝝ et tūc nō excusat' a pctō mor
 tali sic nec ille q' ex subito motu ire. aque oc
 cidit vide. c. v. vi. ij. & xxij. Blasphemia ē pec
 catū in spiritū sc̄m. qñ aliquis ex cōtra mali
 tia p' cōtēptū abilit et remouet spālē aliquē
 effem spūs sancti sc̄z illud qđ elōnē pcti pōt
 impedire. et sic qđlibet pctm i spm sanctū vi
 detur fieri cum cōtēptu Quid at sit cōtēpt?
 dictum est. S. v Et sunt sex species peccati

In spm scum. prima desperaco. non q ibi mia
no credat: h qz tepmit. de hoc vide infra. c.
viij. §. ij. iij. a. xxv. Secda presuptio non q dei
iusticia no credat h qz tepmit. Ista presup
tio est qn qs psumit glaz adipisci sn meritis
vel remia sine pnia. No tn q peccae cu ppo
sito pseueradi i pcto sub spe vie est psuptio
a augz pctm. sed peccae sub spe vie qnqz pci
piede cu pposito abstinedi a pcto a penitendi
de ipo: h no est psupcois: h diminuit pctm.
qz p h videt hre volutate min? firta ad pec
cadu. Tercia sps e impnia q est ppositu no
penitendi. Quarta sps e abstinao q est firto
ppositi i pcto. Quinta ipugtio veritatis agniti
qn. s. aliqs veritate fidei impugt vt licet? pec
cet. Sex inuidia fne gre. puta qn aliquis
no solu inuidet psone fratris aut bono eius
h etia inuidet de augmento ipsius gratie dei in
mundo crescete. Odire vero deu oim actorē ex
deliberacoē inuenit in omi specie pcti in spm
scum. Ideo no inter sex sps pcti in spm scum
aputaf. vide de hoc. c. viij. §. vi. a. x. Itē. c. v. §.
vij. Item. c. vij. §. vi. Scisma est eade opinā
tem atqz eode ritu colente que ceteri solo co
gregacois delcari dissidio. Scismatici dicit
tur qui ppria sponte et intencōe se ab vnita
te ecclie sepant vt qui subesse renuūt pape

et qui mēbris ecclie ei subiectis dicare causat
ptinacitus . quia p̄cepta pape dēpnunt et
iudiciū eius subire renuūt Inobediētia est
pprie dēptus p̄cepti supioris cui quis obe
diē tenet. Si quis aut nō ppter p̄cepti con
temptū facit aliqd contra p̄ceptū. sed ppter
aliqd aliud ptinet formalit̄ ad aliā speciem
p̄cti. Quid aut sit dēptus ⁊ quō aliqd pos
sit quodāmo dēpmi. i. irrōnabile ⁊ ifructu
q̄sū reputari habes. c. ij. §. vij. ⁊ b. §. v. Gra
dus h̄z inobediētia. P̄m⁹ qñ deus dēpnitur
in sua p̄sona dirē. sicut i odio dei l̄ blasphe
mia dictū est. Sed⁹ qñ dēpnūtur bona . p
q̄ fit p̄ctm i spūm s̄cūm. et sic est p̄ctm i spūm
sanctū vt diffinitū est. Terc⁹ qñ quis dēp
nit dei aliqd p̄ceptū. Et q̄tū ē dei p̄ceptū de
meliori bono. tāto iobediētia est p̄ctm mai⁹
Quartus qñ dēpmi⁹ homo p̄cipiēs. i. p̄sona
p̄cipiētis. Quintus qñ dēpmi⁹ etiā p̄ceptum
hoīs. Sextus quādo quis non ppter p̄cepti
dēptum facit aliquid tra p̄ceptū. sed ppter
aliqd aliud. S; talis iobediētia ptin; forma
liter ad aliā sp̄z p̄cti. Ca. ij. de inani glo.

Gloria iam⁹ seu vana. i. appetit⁹ vane
glorie est mot⁹ inordinat⁹ ad laudē
hūanā. ⁊ ē p̄ma filia supbie atq; vi
cū capitale. Pro cui⁹ noticia sciēdū q̄ gla est
b. i.

frequēs de aliquo fama. cū laude. ul' est clara
cū laude noticia. ul' ore multoz celebrata lau
dacō. vnde gl'a est effect? duoz scilicet laudis
et honoris. qz ī hoc q' aliquis laudat' vel ho
norat'. dar? redditur ī noticia alioz. Appeti
tus igit' glorie est quidā effect? clarificacōis
seu maifestacōis talis boni spūalis vel tēpat
qd apud hoīes decoris videt'. Appetit? glo
rie non est pctm̄ pmo meritorī? quia tūc est
de vere bono gloria digno. Primo qñ quis
solū bonū ppriū qd vere est bonū considerat
et hoc approbat. Secdo qñ aliquis bona sua
q' vere sūt bona vult ab alijs approbai. Ter
cio si appetit' gl'a ista itencōne solū vt de? ab
hoīe glorificetur. Quarto si appetit' illa itē
cōne vt hoīes pficiant ex bono qd ī alio co
gnosūt. Quito si ista itencōe vt ipse homo
met ex bonis q' ī se cognoscat p testimoniū
laudis aliene studeat ī eis pseuerare et ad me
liora pficere. Sexto si desideatur p euitacōe
infannie ad bonū finem. Sed gloria vana id
est appetit? vane seu inanis gl'e semp ē pctm̄
qz vanū seu inane idem est vel pene sicut fal
sum Pro quo nōndum q' fm allerā. de hall
in tēcia pte q' appetit? gl'e est velle laudari ab
hoīe l' honoari hūana at laus qntuplici rōe
qd vaissimū est. pmo qz anf. dicitur Quis creaturā

in q̄tum talis habz solū ex se q̄ est ex nihilo
 h̄ laus ē creaturā. Scdo qz vana laus h̄ ma
 lum finē et indebitū. ideo etiā vanū quid est.
 qz vanū est qd non sortit̄ debitū finē. Tercō
 ex pte eoz qui laudāt habet vanitatē. quia
 hoīm iudiciū est instabile. nūc rectū nūc cur
 uum. Qrto ex pte mateie de q̄ laus est quia
 sūt verba ⁊ p̄ dñs vent? fract? vel aer. Qnto
 ex pte ei? de quo est laus. qd aliquñ iudicat̄
 ab vno bonū. ecōuerso ab alio. ergo qui de
 lectant̄ in vana glā. delectātur ī re vaissima

Est aut̄ appetit? vane glorie quadruplex
 Pm? qñ quis gloriā appetit de eo qd nō est.
 Scds qñ gloriā querit de eo qd est. h̄ nō est
 gloria dignū vt de re fragili ⁊ caduca. Tercō
 quādo querit gloriā ab hoīe. cuius iudiciū
 nō est certū. Qrto qñ gloriā nō refert in de
 bitū finē actu vel habitu scilicet ad dei honorē
 vel p̄mi salutē. Drnt etiā inanis gloria ⁊
 supbia sicut causa ⁊ effect? qz supbia inor
 dinate excellētiā appetit. h̄ inanis glā appetit
 excellētie maifestacōem Vnde alexander de
 hallis dicit. Nō sūt idem formalit̄. superbia
 ⁊ inanis gloia licet vnū attingat cū alio eē vt
 in pluribz. Nā appetit? laudis vt q̄s honoē
 tur ⁊ laudet̄ ab alijs verbo ē inanis glē si est
 inani vel vano. Appetere vero p̄esse ⁊ efferri

b.ij

supra alios ē supbie Et quis iamis gloia nō
sit ex suo genere peccatū mōile. fit tamē pec
catū mortale q̄tuor moīs. Primo qñ q̄s glo
riatur de aliq̄ falso qđ cōtrariat̄ diuine reue
rētie. vt si q̄s sibi attribueret q̄ esset deus et
similia. Scdo quādo q̄s bonū tēpale de quo
gloriat̄ puta fortitudiez diuicias ⁊ honores
ac huiusmodi p̄fert deo sicut de q̄busdā p̄nci
pibus videtur ī euāgelio Job. eo q̄ prefere
bāt testimoniū hoīs. dei testimonio id ē licz
ī cristum corde crederent. tamē ne eicerētur
de sinagoga vel honoribus temporalibz: nō
fatebāt̄ xpm ore et operibz. Tercio quādo
gloia est de pctō mortali deliberate. vt cū q̄s
gloriat̄ deliberato animo ⁊ placenter de lu
xurijs suis. vel alijs peccatis mōilibz que fe
cit. Quarto quādo quis nō curat transgredi
p̄ceptū dei ul̄ ecclie p̄pter vanā gloriā sicut ī
torneamētoribz patet et de ornātibz se vt lux
uriose appetant̄. sicut infra de ornatu dicitur
ī fine hui⁹ capituli Quinto qñ quis intēcō
nem suā ēfert ad gloriā tanq̄ ad vltimū finē
ad quē scilicet omnia virtutum oia ordinat
p̄ quo cōdo nō p̄mittat facere etiā ea q̄ sūt
cōtra deū. alias appetitus iamis gl̄e si nō t̄pug
net caritati dei ā p̄ri q̄tū ad id de q̄ est gl̄a nec
q̄m ad itēcōz gl̄az q̄rēt̄ tūc ē solū viale pctm

74

filie autē inanis gl̄e sūt septem viz nouitas
 tum presūptio. inobediētia iactācia. p̄pocriſ.
 otētio. p̄tinatia discordia Et nota q̄ s̄m al
 lerād̄ de hall. filie dicūt nō q̄ sint sp̄ eius
 dem sp̄ei cū m̄rē vel q̄ vnaq̄q̄ denoietur vt
 mater. s̄ q̄z cōformitatē h̄nt eq̄litas a qua
 immediate nascūtur vel apte nate sūt nasci.
 Nouitatū presūp̄cō est q̄n q̄s intēdit mani
 festacōez sue gloie p̄ facta vera h̄ntia aliquā
 admiracōez. Quid autē sit p̄sūp̄cō habes in
 q̄rta sp̄e supbie sup̄ Inobediētia nō est sp̄es
 inanis gloie seu supbie formalit̄. s̄ nascit̄ ex
 ea. Inobediētia em̄ sumit̄. penes nolle subes
 se voluntati alteri? vel p̄cepto. Supbia vero
 sumit̄. penes velle preesse. Dicit t̄n scot? i. iij
 circa di. iij. tres p̄posicōes. p̄ma null? tenet̄
 ad aliq̄d p̄ceptū diuinū nisi per aliquē ydo
 neum et autēticū sibi promulget̄ vel ex fa
 ma veridica et testimoio bonoz cui debz qui
 libz et rōnabili? credē. Et h̄ inquit intellige
 de lege positua q̄ nō est nota interi? in corde
 Sed appositō Nōndū ḡnalit̄ q̄ p̄mulgacō
 facta de filiio d̄mo obligat ad nō otēpnē
 dum Qui em̄ otēpnit filiū: otēpnit filiū
 tem inq̄ntū filiū. Et ideo nolēs suā filiū
 d̄mū euāgelicū. et otēpnēs illud tāq̄ irro
 nabile et infructuosū. peccat mōr̄liter. Vnde
 b. iij.

videant mordētes paupertatē euāgelicam. ne
forte si nolūt seruare quia non est necessariū
nō contēpnāt qz tales contēpnūt xpm q̄ hāc
suasit seruari tāq̄ meritoriam et vtilē ad vi
tam etnā. vt de vboꝝ significacōibz. li. vi.

Tertia propositiō pmulgacō p modū p̄cep
ti facta obligat non solū ad nō contēpnēdū
sed etiā ad seruādū si est affirmatiuū. ul̄ cauē
dū si est negatm̄. Hec dixi intelligendo de cō
filio et p̄cepto diuino. qz secus est de huāno
Etiā loquēdo de cōfilio uel p̄cepto hoīs supi
oris seu p̄lati. licet em̄ tam cōfilium q̄ p̄ceptū
aliqui? superioris contēpnē. id est irracōnabile
et infructuosū iudicāe. Sed non licet p̄ceptū
p̄lati. dum est prelatus contēpnē. nō obhuā
do ea Quia dicit Matb. xxiij. Sup cathed
rā moyfi sede. scri. et pha. q̄ dixerint vob̄ fa
cite Istut aut̄ de contēptu cōfilij ul̄ p̄cepti sue
prioris pbatur. qz nō tenet̄ necessariū habe
re falsam opionē de suo supioe. Nūc aut̄ cō
filium eius uel p̄ceptū pōt esse i se irracōnabile
et infructuosū. et racōnabile et vtilē tūc laborā
dū ē ad ei? reuocacōz et ad correpōz ul̄ amō
cōz tal̄ p̄lati fatue p̄cipiētis. nō tñ tenet̄ sub
dit? epudiae p̄ceptū ei? . l̄ reputāe t̄q̄ irrōna
bile et infructuosū S; p̄t oppositū epudiae sic ē
et sic contēpnē nō approbādo hoc fco. hec scoz

Nō p̄terea s̄m berū. clara & tra hīnē. de gan.
 di. iij. q. xxxij. Dr̄nt & tēpnē p̄prie. & negligē
 qz & tēpt? nō solū importat p̄uationē actus
 volendi ad illud qđ & tēpnitur. s̄ etiā actum
 positiuū displicētie. Vñ actus vilipēhoīs po-
 sitive ē de racōe & tēpt? s̄ negligētia nō ipoz-
 tat actū displicētie circa illd qđ negligitur. s̄
 solū p̄uat actum placētie. Vñ si negligo ire
 ad ecclesiā nō. o3 qz displiceat mihi ire ad ec-
 clesiā. s̄ sufficit qz non placeat m̄. Dr̄nt em̄
 displicē & placē sicut volēs & nō volens. qz vo-
 lens dicit actū positiuū. sed non volēs nō. vt
 patet. iij. ethicoz. Vñ oīs qui & tēpnit negli-
 git & nō eōūso. Inobediētia quid sit habes
 in. c. precedēti. S. xvij. Iactātia est mēdaciū q̄
 quis vbo vel signo sibi attribuit bonū vel p̄-
 fectōez quā nō habet. Et consistit vt plurimū
 in verbis. puta quādo quis se verbis extollit
 supra qđ in veritate i eo est bonū. Et orit̄ ali-
 quādo ex supbia ipellēte. vt ex arrogātia q̄
 aliquis interi⁹ supra seipsū eleuatur. Talis
 arrogātia vt. S. viij. p̄m cap. supra tactū est
 species ē supbie. Iactātia aut non est ista ar-
 rogātia. sed frequēt⁹ eius causa est. Ideo ec-
 greg. p. iij. specie eādē vocat iactātiā. Iactā-
 tia p̄terea aliquñ oritur ex inani gloria. quia
 ex vaitate q̄s ad iactātiā proccedit. et in hoc
 b. iij

delectat^r et ad gl'am quādam tēdit p iactātiā
et sic racōne finis ē filia iāmis gl'e. Iactātia in
sup aliqñ orit^r ex auaritia rōne finis. vñ aliq
seipōs iactāt nō solū ppē gloriā. s̄ ppē lucrū
q̄ de seipīs fingūt ea ex quibz lucrai pūt. pu
ta q̄ sint medici l' sapiētes. l' diuini. Iactātia
est pctm mortale. vno modo quādo aliq̄s iac
tanter pfert id qd ē cōi gl'am dei. vt dicēdo
se deū esse. et similia. Scdo mō si q̄s se iactar^r
de eo qd esset cōtra dilcōnē p̄imi vt phaise
us q̄ ait. Nō sū sicut ceteri hoīm fures latro
nes. velut etiā hic publican^r. Tercio modo
si pcedat pncipaliter ex fine q̄ est pctm mō
le. seu ex causa q̄ est pctm mōle. tūc etiā iactā
tia est pctm mōle. Exēpli grā Si iactātia p
cedit ex supbia mōli. vel ex inani gl'a mōzli
vel ex inani gl'a mortali ul' ex auaritia mortali
pncipalit^r. Pronia ē viciū oppositū iactātie
et ē mēdaciū quo q̄s de se dicit ā fingit mino
ra a v̄itate declinās. puta qñ aliq̄s asserit de
se aliqd vile qd in se nō recognoscit. l' negat
de se aliqd magnū qd tamē p̄cipit i seipō esse
Ambicio est appetit^r inordinat^r honoris
Et omittit^r triplici^r. pmo p h̄ q̄ aliq̄s appe
tit testiōiū de excellētia quā nō h̄z. Scdo q̄
hōrē sibi cupit nō īfēndō i deū cū tñ hōr oīs
hēat a deo nō a nob. qz excellētia omīs vera

est quasi quoddam diuini in homine. Tercio per hoc quod appetit ei in ipso honore quiescat. non refertur honorem ad utilitatem aliorum. Id enim in quo homo extollitur: datur ei a deo ut ex eo alius proficiat. Hypocritis fit quando quis simulat personam boni seu virtutem quamcumque quam non habet. Intus enim malus est aut intentionem malam habet. sed exterior personam bonam ostendit et sic in hypocritis duo sunt unum est defectus sanctitatis quam quis non curat habere. aliud est simulatio ipsius sanctitatis. sic quod solum curat sanctus apparere. et ad istam intentionem hypocrite fertur. Hypocrita enim dupliciter dicitur. Uno modo ille cuius intentio fertur ad duo. videlicet ut non curet sanctitatem habere. sed solum sanctus apparere et sic proprie capit in scriptura. Secundo modo dicitur hypocrita ille qui intendit simulare sanctitatem a qua deficit. Unde quando aliquis per bona opera que sunt ex suo genere ad dei seruicium pertinencia non querit deo placere sed hominibus simulat rectam intentionem quam non habet et sic est hypocrita. Item si quis istam intentionem habitum sanctitatis vel religionis assumet ut se iustum ostentat qui tamen eo sciente iustus non est: talis est hypocrita. Non est autem hypocrita nec simulator qui habitum sanctitatis assumit intendens se ad statum perfectionis transferre etiam si per infirmitatem deficiat a perfectione. Querit qui sunt fructus vel signa per que hypocrita cognoscitur.

res. allerader. iij. viz fauor humanus. questus
typalis. laus humana. quod cum quis desecutus fuerit
vel etiam si videat se non posse desequi: tunc cessat
ab operibus exterioribus. quod prefatus tribus ypocrita
principaliter intendit frui. Ideo sic agnoscitur
quis sit pastor et lupus. Ypocritus est peccatum mortale
Primo quoniam quis non curat sanctitatem saltem
que est de necessitate salutis habere. et tamen simi-
lat eam habere tamen ut appareat. Secundo quando in-
tendit finis simulacris repugnat caritati dei et
proximi. ut quando quis simulat sanctitatem ut vel
falsam doctrinam seminet. et ut adipiscatur eccle-
siasticam dignitatem indignam. vel quicquid typalia boni
in quibus finem constituat. Si vero finis intenditur non
repuget caritati: est veniale. Non autem quis in-
tendit simulare sanctitatem a qua deficit per peccatum mortale
talis quoniam sit in peccato mortali. non tamen semper ipsa
simulatio est ei peccatum mortale. Contingit autem quoniam
quod aliquis simulat perfectionem sanctitatis que
non est de necessitate salutis. Et talis simulatio
nec semper est peccatum mortale nec semper cum peccato mortali
Preterea de. ca. cel. Celare peccata sua non est ex
se ypocritus sed cautela prudens et debita. secus si
fiat hoc ex appetitu laudis false a alterius malicie
principaliter. vel si ad malum finem ultimatere
feratur. Secus etiam si per mendacia operum vel signo-
rum vel verborum talis absconditio queratur fieri

114
quēadmodū si ad cēlādum pctā sua luxurie
fingat se āquis ope signo ā vbo luxuriā max
ime detestari et castitatē amplexari. cū suffi
cere debeat ut illā nō oñdat. Similacō ve
ro pprie sūpta est quoddā mēdatiū in exte
rioribz signis factorz cōsistens Et fit qñ ali
quis p aliq signa exteriora scōz l rex aliqd
significat qđ nō ē. Mendacō vero pprie fit
vbo. a cordis sentētia discōrdāte Non aut ē
similacō si aliqs ptermittat significāē qđ est
vt si est pctōz ul nocens Sicut etiā mendax
nō est. qñ tacet qđ ē. qđ aliqn licet. Vtrūq ad
dit q cū aliqs similat sanctitatē quā nō ha
bet propē hoc ut aliqd ei deficiat illi. de qbo
dicitur Matb. xxiij. De vobis scribe et pha
risei q cōmeditis domus viduarz ac Peccatū
mortale est quia rapiūt. qđ debetur scō quia
qđ datur ei. datur nomine iusti Idem quan
do talē similacōz facit ex insaciabili auaricia
Si aut aliquis p sua ncūtate similat ampli
orem indigētiam q̄ habeat. nō est hoc pctm
mortale sicut faciūt cōiter trutāni qz ibi fm
Cris. plus est culpa diuitū aliqn q̄ paupm.
Vtrū aut aliquis similās sanctitatem ad
honore dei et edificacōez primoz peccet. M.
d. iij. pe. de tar. distinguēdo q duplex ē simi
lacō. qdam fit ab aliq ut iniquitas sua palliet

et ipse ab hominibus laudetur et bonum reputetur. et
sic est peccatum. Alia est que fit ad honorem dei et
primorum edificacionem ut aliquis religiosus
maioris religionis ostendit coram secularibus quam coram
suis fratribus ut ipsi magis edificentur. iste non
peccat sed meretur. Pertinacia est viciu quo quis
plusquam oportet perseverat in propria sententia. mollis
autem minus quam oportet perseverat. Sed perseverans dicitur
qui continuat sententiam quam oportet. Pertinacia vero in opinio-
nibus et actibus propriis per quam quis non est para-
tus corrigi dampnabilis et vix sanabilis presumptio
est. Et dum in rectorem aliorum aut apud religiosum
est aucta turbat et perdit. Contencio et discordia
quid sint dicitur in c. v. §. xviii. Adulator fit
quis multipliciter et peccat. Primo quando quis alium lau-
dat in malis. Secundo quando alium laudat in incertis
pro veris. Tercio quando quis laudat aliquem qui
verissime de hoc in inanem gloriam cadet. vel in superbi-
am. Quarto quando alium laudat aliquem etiam de vero bono
non ut placeat ei propter inanem gloriam. Quinto quando
aliquis vult placere alteri et ipsum laudat propter lu-
crum. Virtus vero affabilitatis nullum peccatum est
quando quis laudat alium et intendit delectare eum. Pro-
pter quod hoc facit ut ex hoc eum consoletur in tribulacionibus
ne deficiat. Secundo si laudat aliquem ut in virtuti-
bus proficiat et proficiat in eisdem studeat. Tercio si
laudat et vult placere propter nutriendam caritatem

157
et ut hō in alijs spūaliē placere possit Adu-
latio est pctm mortale Primo cū q̄s laudat
alterius pctm graue. p̄stīm qz dei iustitie no-
cet. et p̄xim scandalizat Secdo qn̄ aliū lau-
dat fraudulent vt scilicet ei notabiliē noceat
corpaliē ul' spūaliē Tercō qn̄ pret' intecōnez
adulacōis quis alteri est occasio peccandi. g̃
uit saltē qz tūc est scādalu. et de eo sicut de scā-
dalifantibz est iudicādū. De hoc hētur infra
c. viij. §. vij. viij et ix. Veiale vero pctm ē p̄o
qn̄ quis adulat' ex sola auuiditate delectandi
alios Secdo qn̄ adulat' ad euitandū malum
Tercō qn̄ adulatur ad dñdū aqñd in neces-
sitate Curiositas est vitiū q̄ quis inordinate
affectat veritatē aliquā inq̄rere. et fit h̄ pctm
p se ul' p accūs p̄mo qn̄ q̄s supbit de d̄gnit̄
cōe veritatis Secdo qn̄ quis vtit' d̄gnit̄e ve-
ritatis ad peccandū Tercō qn̄ q̄s studet sciē-
tiā veritatis vt exinde supbiat Quarto qn̄ q̄s
studet addiscere aliqd ad peccādū vt de sup-
sticōe et h̄mōi Quinto quādo q̄s etiā circa sen-
sibilia q̄ ad exteriōes sensus studet. inq̄tum
d̄gnit̄e sensibiliū non ordinatur in aliqd vti-
le sed potius auertit hominem ab aliqua vti-
li d̄gnit̄e. vt dicendo canes leporē insequi.
et similia Siste qn̄ quis p studiū minus vtile
retrahitur a studio qd̄ ei ex necessitate iūbit

Sexto qñ qñs studet addiscere ab eo a qñ non
licet vt a supsticioso .l. incātato ē veritatē furti
inqrere. Septio qñ quis appetit agnoscere
veritatē circa creatuās. non refēdo actu vel
habitu ad debitū finem scilicet ad cognitiōem
dei. Octauo qñ quis ordīnat studiū suū cō
sensibilia ex qbus verisilz pctm sequit̃. vt in
inspectōne mulierū aliqñ. ⁊ in inspectōe ludoz
aliqñ. Nono qñ aliqñs studet ad inqredū vi
cia primoz ad despiciēdū eū l. detrahēdū ei.
vel saltē inutiliter inquiredo. Licitū tamē est
pquirere facta vel actus primoz si fit bono
aio. Primo si fit ad vtilitatē ppriā. vt. s. hō
ex bonis opibz primoz puoat̃ ad melius.
Secdo si fit ad vtilitatē alteri? vt scz corripa
tur s̃m ēgulā caritatis ⁊ debitū officij si aliqd
ab eo agit viciose. Etā licitū est si qñs cō sen
sibilia affectz veritatē inqrere pmo si fit ppē
necitatē natuē sustētandā. Secdo qñ fit ppē
studiū intelligēde veritatis. Ornat? restiū cal
ciōz ⁊ extēioz rez fit pctm. pmo qñ qñs sñ rō
bili cā. alijs resti. vti? qñ hēat cōsuetudo eoz q
bus cūnit Di. sine rōbili cā. q statim expmet̃
•S. xxij. Secdo qñ qñs ex supfluo cultu glaz qñ
rit. Tercō qñ ex supfluo cultu delicias qñrit et
ñ s̃m qñ resti ordiat̃ ad corpi? fōmū Qrto si
qñs nimā sollicitudinēz oppōit ad restiū cultū

16
Quinto qñ sine neccitate mulier vtetur veste
virili ul' ecouiso vir veste muliebri. Sexto qñ
mulieres q viros non hñt nec volūt habere et
sunt in statu non habēdi volūt placere viris
per vestiū ornatū ad concupiscendū. quia hoc
est eis dare incentiuū ad peccandū. Idem de
viris erga mulieres est dicendū. Vnde q tales
portāt ornatū ad lasciuā puocādum est illi
cūm. Est autē semp pctm mōrle qñ mulieres
q viros non hñt nec volūt habere et sunt in
statu non hñdi se ornāt vt viros puocēt ad
concupiscētiā. Si autē ex quadā leuitate letiā
ex vaitate ppē quādā iactatiā se ornāt: non
semp est mōrle pctm. sed qñqz reiale. Et eadē
ratio ē de viris. Secdo preciositas vestiū l' or
nat? dicit vl' est pctm mortale cū est cōtra pro
fessionē aliqui? sicut aliq moniales professe
paupertatē et seculi abrenūciacōnē ornāt se
ad modū theatricarū mulierū. Tercio fm eū
dem quādo mōchi abiecto hñtu religiōis sue
deferūt habitum clericorū seculariū Quarto
fm eūdem qñ h pcedit ex supbia dāpnabili
id est ex supbia l' inani glā q est mōrle pec
catū vt sup patuit. Inexcusabiles sūt at mul
liēs cū a viris phibite. nichilomin? se immo
derate ornāt. patz em q tūc hoc faciūt ex su
pbia l' ex libidie. Porro mulieres se colorātes

vel alia figmēta ad apparentē pulchritudinē
adhibētes et hmōi faciētes semp peccāt. ad
min? tñ venialiter qñ fingūt pulchritudinē
nō habitā. Solū aut p talia peccāt mortalitē
Pmo qñ ista fiūt ppē lascīviā. Scdo qñ fiūt
in dei cōtēptum. S; non peccāt qñ solū ocul
tāt turpitudinē ex aliq causa prouēientē pu
ta egritudinē vel aliq hmōi. qz vt apłus dicit
Que putam? ignobiliora mēbra eē hīs ho
norē abūdantiore circūdam? Ornat? vō vel
tū vel p̄ciositas eay ā similiū pōt haberi sine
pctō. Pmo racōe dignitatis officij dīmi. ppter
sacmētum em quis p̄t p̄ciosiorib; vti etiā ad
figficādum excellētiā sui stat? l' cult? dīmi.
Scdo rōe dignitatis alteri? officij publici l' no
bilitatis eē ppē excellētiā sui stat? figficādā.
Tercō rōe cōsue. eoy cū qbo diuinit. Quarto rōe
solēpnitatis m̄rimoni in eūdi. vt fit ēca nup
cias. Quinto rōe cōtinētie seu castitatis m̄rimo
nial in altero diugator cōsuāde. Sic em fm
apłm m̄l pōt studē vt placeat viro. Porro
ōit? defāis fit pctm. pmo qñ q̄s cōsue. eoy
qbo diuinit irrōnabilē vestes mutat. Qd ad
dit qz rōnabilē h fieri p̄t vt statū dīcet. §. 24
Scdo qñ q̄s ita negligēs ē vt adhibeat stu
diū l' laborē ad h q exteiori cultu vta? fm q
op; vt qui nō leuat vestes h trahit p terram

77.
tercio qñ quis ipsū defectū exterioris cultus
ad gloriā ordinat. vt ypocrite faciūt aliquā
do. Quarto qñ quis ex auaricia vestes viles cō
tra stat? sui decentiā portat. Shōnabilit? autē
et sine pctō pōt quis viles vestes portare. P^o
racōne officij p̄dicacōis l fruct? aīaz pro cur
rādi illd p̄be quidā fecisse legūtur. Secūdo
racōne penitētie. vt religiosi vel alij sicut rex
minue sacco se induit. Tercō rōe edomacōis
carnis vel humiliādi spiritū p̄priū sicut fecit
Alexander et hēmite. multi etiā seculaēs.

De auaricia ca. iij.

Auaricia est s̄m aug? immoderatus
amor hūdi pecunias. l qd mēsurari
potest pecunia. et dmittitur actibz interioribz
tripliciter. Pmo qñ q̄s immoderate diuicias
amat quas hz. Secdo qñ quis immoderate
diuicias desideāt quas nō habet. Tercō qñ
immoderate in diuicijs habitis delectatur. Ex
terioribz etiā actibus cōmittitur dupliciter.
Primo qñ quis pl? debito pecūias acquirit
aut pl? debito t̄palia cōseruat. Auaricia pōt
fieri mōrle pctm. Primo. si q̄s tenetur dare
paupibz in articulo necitatis. Secdo si habz
supflua p̄sone status et honestatis. de h̄ vide
S. viij. vltimis duobz modis ē pctm mōrle
ex suo gñe. h̄ tribz p̄mis modis nō est mōrle

c. i.

nisi tantū cresceret q̄ p̄feret caritati dei aut p̄
rimi. vt scz. pp̄t diuicias amorē aliq̄s non ve
reat facē oīa amorē dei aut primi. sic enim
eit mortale pctm̄. Si autē iordinaō amoris
ifra hec fistat. scilicet vt hō q̄uis supflue diui
cias amet: non tamē p̄fert earū amorē amo
rē diuino. vt. s. pp̄t diuicias nō velit aliquid
facere contra deū et primū sic est reale pec
catū Cācellarius ponit breuius ista sic. Aua
ritie obiectū ē imoderata possessio. Qd ex ge
nere suo non videt̄ esse mōrle vlt̄: sed ī mor
tale trāsit. Primo dū ex deliberacōe efficaci et
absoluta appetitur vel querūtur vel rapiunt̄
aut t̄inentur aliena. iūitis dñs q̄licūq; mō
fiet dam. vel palam vel fraude oīilio. vel auxi
lio presertim si res sit notabilis detrimenti.
Secdo dum appetitu suffocāte rationē ⁊ a dei
seruicio penitus impediēte etiā licita vlt̄ pro
pria bō. nimia libidine. sollicitudine appetun
tur querūtur seu retinentur q̄si ī eis spes toti
us auxilij velud ī deo ponēt̄. mortale ē. Quā
auaricie speciē Apl̄s ob hoc appellauit ydo
loy fuitutē. Ex quibz pz cum auaritia sit im
moderat⁹ amor hñdi: q̄ h̄ fieri p̄t tripliciter
vt di. auctoz opendij tho. viz ī appetēdo ī
acq̄rēdo. ⁊ ī t̄inēdo. Si p̄mo mō tūc est pec
catū mōrle triplē. p̄mo qñ q̄s appetit aliena

18
appetit completo q̄ pcederz in op? si esset facultas. Secdo qñ quis appetit illicita voluntate completa vt si aliquis indign? conat? beneficiū ecclesiasticū adipisci. si tamē appeterz talia siue aliena siue illicita cū volūtate cōdicōnata. scz si posset habere sine offensa dei. vel iniuria p̄ximi. tūc est nullū vel veniale pctm siue cōditio actualiter siue habitualē addatur. Tercio qñ q̄s simpliciter appetit supflua ⁊ hoc appetitū suffocāte mētem et a cōsideracōe sui et cōsideracōe diuinorū. Si tamē supfluo amorē inhereret tpalibz infra dei amorē est veniale pctm. Si autē auaricia cōsistit in secdo. s. in acquirēdo est mōrle pctm. Vno mō si acquirat res iniuste quocūqz mō. Secdo si acqrit res p tale op? aut artē aut officiū qd p se mōrle pctm est si etiā est sine lucro vt in pcuratibz ad venerea extra mēimoniū et similibus. Si autē acqreret res per ea que solum venialia sunt vt cū aliquis verba iocosa cōponit ad lucrū salua tamē honestate veniale est. Tercio si aliq̄s pp̄t delectationē dissoluōis totaliter se talibz prefatis iocosis darz. Dico autē pp̄t delectationem qz si aliq̄s pp̄t necessitatē p talia sustētacōnem sibi cōqreret. quādo aliā artē lucrosam nescirz nō eum t̄putarē in statu dāpnatorū. Si autē auaricia cōsistit i tercio c. ij.

scz in retinēdo fit mortale. Pmo qñ quis retine-
ret sciēter aio retinēdi ea que restituē tenet.
Secdo qñ q̄s tñz supflua t̄spectu p̄sone ⁊ su-
oz ⁊ t̄spectu cōsuacōis stat? sui ⁊ suoz et hoc
tpe extreme nc̄tatis alic? . Tercio si retinet
supflua etiā c̄tra extremā necessitatē ex īfaci-
abili cupiditate. cui? p̄cipuū signū ē. q̄ q̄s po-
ti? t̄s putrescē sinit ap̄d se q̄ alijs vt̄t̄ dispē-
set. Si q̄s aut̄ t̄tinet supflua q̄dā ex inordina-
to amore t̄paliū p̄ q̄ modicuū deficit a medio
largitatis. saluo tamē statu v̄tutis. sic est ve-
niale pctm̄. Nullū vero pctm̄ est qñ quis re-
tinet ea q̄ ad necessitatē ptinent suam et suo-
rū. vel ad cōseruacōnem status sui et suorum
secūdum qd̄ decet suā dignitatē. Sūt autem
nouē spēs auaricie etiā s̄m p̄bm̄. iij. ethicorū
s̄m quas diuersi auari denoiantur. Pm̄? di-
citur p̄cis. qui scilicet nimis parū dat. Secd̄?
tenax q̄ nichil dat. Tercā? chimbil? qui cum
magna difficultate dat. de p̄cis magnā vim
faciēs. Quart? illibales opeationes operā-
tes. ⁊ sunt qui turpia lucrātur vel vniūsalia
vel seruilis opera exercēt. Quint? de meretri-
cio pasci. qui aliqua de viciosis actibz lucran-
tur vt de mētricibz ⁊ h̄mōi aliquo. Sext? ve-
surarij q̄ lucrātur de eo qd̄ oī ḡtis cōcedē. l̄qz
lucrātur parua cū magno labore aut multo.

79
Septim? latrones q̄ lucrātur aliqua iniuste
vim vi inferendo. Octau? mortuoz spoliatoēs
similit̄ vim inferūt. Non? aleatoēs q̄ iniuste
lucrātur aliq̄ ab inimicis. Prodigalitas est
viciū quo q̄s tpalia dat l̄ cōsumit inordinatē
te ⁊ opponit̄ auariciē. Iniusticia etiā hic cōp̄
hendit̄ que est viciū gn̄ale quo quis infert
alteri notabile nocumētum contra ius ⁊ est ex
gn̄e pctm̄ mōrle. Ille tñ qui in p̄uis facit in
iusticiā. deficit a p̄fecta racōne eius qđ est in
iustū facē. inquātum pōt reputari nō eē oīo
contra volūtatem eius q̄ hoc patitur. puta si
auferat aliquis alicui vnū pomū vel aliqd̄ ta
le de quo p̄babile sit qđ ille inde nō ledat̄. nec
ei displiceat. Iniusticia aut̄ est duplex. Vna
illegalis sp̄ale viciū inquātum respicit bonū
cōe qđ cōtēpmit. s̄ gn̄ale q̄tum ad intencōez
qz p̄ cōtēptum boni d̄is pōt racō ad oīa pctā
deduci. Alia p̄ticularis q̄ fit s̄m ineqlitatem
ad alterū put scz homo vult plus habere de
diuicijs ⁊ honoribz ⁊ min? de malis puta la
boribz ⁊ dāpnis. Prima opponit̄ iusticie le
gali. Secda p̄ticulari iusticie. Sub iniusticia
cōtinētur qñqz iniusticie. viz carētia habitū
ēgnatiue. scz pollicie simplicis. Regitiue siue
p̄conomiē ⁊ militais debite in eē alicui. filie
auaricie sūt septē scz. obduratio. inquietudo.
c. iij.

violētia. fallacia. periuriū. fraus. Proditio
Prima scz obduratio est contra misericordiā et
fit qñ q̄s nimis tpalia retinet. et cor ei? miseri
cordia nō emollit? vt de diuicijs suis subuei
at miseris. Ad sciēdū aut qñ opa misericor
die sint necessaia. Nōndū q. 6. sūt opera mi
sericordie corpalia. Iuxta illud. Vestio. cibo
poto. doctū. visito. soluo. spūalia sūt totidē
Iuxta illud. Consule. castiga. remitte. solare
fer. ora. Notādum q. ad talia opa mie ex
hibēda q̄s tenet? sub p̄cepto. puta diues ad
dādum elemosinā. medicus ad prestādum
medicinā aduocat? seu patron? ad cōsulēdū
et sic de alijs multis conditionibus videlicet
sequentibus simul cōcurrentibus. Primo qñ
locus ad est. non enim tenetur quis per mū
dum currere ad querendū egentes. sed suffi
cit si eis qui sibi occurrūt misericordie op? im
pendat. Secundo etiam quando tempus oc
currit. quia nō tenet? homo future necessitati
alterius providere. sed sufficit si p̄senti neces
sitati succurrat. Tercio cōsiderat quis si egēs
sit sibi cōiunctus quacūq; necessitudine. qz
talibz maxie curā q̄s d; in pēdē suoz videlicet
et maxie domesticoz s̄m Aplm vt sūt pntes
p̄lati puei bñfici et sic de alijs hys cōcurrentibz
Quēto vidēdū an aliq̄s tantā necitatē paciā?

q̄ nō in p̄mpto appareat quō ei possit aliter
 subueiri. et i tali casu tenet ei op̄ mie impen
 dere. Si aut̄ i p̄mpto appareat quō ei aliter
 subueiri possit. l̄ p̄ seipsū l̄ p̄ aliā p̄sonā maḡ
 diuictā aut maiorē facultatē habētē. non
 tenet tūc ex necessitate indigēti subueire ita q̄
 nō faciēdo peccet. Vñ cācellari⁹ dicit. Nemo
 de necessarijs suis simplici⁹ tenetur elargiri
 ymo nec de necessarijs s̄m statu. S; nec de sup
 fluis suis vt sua sunt sub pena pcti mōrlis n̄
 vbi ḡuis necessitas cū aliey imminet ipō p̄
 sumē dñte q̄ alius nō succurr̄. Necessitas em̄
 extrema p̄mi p̄fenda est soli decētie p̄priy
 stat⁹. q̄nto magis supfluitas. Pretēa sciēt
 dimitte supflua sua nōbilit̄ c̄sumi p̄ putre
 factionē ā alias potit̄ q̄ in vsus pios ip̄a lar
 giātur. vix a culpa mōrli ā nūq̄ possūt exau
 sari. Insup nōndū q̄ thesaurisare de se non
 est illicitū sed p̄uidū ḡuis ex circūstācijs pos
 sit fieri criminale. vt si fiat ex alieno ā despe
 rando de dīno auxilio. ā in ḡnde p̄iudiciū rei
 publicē. aut si alijs p̄eūtib⁹ non succurrat
 hec cācel. Sed a filia est inq̄etudo quādo scz
 quis nimā habz sollicitudinē et curas super
 fluas in acq̄rendo diuitias. Est aut̄ sollicitu
 do studiū quoddā adhibitu ad aliquid c̄se
 quēdum. Et si est circa spūalia est laudabil̄
 c. iiii.

si sit discreta Circa tpalia vō fit pctm. Vno
mō expte ei? de quo quis sollicitatur. Si scz
tpalia tāq̃ finē q̃rit. Secdo mō pp̃t supflūū
studiū qd̃ apponitur ad tpalia. siue sit pp̃t
victū necessariū. siue pp̃t opa pietatis sup
flua pp̃t q̃ homo ētrahit a spūalibz. quibz
p̃ncipalibz insuare dz. Tercō ex pte timoris
supflui. qñ scz aliq̃s timz ne faciēdo qd̃ dz. ne
cessaria sibi sufficiāt. Quarto si supflua querit
vltra p̃ntis vite necitatē. Necitatē dico nāe
psone et stat? ac honestatis. Quinto si temp?
sollicitudis quis p̃occupat. Sufficiat em̃ diei
malicia sua id ē afflictio sollicitudis. vt si q̃s
tempōe estatis iā cogitaēt de vīdemia actuali
et similibz Tercia filia est violentia qua sc̃i
licz quis in acquirēdo bona aliena vi vtit? vt
in rapina que ē rei aliene notabilis et violēta
acceptio. Similit? si quis rem nōbilis reputa
tionis inuentā que ī alicui? dominio fuit nō
habita p̃ derelicta retinuit: animo nō resti
tuēdi domino rapinam omittit. Quarta fi
lia est fallacia quādo sc̃licz quis ad acquirē
dum tēporalia vtitur dolo p̃ verba simplicia
Quinta filia est periuriū quando quis in ac
quirendo temporalia vtitur dolo p̃ verba q̃
confirmat iuramēto. de quo infra capitulo deci
mo. §. secūdo. Sexta filia est fraus qñ quis

in acq̄rendo t̄palia vtitur dolo q̄tū ad res in
 ope. vt ī furto qđ est occulta ⁊ dolosa rei ali
 ene accep̄cō. Septima ē p̄ditio. quādo quis
 in acq̄rendo t̄palia vtitur dolo in ope quātū
 ad p̄sonas. Dicit aut̄ cancellari⁹ q̄ nō debet
 aliq̄s dici tenē rem alienā inuito dñō q̄uis
 nesciētī. quādo dñs p̄sumitur rōnabilē con
 sensur⁹ ex familiaritate l̄ aliūde dum sciuerit
 aut si iuxta dēamē recte rōnis debēt cōsentīe
 Sub furib⁹ aut sacrilegis ⁊ raptorib⁹ cōpre
 hendūtur quo ad cōmīs eq̄litate. quicqđ sit ī
 restitucōe faciēda ip̄s? aduocati fouētis cau
 sam quā credē d̄z iniustā aut p̄ culpam p̄dē
 tis iustā ⁊ medici infidelis ⁊ iudicis mali. Et
 p̄lati qui p̄ficiūt officijs publicis ⁊ bñficijs p̄
 p̄tīm ciuātis illos quos sciē debz esse raptōes
 et aīaz destructōes bonis sp̄etis. Illi p̄ors?
 cōsiliarij dñōz ad tallias iniustas. Et gñalē
 qui talia agunt aut etiā cōsentīunt agentib⁹
 Hec cancellari⁹. Addit idem retinē tributa
 et subsidia rōnabilē introducta peius ē fur
 to simplicī ī subditis exigē v̄ro violēter aut
 fraudulēter subsidia indebita a subditis p̄ p̄n
 cipem. rapina dāpnata est. Qñ aut̄ h̄ est et
 qñ non gñali regula tradi neqđ. Idē fur aut
 raptor tenet̄ restituē ablata et nō solū hec. s̄
 etiā dāpna inde seq̄ntia. oībus rite cōp̄satis

Silē retētores testamētōꝝ • aut plus iusto
diffēntes eoz op̄lecōez in grauē iacturā aīaꝝ
rū. Idem mutacō monetay potest esse par.
aut maius delictū ex se q̄ ess̄ in casu falsam
aliquā fabricaē. quia s̄m dāpnū reipublice
op̄ q̄dlibet assumit modū culpe. Qd si p̄
ceps dicat se dñm monete eē. Sic ergo dñs
bon⁹ dispēsator. nō tyrān⁹ nec dissipator
Nōndū tñ q̄ oīa sūt p̄ncipis. nō quidē p̄pe
taio iure nec p̄ se. s̄ p̄ necitate reipublice. Et
q̄d mix. cū necitas facit p̄sone etiā singulari
aliena eē sua. Oīa etiā bñficia sūt pape tāq̄
ōrdiatori sup̄mo nō tāq̄ dño aut possessori.
ymō nec eē t̄q̄ imediato dispēsatori ēgulari
ter ⁊ vlē nisi p̄latoy īferiorū īmīqtas ā manī
festa ecclē utilitas ī casib⁹ certis īst̄d exigēt.
hec cācel. Sūt pretea s̄m tho. duo vicia sp̄a
lia. astucia viz ⁊ dol⁹. Astucia ē studiū quo
q̄s ad finē bonū l̄ malū veniē mītīt non veris
vijs. s̄ simulatis ⁊ apparētib⁹. ⁊ ē sp̄ale viciū
Et sic astucia ad exēcūcōez dēay viay p̄tinet
Dol⁹ aut etiā ad astuciā p̄tinz ⁊ ē p̄prie dic
tay viay assūpō s̄m exēcūcōez. Et fit dolus
trīplīcīt. In locūcōe. et sic p̄pe d̄z dol⁹. Qpe
sic p̄pe d̄z fraus. Qorde etiā fit exēcūcō p̄dcā
⁊ d̄z machinacō. Symoīa sub. iij. sup̄ tacti
sp̄e p̄tinet. Est aut symoīa studiosa volūtas

22
emēdi aliqd spūale. vel annexū spūali. Et est
de gñe suo mōrle pctm plus l' min? . pprie l'
in pprie. iuxta naturā ei? qđ dicit spūale vt
dicit Tāc. Et fm tho. dmitti potest in mltis.
videlicz circa sacra circa spūales act? . et circa
muera. In sacmētis et circa hos mōs videlicz
circa baptisimū missā . cōfessionē. Absoluōz
ab exōitacōne. Epōrū cōsecracōe. Abbatū
bñdōne. ordinibz clericorū. Crismate. Oleo
sācto bñdōne nuptiarū. remocōe obstaculorū
ad epātū et similibz. Circa spūales act? con
mitti potest vt circa orōem. laudes dīnas p
dicacōne. pcessiones amūsaria. corrcōes. vi
sitacōes. dispēsacōes. ingressus rligiois. vica
riat? . corrcōnū dimissioēs. doctrinā annexam
beneficio et similibz. Circa annexa spūalibz d
mitti potest. vt circa vasa consecrata. sepultu
ras. iuspōnat? decimarū. Plus bñficiorū. frātis
retētos a p̄latis. collacōnes bñficiorū et filia
Circā munera p̄terea dmitti potest vt si dē
tur pro obseqō seu seruicio ihonesto. pro ob
seqō ad carnalia ordinata. vt p famulis cō
sanguineorū ul' p̄monij alicui? epī. et hmōi.
Itē qñ q̄s dat beneficium alicui hoc pacto et
hac itēcōne vt exinde suis cōsanguineis pui
deat. Itē qñ aliq̄s p̄latus p̄ces pro indigno
exaudit. Itē q̄ pro indigno petit p̄cipalem

intencōez hñs ad fauorē hūanum. Itē qui
p se petit bñficiū curatū quia eo ipso idign⁹
est. hec de tho. ij. ij. Usura ɔtinet⁹ sub. vi. spē
auaiciē. Est aut⁹ usura pprie dicta. q̄ diuino ⁊
naturali iuri ɔtrariat⁹ et de se mōzle culpā hz
qn scz aliqd recipit⁹ ex pacto vltra sortē dicit
Cancell. Sortē vero estimam⁹ appellatū ius
qd hētur in re p vendicōez aut empcoez aut
aliū modū fm quē tñsit doīniū rei i ementē
vt sit sua. Vendicō fit pctm fm tho. pmo qñ
quis vedit rem plus q̄ valere debeat. Scdo
quādo quis vedit rem defectuosam tāti sicut
nō defectuosam. Tercō qñ quis celat defectū
nō patētem rei vendēde ⁊ nō defalcās de pre
cio quātum defect⁹ est mal⁹. Emēs etiā rem
p̄ciosam p modico precio scienter. quādo eā
vendēs ex simplicitate putat vilē. Cācellari⁹
dicūt vendēs rem cari⁹ q̄ empta est si notabi
lis fit excessus in lucro. oibus piculis ⁊ indu
strijs hincinde ɔpēsatis est regulariter de se
malū ⁊ pei⁹ q̄ si pp̄t indigētiā proximi hoc
fiat. ⁊ si res vendita ex sua industria meliorē
cōditionē nullam adeptā est. nec in se nec in
extrīseca ɔsideracōne. vt qz pp̄inuior et ad
vsū faciliōr ⁊ similia. Defect⁹ etiā rerū ven
dendarū q̄s q̄libz ad extra p̄sūtur ɔgnosce
de facili. sic nec abscondēdi sūt fallacibz cautel⁹

23
sic nec eos dici necesse est. p̄sertim quo ad fort
extrinseci iudiciū ⁊ quo ad deū etiā si p̄cū q̄tis
tas p̄pōrōnabilē ad defectū minuat. Prete
rea dāpna que aliq̄s nō culpa et negligētia
sua mercādo iaurit pōt vendēdo deducē. p̄ser
tim si dāpnū sit p̄tinēs de se ⁊ q̄si r̄gularit̄ ad
mercaturā. Alio quī nō oportz. vt si demerito
rū merces ignis fortuit⁹ absūpsit. Nec⁹ pre
terea vbi ex culpa l̄spōte aliq̄s merces defec
tuosas cōduxerit. vt ī eq̄s ⁊ mulis fieri solet
S; nō licz vt vendātur p̄ itēgrīs. neq; deus
irridetur de cōp̄cōmib; vltra mediū iusti p̄cū
cōtractū imitū leges exēmināt. In alijs vero
casib; etiā si peccēt. vēdētes res suas enoemi
ter tñ restituē nō tenētur emētibus q̄tum re
gularit̄ occurrit iudicādū. hec ille. Paruifi
cētia ē spēale vitiū quo scz aliq̄s cum tristitia
vltarditate expēsas magnas fēit p̄ magno
ope. Similiter q̄n q̄s itēdit minus expēdere
q̄tū digitas opis magni rēqr̄at. Banausia
vero seu cōsumptio ē vitiū. quo q̄s plus extē
dit q̄ sit magno opi p̄pōrōnatū. S; mag
nificētia ē virt⁹ tenēs mediū. vnde p̄uificus
diligēter rōcūijs intēdit. inordinate timēs
bonoz suoz cōsumpōnē etiā ī mīmis. Sacri
legiū cōmittitur q̄nāq; aliquid fit quid ad
irreuerētiam sacraz rerum p̄tinet. Vnde qui

rem sacrā violat: et h̄ ipso contra dei reuerentiā
agit. sicut q̄ pfoat purpurā impatois dāna
tur tāq̄ in ipatorē agēt. Spēs ei⁹ sūt tres
fm. 3. res sac̄s. p̄ma ē qn̄ q̄s psonā sacrā id ē
dīno cultui dedicatā irreuēnter tr̄ctat. violā
do. Illud tñ solū p̄sone sacre p̄ctm̄ ē sacrilegiū
qd̄ agē dirōē 3 ei⁹ sc̄itatē. puta si v̄go sacra
deo fornicet. &c. Sub ista specie est si q̄s deo
d̄secratā p̄sonā p̄cutit vel cum ea fornicat. vel
eam rapit. Et i ista p̄ma sp̄e sūt q̄dus fm̄ dīam
p̄sonarū sacrarū. Sc̄da spēs est qn̄ quis locis
sacris irreuēntiā siue cōtēptum exhibet. puta
cimitēio. ecc̄ie. altari. sepulchris et h̄mōi. Et
in ista specie etiā sunt q̄dus fm̄ dīam locorū
sacrorū. Tercia spēs est qn̄ quis rebo sacris
irreuēntiā infert vt dictū est. Et ibi etiā sūt
q̄dus fm̄ dīam rex sacrarū. P̄m⁹ et maxim⁹
est sacrilegiū qd̄ contra eucaristiā cōmittit. de
inde qn̄ in alia re sac̄ sacrilegiū cōmittit. Se
cū dū locū tenēt vasa sac̄ ad sac̄m̄torū suscep
cōez. Et ip̄e ymagies sacre ⁊ sc̄orū reliq̄e. 3. q̄
dū tenēt ea q̄ p̄tinēt ad cōtū ecc̄ie ⁊ m̄istroz
Q̄ntū ea q̄ sūt deputata ad sustētaōz m̄istro
rū siue sint mobilia siue imobilia Persona
rū accēpō est iniusticia q̄ p̄fert p̄sona p̄sone
p̄pt̄ causā idēbitā vt dī. allerād. Et fm̄ eūdē
fiei solū t̄plē. Vno mō i p̄mōcōe ad diḡtates

24
Alio mō i executōe iudicij. Tercio mō in ex
hibicōne honoris. vnde s^m tho. Acceptio p
sone dmittit^r cū aliq^d psoe attribuit^r p^{ter} p
porōne dignitatis ipⁱus Et fit qⁿ aliq^s alte
ri cōfert aliq^d bonū q^d debz dare debito iusti
cie. nō respiciēdo causam q^ā faciat recipiētem
dignū recipere illud bonū. s^{ed} respiciendo psonā
aut q^{uā}q^{ue} additōez nō facientē ad causam
pp^{er} quā sit q^s dign^{us} cōto dono vt q^{uā} pmo
ueret aliū ad placōnem vel magisteriū quia
diues. aut q^{uā} cōsanguine^{us} et similia. Vñ ille q^{uā}
iuste l^{et} ex iuidia impediuit aliū ab adeptio
ne alic^{uius} spūalis bñficij tenet^r ad restitutionē
Cācellari^{us} dicit. psonay acceptio i gubernas
toze rei publice. et gñalit apud oēm iudicē et
p^{ri}ncipem de se illicita est. nunc mortalit^{er} nūc
venialit^{er} ex circūstācijs et obiecto et est policie
cui^{us} libz maxime turbatū. Nō est at acceptō
psonay nisi vbi debitū ē et paritas vtrobiq^{ue}
q^{uā} in gracijs faciēdis vnū cape aliū dimitte
nō ē acceptio psonay Aut si res nō sūt pes
S^{an}c^tus tho. d^{icit} q^{uod} restituere ē aliquē iterato in
possessionē l^{et} dñm suū statuē. Non dimitti
tur autē dicit Aug^{ustinus}. pctm nō r^{est}ituat^r ablatū
Id ē s^m Can^{onicus}. nisi volūtas efficac^{iter} restituēdi
assit dū possibilitas et oportūitas accesserit et
put sapiēs p^{er}sertim cōfessor p^{ro}lat^{us} dētmābit

vt q̄ veris dñs si sup̄sunt a suis hēdibz aut
si fieri nequeāt qz non sūt. aut ignorātur. in
pios vsus t̄ferātur ablata. Vbi eē adūtendū
q̄ nemini de boīs alteri? ip̄o inuito licz ducē
statū vltra parca necitatē sui et suor. maxie
vbi possz laboāre aut etiā i casu mēdicāe. pp̄
ter h̄ bonor oīm cessionē p̄ finali t̄medio iu
ra cōstituūt

De luxuria ca. iij.

Uxuria ē libidinose volūtatis appeti
tus vel concupiscētia nimia ex p̄iede vo
luptatis. ē est act? venere? q̄ nō intē
dit gñacō hūana s̄ delectatio. et fit h̄mōi pec
catū i septē gñalit̄ pcti materijs. viz circa pol
lucōez in sompnis. circa act? volūtatis. circa
spēs exterioris actōis. circa fomēta libidinis
circa cōcūstātiās vicinas. etiā aliquñ cū actū
m̄rimoniij. et circa filias luxuie. Pollutio q̄ fit
in somnis licz non fit de se pctm̄: est tñ signū
aliquñ pcti p̄cedētis licz nō semp. Potest em̄
fieri sine pctō p̄cedēti. Primo cū naturaliter
in aliquo sup̄habūdāt semen sine p̄cedēti
excessu i cibo potu et ymaginacōibz preuijs
Secūdo quādo aliquñ fit resolutio h̄mōi per
calefactionē nōbile corp̄is. vel p̄ quācūqz cō
motionē sine peccatis preuijs. Tercō qñ seq̄
tur ex cogitacōe puē speculatiua i vigilia p̄ce
dēti deuenēis. Q̄rto qñ ex cogitacōe p̄cedēte

in vigilia hībita q̄ licet nō fueit puē speculati
ua. facta tñ est cū horrore seu cū affectōe asse
cuōne horrois .i. cum displicētia. Qñto qñ
debita p̄cedēte diligētia. dyabolica solū fit il
lusione. Est aut signū pcti p̄cedētis. P̄mo
qñ fit ex negligētia prepandi se extra te i tēp
tacōez demois in vigilia. ne quis illudat a de
mone. Secdo qñ fit ex supfluitate cibi inor
dinate sūpti. Tercō qñ fit ex pot? immoderā
tia. Q̄rto qñ fit ex cogitacōe i vigilia p̄cedē
te cū affectōe aliq̄ vel delectacōe seu concupiscē
tia vel sine horrore p̄hibitis dum tñ nec con
sensus in opus nec i delectacōez morosam pre
cesseit. Qñto qñ fit ex consensu prehito siue i
delectacōez morosam de fornicacōe siue ex con
sensu in op? si facultas adesset. Sexto qñ fit
ex fomētis prehitis luxurie cū consensu i op?
vt sunt oscula. tactus. verba. amplex? .et si
milia. Septimo qñ fit ex coitus p̄cedētis p
petracōe illicita. p̄mis. iij. modis est reālis
pcti signū ipsa pollutio. vltimis vero tribus
est ex mōeli cāta. Circa actus interiores mē
tis i pctō luxurie pōt esse talis p̄gressus. P̄o
ex visu. auditu. ex ymagiācōe. ex fomite. vel
ex instictu demonis. Cōtingit qñq; aliquem
de seia aliena cogitacōe aliq̄ veneriū sine oī cul
pa p̄cedēte. et tūc ad hmōi sequit̄ naturaliter

d. i.

in appetitu sensitivo concupiscentia quidam est passio
eiusdem femine. quod concupiscentia dicitur passio
seu primus motus. Et quando talis precedit omnem actum
rationis: nullum est peccatum. quia non est in potestate
nostra quod talibus visis ut Augustinus dicit non tan-
gamur. sed in potestate nostra est cum eis tangimur. li-
bere ea tempore aut acceptare. Secundo si non respici-
tur femine profectum desiderium sensitivum seu motus
ad eam. et ratio illum motum percipit aliquantulum
nec voluntas respuit statim: tunc voluntas mo-
vetur motu delectationis concupiscentia appetitui sen-
sitivo. et homo est veniale peccatum. quia non vigila-
vit ratio si negligens fuit ad expellendum per libe-
rum arbitrium. Tercio si non resistitur. sequitur
motus desiderii consensus surreptitium ad prose-
quendum illud in opus. et hic est terminus pecca-
ti venialis inclusive. dicit Henricus de gloria in quodlibet.
Quarto si non resistitur sequitur consensus interpretativus de-
lectationis morose cogitationis de fornicatione. Qui
consensus interpretativus oriri potest. quando ex delectatione vo-
luntatis in tantum absorbetur ratio. ut non possit interde-
iudicio et negligit voluntas movere rationem ad iu-
dicandum exprimitur transire tempus quod posset delibe-
rare. Quod cum protraherit. et si non vere consen-
tit: tamen interpretative. et est mortale peccatum. Unde di-
scit Thomas quod de veritate animi quando ratio delectationis propendat
a noverunt ipsi. non habet interpretativum consensum

26
etiā si nō resistat. Sed qñ iam ppendit ratio
delcāōne insurgēte ⁊ de nouemēto dñte vt
pote cū pāpit hō totalitē se p hñmōi delcāōez
in pctm inclinari. et in pces ruere nisi expsse
resistat videtur assentire. ⁊ tūc pctm ad ratio
nē trāssert vt pactū. quia agere ⁊ non agere
cum q̄s debet agere ad gen? act? reducitur
fm q̄ pctm obmissiois ad peccatū act? redu
citur. Ad idem est bona rētura in scdo dicēs
Tūc inducit mora t̄pis i assensū int̄pretati
uū qñ homo adūtēs l debēs aduertē piculū
delcāōis venēe retēte. negligit eā repmē. h
aut nō est absq; cōtēptu salutis ppe p eo q̄
discrimini se expōit. Delcātio em̄ sicut serps
int̄t ⁊ nisi resistat venena diffūdit p q̄ spūs
rōnalis incurrit mortē culpe. Sicut ḡ salutē
suā corpālē negligēt q̄ serpētē iux se sciēt
collocat; sic in tali delcāōne adūtēs piculū
vel debēs aduertē volūtariē vsatur ⁊ expōit
se discrimini qñ negligit repellē. Quid aut
sit it̄ptatiu? assensus etiā in alijs materijs
di. cāel. Interptatiuū assensū tūc esse dicim?
dū habuit rō sufficiēs t̄pus deliberādi et re
fugiēdi ea circa que vitāda esse p̄uigil tene
bat Qualit̄ d̄t lex forēsis. Qui tacet assentiē
videt̄ dum viz repugnāē debēt. Qñto se qui
pōt terciū vel q̄tū p̄d cōz ali? grad? assensus
d. ij

scz ver? i delcācōnē cogitacōnis de fornicacōe
Vere enī cōsentit post iudiciū vel suā rācō-
nis Vnde .s. tho. vbi prius di. simplici cōce-
dim? cōsensum in delcācōnē fornicacōis vel
alteri? mortalis esse peccatū mōrle Ex q etia
seqtur inquit q quid qd homo agit ex cōsen-
su talis delcācōnis ad h ut hmōi delcācōnem
nutriat l teneat. sicut sūt turpes tact? .act? .
vel libidiosa oscula l aliqd hmōi . totū ē pec-
catū mortale. Et bona ventu. vbi pri? . mora-
tpis tunc occasiōliter inducāt cōsensum verū
qn de venereis libido crescit adeo ut homo ve-
lit omīno in interiōri delcācōe p̄sistē et morari
Vnde cancell. di. Cōsensus in delcācōnē lux-
urie circa obiectū sibi phibitū scilicet. sub pena
pcti mortalis ē mortale peccatū. siue sit in co-
gitacōne . siue i verb. aut i visu ā tactu aut nu-
tibus. Sexto seqtur cōsensus in actū seu op?
pcti mortalis . ut i fornicacōe . stupr? a hmōi
et est pctm mortale etiā si opus non p̄ficiatur
quia volūtas apd deū p facto cōputat? Sep-
timo seqtur ipsū op? si facultas assit. Igitur
circa extēiores act? venereoz a luxurie sūt . 1.
species que cōp̄iūtur sūm diffēntias psonaz
in qbus est cōit? Et iste species se vt sequūt
gradatim in malicia excedāt . P̄ma ē simplex
fornicatio. Secūda adulteriū. Tercia stupr?

Quarta raptus aggrauas prefatas duas. qz si est
 raptus v' g'mis est graui' p'ctm q' stupru' sim-
 plex. Si aut' est alteri' diugis. tunc est g'mi'
 q' simplex adulteriū. Quinta est incestus. De
 sacrilegiū omnes prefatas species aggrauas.
 Septima est vicij contra naturā. fornicatio
 simplex ē vagus d'ubitus pret' m'rimoniū cū
 aliqua corrupta puta cū mētrice. l' alias cor-
 rupta vel d'ubina. Vel est vt alexāder dicit
 luxuria q' solut' solutā naturali vsu agnoscit
 Et intelligit' solut' et soluta a vinculo cōiū-
 gij et cōsanguinitatis et affinitatis ordīs religio-
 nis vel voti cōtinētie. Naturalis vsus itelligit'
 ad d'ram illi' vsus qui est contra naturā. Dicit'
 aut' simplex nō q' fornicacō sit paruū p'ctm
 s' cōpactōe ad alias species peiores. Immo q'
 druplici de causa fornicacō est certis t'specti-
 bus maximū p'ctm. P'mo rōne libidinōsi ar-
 doris s'm quē nobilissima aīe potētia. s. ratio
 agglutinat' vltime potētie ei' et vilissimo cor-
 pori nā p' g'natiuā potētia q' est īfinita et p'ma
 et vbi fit potētia. Secda est ascēdendo nutriti-
 ua. t'cia v'o appetitiua sensitua vbi fit rō sua
 corporis. Secdo rōe g'nalitatis. qz p' hoc viciū
 pluēs subdūtur dyabolo q' p' alia. et p' illud ve-
 lut sagena fit demoni p'latoy et s'bditoz. qui
 ea rapiūtur. Tercō rōe feditatis ī quo excedit
 d. iij.

alia vicia. vñ nō tāñ tēplū dei in anima vñ
etia; tēplū dei i corpe violatur sñm apñm nā
corp? extra inqñat. ⁊ aīm intus inqñat adeo
vt luxuriosi minus qñ alij sunt apti ad virgi
nis filiū i eukaistia sumēdū. Quarto racōne
duplicis tēptacōnis. qz hostis tēptacō ibi ē
⁊ carnis. Scda spēs ē ad vltteriū. luxuria
scz qua diuigalis thorus violat. sñt enī qñ li
bidis īstinctu vel aliene cōsensu cū altero alte
ra cōtra pactū diuigale concumbit Et fit vno
modo. qñ vir matrīmoio iūct? accedit ad al
teri? vxorē. Scdo qñ marit? alicui? accedit
ad quācūq; aliā virginē vel non virginē Si
accedit ad virginē h; racōnē stupri. Si aliā
quā rapit h; racōnē rapt?. Sz ex pte viri sp
h; racōnē adulteri. Tercio qdāmō adulē
est q ē solutus. et alicuius vxorem cognoscit
.3. species ē stuprū videlicet luxuria q virgi
nalis icorruptō dissipatur. vel ē illicitus cōci
bit? quo deflorat? aliena virgo volūtariē vel
involūtariē. Quarta species ē raptus q ē
actus venereus qñ quis scz de domo pñtuni
vl tuorū violentē ēcipit vginē l alicui? vxorē
vel viduā l corruptā sibi nō despōsatā volū
tariā vel involūtariā cōgnoscedo. vel ut Alex.
di. sñapt? cōmittit? qñ puella violēt a domo
patris abducit? ut corrupta i vxorē habeat.

siue puelle solūmō siue pntibz tm siue vtrīs
 qz vis illata cōstitit vide infra. c. xij. §. xij. et
 agguat vt. §. §. x. dictū est. Quāta spēs est
 incestus qui est coitus cōtra cōsanguinitatē vel
 affinitatē vel cōpatnitatē vel spūalem cōgna
 cōnem cōmissus. Et ē tāto graui⁹ qūto p sone
 sibi ppiquius diuncte sunt in gradibus pfa
 tis. scz affinitatis cōsanguinitatis vel cōpatni
 tatis. de h̄ infra. c. xij. §. ix. Itē. c. xij. §. iij. et. xv
 et. x. Sex spēs est sacrilegiū put est abusus
 veneris femine ad diuinū cultū voto appli
 cate. Vñ vt alexād dicit q̄uis sacrilegiū sit
 cōe ad lesionē cuiuslibz rei sacre: hic tñ acci
 pit p lesione p sone sacre et talitē scz per viciū
 luxurie. Vñ sacrilegia luxuria meli⁹ dicitur
 h̄mōi aut est coitus cōtra votū cōtinētie vt qñ
 quis violatur vel i se. vt cū clericus in sacris
 ordinibz cōstitut⁹ religiosus peccat cū aliqua
 soluta. vel in altero vt cū aliq̄s peccat cū scā
 momiali vel aliqua cū sacdote vel etiā cū quis
 peccat cū aliqua deo p simplex votū cōtinētie
 astricta. Potest autē hoc sacrilegiū cōcurrē
 cum speciebz diuersis luxurie. Exēpli gratia
 Si quis abutit psona diūcta sibi fm spūalē
 cōgnacōez: cōmittit saclegiū p modū incest⁹
 Si abutit virgine deo sac̄ta inq̄tū est spōsa
 xp̄i est sacrilegiū p modū adulteri. Inq̄tū
 d. iij

vero ē sub spūalis p̄scura cōstituta erit: qđ
dam spūale stuprū. Et si violētia inferatur.
erit spūalis rapt⁹. Septima spēs ē viciū cō
tra naturā. luxuria videlicz q̄ naturā vsus co
eundi maris ⁊ femine pūtitur. Et ē in oī actu
venereo ex q̄ generatio sequi nō potest. Et q̄
uis hoc viciū sit pessimū inter spēs luxurie:
cōmittit⁹ tñ multis modis. Et diuersos hz g̃
dus quinqz videlicz quoz posterior sp̄ peior
ē priore. P̄m⁹ ē qñ absqz omni cōcubitu cau
sa delēcōnis veneree parat⁹ pollutio. Et vo
cat⁹ pctm̄ immūdicie vel molidei. qđ cōsistit in
sola obmissioē cōcubitus ad alter⁹. Scđ⁹ est
qñ seruāt debitū vas ⁊ istrumētū debitum s̄
nō seruāt naturalis mod⁹ cōcubendi cū fēia
Alij autē modi mēstruosi v̄ bestiales cōcubē
di fiunt. qui tāto peiores sūt. quāto p̄ eos mi
nus nata ē sequi cōceptio fetus. quoz. 2. pōit
Albt⁹ in. 2. P̄m⁹ qñ cognoscit⁹ lateraliter
Scđus peior qñ cognoscitur sedēdo: Tercia⁹
peior scđo qñ cognoscitur stando. pessimus
vero est quartus quādo cognoscitur velut be
stia tergoten⁹. Et quīt⁹ etiā int̄ p̄fatos sim
pliciter. q̄to pessim⁹ ille est qñ mulier supgre
dit⁹ vix. vñ ifra. c. 16. §. 8. vsqz ad. 19. Tercia⁹
gđ⁹ vicij cōtra naturā ē qñ nō seruāt vas de
bitū vel istrumētū licz seruet⁹ sexus debitus

29
 quart? qñ non seruat? sex? h spēs vt masculī
 cū masculo. femina cū feia. qđ vocat? 3o domi
 tiū. Qñtus qñ nec spēs hūat? vt hoīs cū bes
 tia qđ vocat? bestialitas. Nūc de fomētis libi
 dīs q̄ impudicia vocātur fm aplm. Nōndū
 q̄ fm allerādū libido nō dicit? q̄cūq; ardor
 luxuie h qui discurrīt p turpitudines. Turpi
 tudines aut dicitur qñ in debito mō p q̄sūq;
 ptes corpis q̄s luxuriat? non tñ cum realia
 cōtra naturā. s̄it aut fomētum luxus per. iij.
 viz p visū alloquiū tactū et osculū. visus est
 rei distātis alloquiū magis p̄pinque. Tact?
 est cōtactio aliquorū mēbroz. Osculum vero
 oris q̄ omnia possūt fieri mōilia vt tactū est
 de cōsensu i delectationē luxurie. Et fm tho. oīa
 hmōi prefata et etiā amplex? et verba sunt
 pctā mortalia quādo fiunt p̄pt delectationem
 libidinosam usq; ad cōsēciēdum delectāōni luxu
 riose ex thoz legitimū. Qñ autē fiēt hmōi
 sine libidine. possunt sine pctō fieri. vno mō
 p̄pt cōsuetudiez patrie. Alio mō p̄pter aliq̄
 necessitatē usq; p̄pter aliquā rōnabile causam
 Omnia aut talia videlicet visus. alloquiū. tac
 tus. āplex?. oscula et filia dicūtur ipudicia
 Sub alloquio cōtinet? viciū scurrilitatis. i. tur
 piloquiū. p̄prie tñ scurrilia v̄ba sūt q̄ leuiter
 et ex incōsideracōne dicūtur turpiloquiū aut

fit qñ cor luxuriosi est plenū turpibz cupis-
centijs. Pñs g vt dicit alexād turpia vba
pcedē ex quadā lubricitate lingue et impetu
irascibilis vel cupiscibilis et obrepcoe rōis
vel pñt pcedē ex deliberacoe racōnis et mala
csuetudie lingue et puerfa affectoe siue ma-
ligna cupiscibilis et irascibilis. Et sm hoc
retor qbit vel ad libidinē mōēle vel ad libidi-
nē veniale tanq ad radicē. et sm hoc erūt vel
mōēlia vel venialia pctā. Dicūtur tñ esse mōē-
lia qñ sunt in plato. Sed quid de auditori-
bus taliū verbor non displicētiā ostendēciū
Respondet. Duplex est auditio. Vna illorū
qui sustētant turpiloquos et parāt vt fiant
turpiloqa. et taliū est mai? pctm qñ fit turpi-
loquētiū. qz auctoēs magis sunt in culpa qñ
ministri eor. Ex maiori em libidie procedit
Est aut alia auditio casualis. cū tamē offert
placet et hñ min? credūtur peccāe qñ turpilo-
quētes. Stultiloquiū quis dmittit quando
quis suis verbis pfert delcātionē quas ap-
petit quibuscūq alijs rebus. Ludicra verba
sunt qñ quis verba ad delcātionem ordinat
De circūstātijs aut coitus que aliqñ viciant
etiā coitū in mēmorio naturalē. et qñ actus
coniugalis fit meritori? peccatū mortale. vel
veniale. aut quādo quis obedire ibi teneatur :

20
vel nō habes. c. 16. p totū Postremo de filia-
bus luxurie ponit greg. 8. vna ē cecitas men-
tis. q̄ quis ppter vehemētes delcāōnes nō
apprehēdit ī agilibus finē vt bonū de q̄ eti-
am infra. c. 6. §. 16. Scda ē p̄cipitatio qua in
agilibus subtrahit' cōsiliacō ppter vehemen-
tia delcāōis. de q̄ infra. c. 8. §. 12. 7. 13. Tercia
est mōsideratio q̄ ppter vehemētiā delcātio-
nis de agēdis q̄s nō iudicat. de quo vide īfra
c. 8. §. 12. 2. est mōstātia. quādo quis ppter ve-
hemētiā delcātiois impedit' ne exequat' il-
lud qd decreuit esse bñ faciēdum de q̄ vide ī-
fra. c. 8. §. 14. Quāta est amor sui qn̄ q̄s ppter
delcātiōē sē nimis diligit 7 quodā mō relut
finem. Sexta est odiū dei qn̄ quis habz dis-
plicētiā de deo qui phibz delcātiōē cōcupi-
tam. Septima est affect' pntis seculi quo ali-
quis vult frui voluptate. Octaua ē despera-
tio siue horroz futuri seculi qn̄ q̄s fastidiens
spūales delcātiōes nō curat de eis. nimis de-
tentus in carnalibz. De iracūdia capi. 4.
Iracūdia dirē opponit' māsuetudini. qz est
excessus ire. 7 est aliū capitale viciū 7 vocat'
ira p viciū. Diffinit'qz q̄ ē appetit' inordinas-
tus seu irrōnabil' mot' vīdē sub rōne bo-
ni l' iusti. Eius em̄ motuū est appetit' vīdē
quā a solo deo usq̄ eius iudicē appetē deberet.

Ita autē qñq; est meitoria. qñq; nullū pctm.
sed passio. qñq; mortale pctm. qñq; reiale.
Meitoria ē ira q̄ vōtur p zelū. ⁊ est rōnabil
appetit? vindicte. puta qñ quis irascit? culpe
pprie p dtrictōem p quā sumit vindictā de se
Vl irascit? aliene culpe non psone quā culpā
vult vindicari p eū ad quē ptinet. puta deū
vel suū iudicē cum alijs circūstātijis debitis.
Ira igit? p zelum q̄ est de malo culpe dicitur
ex se laudabilis. sed ex mō psequēdi pōt fieri
vitupabilis. dū nec tpus. nec locū. nec mo-
dum nouit obseruare. presertim qñ ptinacie
diuncta est. ⁊ turbacōnū ac sedicōnū magis
adducta q̄ sedatiua. Ira pretea q̄ est motus
dātatus ad infendū vindictā pro malo sibi
vere illato si sit sm ordinē iuris nō est de se vi-
tupabil? s; reducit? ad irā zeli. vt in iudicē vel
p iudicē. Secus si ex libidie pprie vidē pñ-
cipalit. vel iniuria nō sit vere facta. s; leuiter
⁊ irrōnabilit? estimat. Ira talis p zelū sequit?
dictamē racōnis. nō pcedit. In ea em primo
quis deliberat de vindcā iuste inferēda. dein
impeāt ire vt exeq̄tur sm rōis dcām. passio
em coopat? actioni. vt sit efficacior. vtz in bel-
lo iusto. in corrcōe fratna. ⁊ in actib; iusticie
Differūt igit? ira per zelum. quia tali irasci-
mur viciō. ⁊ ira p viciū quo irascimur psone

Dicit alexander. Quoniam ira est naturalis passio
 ut in melancholicis et coleicis. et sic diffinitur a da
 mascono. Est feruor eius qui circa cor est sanguinis
 ex euaporatione fellis vel per turbationem fiens
 Quoniam ira est primus motus ut si appetit vindictam
 de iniuria illata solum apparere praedat tam subito
 et praeueniat rationem quod ratio nec accipit nec negli
 gat quoniam potest reprimere quoniam reprimat. et sic iterum
 non est peccatum. Quandoque ira est sola impatientia
 absque appetitu ultionis vindictae. Quoniam effrige
 ratio quodam caritatis erga proximum contra odium. In
 quibus casibus ira a nullo est de se aut veniale
 peccatum Sed ira quae est appetitus deliberatus vin
 dictae proprie propter a contra iuris ordinem ex se. et ut
 sic est mortale peccatum. praesertim si vindicta sit nobi
 lis detrimenti. Pro quorum latiori declaratione
 notandum secundum thomam. Quod ira sex modis fit peccatum pri
 mo quoniam quis appetit puniri eum qui non meruit pu
 niri. secundo quando quis appetit puniri eum qui
 penam meruit sed appetit eum puniri ultra quam me
 ruit. tertio quoniam quis appetit puniri eum qui meruit sed
 appetit hoc fieri non secundum legitimum ordinem. puta
 sine auctoritate superioris. et debito processu. que
 to quoniam quis appetit puniri reum sed non debita in
 tentione scilicet propter dei honorem. correctionem rei
 aliorum ut timeant sed libidine vindictae proprie
 Quidam quoniam aliquis etiam nullo praedictorum modorum

excedit. h̄ tamē motū ire intra nō seruat. In
ordinate vero feruescit iram non descedendo
vbi pōt. Sexto quādo ira etiā nimis inerte-
rioribz feruescit p manifesta extēiora ire fig̃
Ita ergo seu appetit? inordinatus vindicē est
peccatū mōrle secūdum suum genus primis
quatuor modis. si est ex consensu racōis deli-
beate. et in nocumēto nōbili facto vel vbo in-
feribili. Vltimis vero duobus modis ex gñe
non est pctm mōrle. sed potest fieri mortale
puta si ex vehemētia ire interioris vel exteri-
oris aliquos excedat a dilectōe dei aut pri.
S; veniale pctm est qtuor. p̄mis mod. p̄mo
si ira est act? impfect? iudiciū racōis pueniēs
Secdo si q̄s in aliquo modico se appetit vin-
dicare. qd̄ q̄si nihil est t̄putādum. ita q̄ etiā si
actu inferretur nō est pctm mōrle. puta si ali-
quis parū trahit aliquē puerū per capillos
vel aliquid huiusmodi. Est etiā veniale pec-
catū duobus vltimis modis nisi quis excide-
ret per eos a dilectione dei aut primi. Nō
preterea q̄ crudelitas seu seruicia speciale vi-
cium est quo quis excedit mēsuram in vindi-
cando. Viciū etiā est qñ quis nimis remissus
est in puniēdo. Vindicatio insup est vicium
qñ quis p penā quā infert nō intēdit emen-
dacōez peccātis. l̄ cohibicōez eius et quietem

aliorū iusticieq; cōseruacōnē. ⁊ dei honorē. Vi
 de de hīfra. c. i. ⁊. §. pmo. Seueitas l̄ feritas ē *Generatus*
 viciū quo quis in penis hominū ppter se de
 lectat̄ etiā sine causa nō respiciēdo culpam rei
 sed solū i hominū delectādo cruciati. Et illud
 cōprehendit̄ sub bestialitate. Crudelitas ve
 ro ē viciū quo quis causam habz puniēdi h̄
 modū non habet. et sic attēdit talis culpam
 in eo qui punitur. h̄ modum excedit. The
 missio autē ē viciū quo quis premit̄tit ordi
 nē iusticie quādo aliquis debet puniti ppter
 culpā. ⁊ dicit̄ etiā impunio. *Spēs tres sūt*
 ire pma fellea seu acutorū eorū q̄ nimis cito
 irascitur ex qualibz leui causa. Scda amara *2^a*
 seu iania eoz in q̄bus ira diu nimis pseuerat
 in quoz sclicz memoria nimis diu manet in
 iuria illata. vñ ppter diutinā tristitiā cceptaz
 sibi ipsis sūt graues ⁊ amari. et tales qz non
 prumpūt i exteriora iracūdie signa nō pnt
 psuadei ab alijs. nec ex se ipsis recedūt ab ira.
 nisi p vt diut̄nitate t̄pis tristitia abolet. Et
 illa scda spēs i re ē odiū. vt Alexander dicit qz
 ira crescit i odiū qd ē ira inueterata de q̄ odio
 habes sup. c. i. §. i6. *3^a* Tercia spēs ē difficil̄
 seu ḡuis vel furor dictus. ⁊ est eoz q̄ obstina
 to appetitu vindcām q̄rūt. qui nō dimittunt
 iram nisi quousq; puniant. Quelibet etiam

ira q̄ ē appetit? vīdē habere p̄t tres ḡdus
Prim⁹ est cū in corde accipit. Scdus cū fig-
no extēiori oñditur anteq̄ prūpat q̄s in les-
sionē prīmī. Tercia cum q̄s prūpat in verba
vel facta lesiua prīmī. Filie ire sunt sex.
Prima est indignacō q̄ est ira cordis p̄ quā
quis cōtra prīmū irascit̄ quē t̄putat indig-
num vt sibi tale quid fecerit. vel est volūtas
qua alios p̄ signa molestie cōtristat̄ desiderā-
m⁹. ideo eis subtrahim⁹ locū cōez ⁊ societate
Indignacō aut̄ illo modo ex ira nascitur. sed
alio mō ex supbia vel inani gloia. ⁊ tūc indi-
gnacō est qñ quis t̄putat alios sua societate
vel locū cōne ⁊ aspectu indignos. et est idem
qd̄ species supbie q̄ appellat̄ pl⁹ oībus siue
cōtēptus quo reputātur prīmī viles. Se-
cūda filia est tumor mētis qñ quis ex ira excō-
gitat diūsas vias vīdicte. et talib⁹ cogitati-
onib⁹ animū suū replet. Et sic tumor mētis
est dispositio ad illacōez vīdicte inordiata.
Diffinit̄ em̄ sic. Tumor mentis est volūtas
vīdicādi ī iniuriā facti p̄cedēs. Nō accipit̄
aut̄ hic tumor mētis pro supbia. s̄ pro quo-
dā conatu siue audaciā hoīs intentātis vī-
dicte. Tercia filia ē clamor. qñ quis irā suā
oñdit inordiato mō loq̄ndi. Est em̄ clamor
inordiata ⁊ cōfusa locū cō p̄ exultacōne vocis

Prima

Secunda

Tercia

ut ab alijs agnoscat. et iniuriā illi? contra quē
 quis irascit. Quarta filia est blasphemia quā *Quarta*
 ira fit contra deū vel sanctos locutio inordinata
 Videns enim iracundus quod deo vel sanctis eius no-
 cere non potest ope. maledicit ore. vel res ei des-
 cratas vel apportatas deturpat vel dissipat.
 Ponit autem yfide. blasphemiam filiam superbie pro-
 pter antequam ei maximam superbiam sine qua nunquam
 est blasphemia. quia scilicet superbia erigitur contra
 creatorem ad pugnandum putat potest. Immedia-
 tus tamen exitus blasphemie est ex ira. ut alex-
 ander dicit. Vide de istis super in. iii. specie superbie
 et primo. Quinta filia est contumelia quā fit contra p- *Quinta*
 ximum quā quis turpia verba profert contra iniu-
 riam. de quo infra. §. xiiij. Rex est rixa quā *Rex*
 est libido vindicandi et in iniuriā facti procedens.
 Et per rixam intelliguntur omnia nocumeta quā factis
 primo inferuntur ex ira. De rixa habes infra
 §. xiiij. Sunt propterea multa alia vicia quā pos-
 sunt ex ira nasci quā sequuntur viz. Impacientia qua
 quis per aduersa quaecumque tristitiam inferentia a bo-
 no virtutis recedit. Inlogaminitas quando quis
 non habet animū tenendi pacientiam in longinquū
 cum bonū quod sperat differat. Impseuerantia seu
 mollicies quā quis in virtuosos opibus diuturnita-
 tem non sustinet putat necesse est. Et illud proprie vo-
 cat mollicies. quia mollicies est quod aliquis de facili

recedat a bono virtutis propter aliqua difficilia que
sustinere non potest. In illis enim proprie dicitur qui
recedit a bono virtutis propter tristitias causatas
ex defectu delectationum. Inconstancia est viciū
quo quis non firmiter persistit in bono contra dif-
ficultates que proveniunt ex quibuscumque exterioribus im-
pedimentis. Audacia est tunc viciū quando caret
motu rationis et ante consilium rationis quod corde
fieri deberet insurgit. Intimiditas aliquando est vi-
tium causatum ex defectu amoris debiti ad se vel
ad alia. Aliquando ex elatione aliquando ex sto-
liditate. primo modo et secundo modo semper est
peccatum. huius tertio modo non. quando causatur a stolidita-
te invincibili. Timor humanus siue mundanus
proprie est quo quis mundo inmitatur tanquam fini. ut
quando quis aliquid amans et timens perdere illud. potius
recedit a iusticia et perdit deum eum in suis precep-
tis relinquendo et contempnendo. Si enim est respectu
personae: est humanus. si respectu rerum. est mundanus.
Timor humilis tantum. est qui quis convertitur ad deum et di-
mittit peccatum. deoque inheret propter timorem pene
Et in isto timore pena formidatur ut principale
malum. Timor igitur tunc est peccatum quando appetitur ali-
cuius fugit mala que secundum rationem non sunt fugien-
da. est autem timor peccatum mortale quando quis propter pe-
culum mortis quodcumque aliud temporale malum sic dis-
ponit ut faciat aliquid prohibitu per preceptum

vel premittat aliqd qd est pceptum in lege
 diuina. alioqn erit reiale qn efugit aliqd qd
 non est fm roem fugiedum. Timor etiā qui
 reuocat hoiez a pfcōne cfiliū euāgelici qnqz
 veniale pctm est. Qnqz nullū. puta si aliqs
 habz rōnabilē causam timoris. Aliqn timor
 etiā nullū pctm est. puta quādo naturale est
 hoīem timē vt terremotū. inundacōes aqz
 Sic etiā oīs timor de malo tali cui quis fiste
 non pōt et ex cui? sustinētia nihil boni pueit
 hoī. qz recta ratio dictat talia esse fugienda
 Sic pterea mors pōt timeri. et quicqd aliū
 ab hoīe pōt inferri inqntū p hoc pōt hō im
 pediri ab opibz vtuosis. l. qntū ad se vel qn
 tum ad pfectū quē in alijs facit. Inuerecū
 dia est in timiditas de turpi actu qn scz quis
 non timet de aliq turpi qd est exprobrabile
 seu turpe. Discordia est disgregacō qdā volū
 tatū inqntū volūtas vni? stat in vno a volun
 tas alteri? in alio. Et fit duplici. Quedā p
 se. vt qn aliqs sciēter et ex intencōe dissentit
 a bono primi in quo debet cōsentire. et sic est
 pctm mōrle ex suo gñe. Alia p accidēs. i. pre
 ter intencōez. vt qn intencō aliqz est ad ali
 qd bonū qd ptingit ad honorē dei. l. ad vtilita
 tem primi. h vn? existimat h esse bonū. ali?
 aut habz contrariā opimionē. tunc hoc non est
 e.ij.

petm nisi qñ hmōi discordia fit vel cū errore
circa ea q̄ sūt de necessitate salutis. l̄ p̄tinatia
adhibeat. Et differt discordia a rira. qz rira
ē i ope. discordia i volūtate. Cōtencō qñdā cō
trarietate importat in locucōe. sicut dictū ē de
discordia i volūtate. Est enim cōtentio impug
nacō veritas cū confidentia clamoris. Et vici
a aut intencōe mala. vel mō loquēdi. Cōtē
tio ē petm mortale. vno modo quando quis
impugnat veritatē ex intencōne. et per inor
dinatum modū qui nec negocio conueit nec
psone. Alio modo quādo q̄s impugnat falsi
tate cū tali inordinato mō q̄ ex eo gñatur
scandalū et subuersio fidelū. et sic etiā videt
esse mortale petm. Cōtētio pōt esse petm ve
male qñ q̄s impugnat falsitatē cū iordinato
mō. sine hoc q̄ exinde scandalum generetur
Quādo etiā quis nō intēdit impugnare veri
tate s̄m qđ sibi verū videtur: hoc tñ facit cū
inordinata itētionē. sicut discipuli cōtēdebāt
de quo nō erat cōtēdēdum scilicet de primaz
tu. et illud est etiā peccatū cōtē. Litigium est
quando quis inordinate verbis alterius cō
tra dicit. ratione psone quā quis cōtristare in
tēdit. vel cōtristare nō veretur. vñ sicut adula
tor itēdit placere: ita litigans cōtristare vbi
nō d̄z. qñ non d̄z. et sic de alijs circumstācijs

Si vero aliq̃s ṽbis alteri? cōtradicit p̃pter
 p̃sonā dicentis. cui cōtradicens cōsentire refu-
 tat p̃pter defc̃m amoris aīos viuētis sic nō
 ē p̃prie litigiū h̃ discordia de q̃ supra Deris-
 fio seu illusio fit q̃n defectus p̃stīm p̃cti hoī-
 nis alteri? p̃ ludo ul̃ risu accipit̃ puta quā-
 do aliq̃s dicit de aliquo turpia. defectus vel
 mala. intendens eū ponē in erubescētiā p̃
 quādam cōfusiōē Et ē q̃si idē subfannacōni
 Sed derisio fit ore. i. verbo ul̃ cachinnis S̃b
 fannacō aut̃ naso rugato Derisio seu illusio
 est p̃ctm̃ mortale. tūc q̃n malū alteri? accipi-
 tur q̃si puū racōe p̃sone sicut defc̃s p̃ueroꝝ
 et stultoꝝ p̃az ponderaē solem? Sic aliquē
 illudere et irridere ē eū aīo p̃uipendere et eū
 tam vilem estimaē vt de ei? malo nō sit cura
 dum sed sit quasi p̃ ludo h̃ndus. et h̃ illa de-
 risio p̃cti mortalis gradus s̃m q̃ p̃sona q̃ ir-
 ridetur plus reuereri deberet Prim? est cum
 irridet̃ deus ul̃ ea que dei sūt Sedus cū irri-
 dent̃ p̃ntes Tercius cū irrident̃ iusti hoīes.
 Veniale vero p̃ctm̃ fit irrisio q̃n malū alteri-
 us accipit̃ vt puū s̃m se. vt cū aliq̃s alterius
 p̃sone. malū ul̃ defectū in ludū ul̃ risū ponit.
 qz s̃m se puū malū est et nō accipitur quasi
 puū racōe p̃sone et ē veniale s̃ leue p̃ctm̃ s̃m
 suū gen? Maledicē ē malū alteri optaē ul̃
 e in

impare. Et ē pctm mōrle fm suū gen? qñ ali
qñs mpat vel optat alteri malū iqnū malū ē
qñ ipm malū iēdes. ⁊ tāto grau? ē pctm: qñ
to psonā cui maledicim? mag? amae ⁊ iuēri
tenemur. Maledicē autē rebo irrōnabilibz
f rōnabilibz iqnū sūt creatuē dei ē pctm blas
pheie qz ēdūdat i creatore. Deiale vero pec
catū esse atigit maledicē psone. pmo ppter
puitatē mali qd qñs alteri maledicēdo mpa
tur. Alio mō ppē affectū eius q pfert male
dictōnis verba. dū ex leui motu. f etiā ex ludo
aut ex surrep cōne aliqua verba pfert. Vnde
Aug? maledictōnē inter vīalia ānumerat.
Maledicē vero creatuē irrōli fm se cōfideāte
ē ociosū ⁊ vanū ⁊ p dñs illicitū. maledicē eē
qñq nullū pctm ē. puta qñ malū aliqd dē dē
alio ipādo f optādo nō sub rōe mali. f sub ra
cōe boī sic ē licitū: nec ē maledcō p se loqndo
f p accūs. ⁊ fit qñq sub rōe boī iusti sicut iu
dex finiādo maledicit latroni. ⁊ eē ex cādo. Et
ppbe sic fecerūt suā volūtātē deo cōformādo
i mal futuris sup pctōres. Qñq etiā fit sub
rōe vtil vt qñ aliqñs optat aliquē pctōrē pati
aliqñ eē tudiez ā aliqd ipedimētū f ut ipē meli
or efficiat: f vt saltē ab alioz noūmēto cesset
Cōtumelia ē qñ aliqñs id qd ē cōn hōrē alie?
deducit potissime p vba i noticiā ei? et alioz

In factis etiā habz locū. Et dr̄nt et oueniūt
 in aliquibz ista. contumelia. conuiciū et in p
 perium quia omnia sunt in v̄bis principali
 ter et p oīa hmōi rep̄ntatur āquis defectus
 aliqui? in detrimentū honoris ipsius hmōi
 āt defectus sūt tres. vnus culpe q̄ rep̄ntatur
 p v̄ba contuēlosa Alius ē defectus ḡnālī cul
 pe et pene q̄ rep̄ntatur p conuiciū qz conuiciū
 consuevit dici nō solū aīe s̄ etiā corpis Vnde si
 quis alicui iniuriōse dicat eū esse cecū. conui
 ciū q̄dē dicit s̄ nō contuēliā Si q̄s āt dicat alti
 q̄ sit fur. nō solū conuiciū s̄ etiā contumeliā in
 fert Alius est defectus honoris. vnde q̄ im
 putat alicui defectum minoracōnis siue indi
 gentie q̄ etiā derogat honorī cōsequēti q̄ cū
 excellentiā illd̄ fit p v̄bum improperiū qd̄ pro
 prie est qn̄ quis iniuriōse alteri ad meōriā re
 ducit auxiliū qd̄ contulit ei necētatē paciēti.
 qn̄qz tñ vnū p alio reputatur Contuēlia āt
 ul conuiciū ē mortale pctm̄ qn̄ intentio p̄ferē
 tis contumeliā ad hoc fertur vt aliquis p
 v̄ba que p̄fert. honorē alteri? auferat Ali
 quādo etiā si aliquis v̄bum conuiciū uel contume
 lie alteri dixit nō tñ aīo de honorandi. s̄ for
 te prop̄t cōrectionē uel prop̄t aliqd̄ hmōi
 Si tūc ita ē ḡue conuiciū q̄ p incautelā p̄latū
 auferēt honorē ei? s̄ quē p̄fert. tūc etiā poss̄
 e iij

homo peccare mōlīlī etīā si nō intēdēt de ho-
noracōez alterī? Sic etīā si aliq̄s aliū icaute
ex ludo paucēs gūiter ledat: culpa nō caret.
Si q̄s aut̄ cōtumeliā alteri īfert. nō itēdēs ei?
dehonoracōez vbi gūiter nō dehonestat? hō
tūc potest eē veniale. puta si sit leue iudiciū nō
multū hoīem dehonorās. ⁊ pferat ex animi
leuitate l ex leui ira absq; firmo pposito aliū
dehonestādi. vt qñ aliq̄s intēdit aliquē per
hōi verbū leuiter cōtristare. sicut fit aliqñ
ex ira. l ex leui subēpōne. Nūq; vero verbū
cōtumelie illatū pter intencōnē dehonestādi
nullū est pctm. vt in v̄tute eutrapelie fit. ad
quē pertinet bene iudiciari s̄m p̄b̄m id est ad
eutrapelū ptinet dicē aliqd leue iudiciū non
ad dehonoracōnē vel ad cōtristationem ei? in
quē dicitur. sed magis causa delectacōis ⁊ io-
ci. et hoc fieri potest sine ōni peccato si debite
circūstantie s̄uentur. Vide de hoc infra capi-
tulo septimo. §. vndecimo. *Irā* ē quoddā
priuatū bellū qd̄ inter priuatas p̄sonas agi-
tur nō ex aliq̄ publica auctōitate. sed magis
ex iordinata volūtate. Vnde sicut cōtētio im-
portat cōtradictionē in verbis: sic *irā* in fac-
tis. *Irā* igitur ē cōtradictio aliquorū vsq; ad
fca pueniens dū sc̄z aliq̄s alterē ledē mitit̄ seu
molit̄ inordinate. alio sciente et repugnāte.

Et quāq; rīra cū pctō veniali. quādoq; cum
 mortali sū diuersū motū aī alicui? ⁊ diuer-
 sū modū se defendēdi. Nam si q̄s animo vin-
 dicte vel odij f cū excessu debite moderaōis
 se defendit. semp q̄dē pctm ē. h veniale qn̄ q̄s
 leuis mot? odij vel vindcē se immiscet. vel cū
 nō mltū excedit moderatā defensionē. Mōr-
 le aut pctm est qn̄ obfirmato aīo in impug-
 nātem insurgit ad eū occidēdum. ul graūter
 ledēdū. Insens igit nōbile nocumētum pro-
 ximo iuste etiā ope manuali. nō est sine pec-
 cato mōrli. sed i eo qui se defēdit pōt esse sine
 pctō Seditio est tumult? aliquoz seculariū
 p̄sertim ad pugnā corpālē tendētium et se p̄-
 parantiū ut qn̄ ptes vni? multitudis inter se
 dissentiētis excitātur ad tumultū tra se vel a
 liā ptem ciuitatis. Dicitur aut sediciosus nō
 solū ille qui discordiā seminat. sed etiā qui in
 ordinate adinuicē dissentiūt. sediciosi dicūt
 Estq; seditio sū gen? suū pctm mōrle. Et ḡ
 dus i seditōe sūt. Quia qui parāt seditōez
 maxime peccāt mōrliter. Deinde qui tales se
 quūtur pturbātes bonū cōe. etiā peccāt mōr-
 lit: h̄ min? q̄ p̄mi. Qui vō bonū cōe defēdūt
 reis resistētes non sunt sediciosi. Bellū fit
 male. p̄mo qn̄ fit sine auctoitate p̄ncipis De-
 cūdo si fit sine causa iusta. vbi. s. nō fuit culpa

fieri eū potest p patria l rebo dāpnificatis
Tercio si sit sine intētionē reā q̄ est vt bonū
pmoueat et malū euitetur Q̄rto si sit a p̄
sona in sacris ordinibz cōstituta Q̄nto si fiat
die festo sine necēitate Sex^o si fiēt i loco sacro

De Gula Caplm sextū.

Ula put ē viciū capitale ē inordinat?
siue imoderat? appetitus cōmedēdi ul
bibendi et vocat^r alio noīe castrimer-
gia. i. ingluuies ventris Gula ex suo gñe nō
ē pctm mortale nec delectio inde sequēs. pōt
tñ fieri mortale pctm Vno mō qñ delectationi
gule inhēt homo tāq̄ fini ppter quā deum
cōtēpnit pat? .s. cōtra p̄cepta dei agē vt delectā
cōes hmōi assequat^r Vñ etiā fm Cācel. Gu-
la q̄ est inordinatus appetitus cōmedendi. fit
mortalis triplici^r p^o mō si cōmestio est cōtra
phibicōz. viz p̄ceptū l cōtra votū. siue hoc fit
racōe cibi seu tēporis seu loci Secūdo quādo
alia que fieri p̄cepta solent. ob gulā scienter
vere l inēptatiue obmittit^r ul ppetrant^r phi-
bita Tercio denique qñ corpus ā ratio nota-
bili detrimēto p gulam scienter vere ul inter-
pretatiue pregrauantur. In moralibus
autem ille dicitur interpretacōne scire aliqd
Quando et si actu scire negligit scire tamen
debet et discrimini non semetipsum abicere

Vocam? insup sciētiā nō p demōstracōez h p
 rehemētē a pbabilem diēcturam. Notā
 dū tamē q sol? appetit? cū nūq ē pctm. nec
 etiā delcātio cū dñs ē pctm inq tū ordiatur
 cōtra defectū sibi cōtrariū. qz hec sunt puē na
 turalia i qbo nullū est meritū nec demeritum
 Si autē appetitui necessitatis adiūgit? appeti
 t? delcātionis a voluptatis i cū h est veniale
 Veiale etiā ē pctm gula dī. Tho. qñ qñ nīs
 cupiscit delcācōes ciboz. nō tñ ita q ppter
 hoc aliqd faceret cōtra legem dei. Utz aut
 qntitas et qualitas cū sint in vicio an solus
 appetit? Respōd; allexād nec substātia nec
 qntitas. nec qlitas absolute accepta deficiant
 racōne illiciti. h solū in relatione ad appetitū.
 vel appetit? inrelacōe ad hec. Vñ Tho. i. q. nō
 est regnū dei esca et pot? glo. nō vsus ciboz
 h cupiā ē refrenāda. nō enim interest quid
 omīno alimētoz vel qntū qñ accipiat: dūmō
 illud faciat pro cōgruēcia hominū cum quibz
 bu? vivit. a p psonē suē a p valitudis suē ne
 cessitate. h q facultate et sereitate animi hīs
 valeat a cū oportz etiā hīs necesse est carē ut
 dicē possit. Scio habūdare et penuriā pati.
 Querit? qd est motiuū h? pcti a deceptiuū
 aīe. Res. idem Apparēs sufficientia cū ul? po
 t? In multis tamē hominibz est ita. q illud

qđ pmo videbat eis esse supfluū. postmodū
ex pua consuetudine vir videt esse sufficiēs In
multis etiā ipe appetitus absorbet iuditiū
ratiois vt si p^o moueat eos sufficiēcia post
modū at ad iurgitacōez icinat eoz rō Que
rit cū nccitas abi sūpta nō sit pctm et volup
tas q est pctm sic se fm aug^o imisceat. q nes
cit homo aquādo an nccitatē qrat an volup
tatē. vtz ignorācia h exauset Hec idē Conce
dim^o q nō est scibile ibi sp pceptibilit^o qđ sit
licitū et qđ sit illicitum. sicut nec i alijs pctis
vtz in ira Multotiens em homo credit irasci
otra vitū et irascit^o otra psonam. nec defacili
pt papi. Ignorantia igit ista ē peā pcti ori
ginalis. q ignorantia in adā nō fuit In nob
at nō oio excusat pctm. cū tali pctō vbi sic ē
illicitū non debet nisi pena tpalis. vnde ipsa
vnxio frequētius docet sanctos vt sciant dis
cernē qđ sit necessitas et qđ sit voluptas licet
nō de se ad hec attingant Querit cū in mul
tis approximēt necessaia supfluis. adeo vt nō
possit de facili discerni qđ necessariū sit et qđ
supfluū. querit si iste qui ignorat qđ necessa
riū et qđ supfluū accipiat pl^o q necessariū
sit. peccet q si esset certus quid esset necessa
rium vltra non acciperet Hec idem Si gau
det talis quia ignorat. nichilominus peccat

Sed si tristat. et sit ita qd non possit discernere
 nisi p grām datam. nec ē sibi data: tūc dicit
 qd non peccat. Gule spēs sūt qnqz h̄m illud
 Preprope laute. nimis. ardēt studiosē. p̄ma
 preprope. i. p̄uenire tpus debitū comedendi
 Secda laute id ē nimis p̄cios vtēdo. Tercia
 nimis scilicet in quātitate sumēdo. Quarta ar
 dēt hoc ē qn q̄s nō seruat modū debitū con
 medēdi. Quinta studiosē id ē cibus nimis ac
 curate factis vtēdo. Tēdit aut ad mōrle pec
 catū ieiunij fractio. ieiunij scilicet qd est p̄cep
 tum. p̄mo quādo quis tp̄s cōmedēdi sine iust
 ta causa notabili p̄uenit. Dicit tñ cācell. Ca
 ritas frequēter cōcedit cōmestionē alias illis
 citam. qnqz p̄pt hospitem. qnqz p̄pt infirmū
 cōsolacōnem. qnqz p̄pt obsequiū p̄standum
 vt in seruitoribz monachoz. et etiā p̄cipū
 et in p̄gustātibz cibū eoz esus cōcedit. Secdo
 comedēdo carnes sine necessitate i ieiunio ec
 cleſie. Tercio bis cōmedēdo. De tercia aut cō
 mestioe p̄babile ē cōmedētē ter i die Ieiunij
 sine causa nō ēē p̄uicatorē p̄ceptū i tercia
 cōmestione sicut i scda. q̄ q̄ oppositū tenē sit
 securi? Quarto cōmedēdo i fraudē electuaia i
 quātitate magna l̄ similia l̄ nimis multū bibē
 do. p̄ prefata enim h̄m aliquos ieiunij solui
 tur. De cōmestionibz tñ specierū. et similibz

consuetudo teneatur et delectationis nimia libido
vitet. Quinto quando quis carnem contra luxuriam do-
mae ex precepto tenet. nec aliquo modo tali vel
simili peccato resistere potest sine ieiunio vel abstinē-
tia. tunc enim cadere videtur sub precepto de de-
lectatione sui. Sexto quando quis ieiunium in sacra-
mento penitus sibi iniunctum suam contemnit. Septimo
si sine necessitate vel dispensatione voto firmatum
ieiunium frangit. Similiter de ieiunio a prelato
vel regula sibi sub precepto iniuncto. Nota tamen
quod preceptum de ieiunio ecclesie potest aliquando seruari
dum contra deum mortalis gula committitur. Sic in
multis dicendum est. Peccat etiam mortali qui si-
ne necessitate scienter ieiunium nature frangit
et sic eucharistie sacramentum sumit. ut si biberet
quis aut comederet. Ad sciendum autem quan-
do in diminutione cibi et potus sit peccatum. Non
dum quod intemperantia est vitium sed quo militat gula.
Est autem intemperantia qua quis delectabilibus po-
tissime tactus et gustus aut aliorum sensibiliu-
um utitur et ea appetit inordinate que sunt impedimen-
ta sanitatis corporalis vel bone habitudinis cor-
poralis etiam per spirituales exercitio debitis. Ad-
uertendum preterea quod quasi omnes species insensibilita-
tis nominibus propriis carent. quare raro contingunt. Raro
enim nimis modicum quis bibit comedit et sic de
aliis. Insensibilitas itaque est vitium quod quis per locum et

tpe p se a fm congruentia eoz qbus conuinit
 irrationabiliter non vnt sensibilibus. vel ea non
 appetit sensibilia delectabilia q sunt necessaria
 humane saluti. corporali l bone hitudini corpo-
 rali quantum ad conseruacionem indiuidui l speciei
 Vn diminutione l potest quis peccare
 declinando a medio virtutis fm Alex. primo
 minus sumendo q necesse sit ppter laudem homi-
 nu. et sic educat ad manentem gloriam. sicut fecerunt
 ypocrite exterminantes facies suas vt appare-
 ret hoibz ieiunantes. Secundo potest aliquis declinare
 a medio virtutis boni intentione. et decipi suo iudicio
 pulse iudicando in hoc q macerat carnem suam
 ultra q debet. vt si nesciat qd sit necessarium.
 a qd sit diminutum. dicim? q tunc peccet. Sed
 ponam? iquit. alex. aliquis dubitat. timet enim
 q si nimis abstineat q non poterit vacare ope-
 ribz debitis. Timet iterum accipere. eo q non pos-
 set subicere a domare carnem suam. peccat ne talis
 accipiendo minus q oporteat. Item qd istorum
 magis expedit illi. Res. vnus est timor spiritualis
 qui dicitur esse in omni opere bono de q Job. 9. Vere-
 bar omnia opera mea. scies q non peccares delin-
 quenti. Sed alius est timor dubietatis in eligendo
 de quo est questio. et dicim? q talis dicitur insistere
 securiori parti. Securior autem pars videtur esse in ab-
 stinendo. qz in huius vitasuum periculum scilicet vt non

dñentur vitia. Querit etiam an abstinentia mi-
nima peior si voracitate et ebrietate. Si nōt cācel.
Deteior atq; piculofior est abstinentia immo-
deata q̄ voracitas aut ebrietas. si deā abstine-
tia vsq; ad turbacōez cerebri et vsus rōis nō
bilit et sciēter vergat et adducat. Queritur
an gula et pctā carnalia sint maiora spūali-
bus. Res. allex. q̄ simplē spūalia sint maiora
h̄ fm qd carnalia. pōt ei aīa inclinari ad pctm
et ex p̄po defcū ei? in se lex fomitis q̄ est i car-
ne p̄mo mō incliat̄ ad spūalia. Secdo mō
ad carnalia. Si ergo maioritas attēdit rōne
forōris incliacōis ad quā d̄seq̄tur maior et
ḡuior puḡ cū b̄ sit incliatio fomitis sic q̄ ad
hoc pōt dici q̄ pctā carnalia sūt maiora. Dñ
greg. sup illd math. iij. Cū ieiunass. xl. die-
bus. Nisi p̄mū gula cfrenet frustra oīa alia
vicia laborat. Et Jhero. Duo sunt vicia ex
oībusq; maxime hoīes decipiūt suis volup-
tatib. gula et libido. q̄ ponē est difficilius vti
vero eis ē dulci. Ebrietas est tm̄ inordiat?
siue immoderat? appetit? bibēdi id qd inebri-
are pōt. Seneca sic diffinit dicēs. Nihil aliud
diffinio ebrietatē q̄ insaniā volūtariam et sic
semper est pctm. Ebrietas aut quādo capit
p̄ puacōne vsus racōis ex vni supcōe p̄cedē-
te. tūc nullū est pctm. qñ ebri? prius nesciūt

fortitudinē vini nec potū sciuit esse immoder-
 ratū nec estimauit aut estimare debuit potū
 esse inebriatē potentē. fit aut ebrietas mor-
 tale peccatū quā quis sic est dispositus q̄ a vino
 de facili ledit̄ et tñ sibi nō cauet qñ se aduer-
 tit potū esse immoderatū et iebriantē et tñ ma-
 gis vult ebrietatē incurrē q̄ a potu abstinē.
 Dñ alexand̄ dicit Cum q̄s accipit vltra mē-
 surā quā exigit naturē necessitas scienter ⁊ ex
 libidine peccat mortalit̄ nec oī inquit q̄ iten-
 dat inebriari h̄ q̄ intendat id ad qd̄ sequit̄
 inebriatō ⁊ sic velit dīcārī in creatura sup̄ deū.
 Sed qd̄ de eo qui aliū inebriat. Res. qñ quis
 aliū inebriaret et intendēt solū q̄ alter se in-
 gurgitaēt. p̄stīm se inuitat ad potū ut inten-
 dat statū mentis alterius euertē. et h̄ facit ī
 ei? nocumētū. tunc peccat mortalit̄ qñ intē-
 dat euertere statū mētis ⁊ si ei magis aufert
 q̄ si auferret ei tpale aliqd̄ qz aufert ei vsū
 rāōnis Venialit̄ aut peccaret p̄mo q̄ aliū ineb-
 briat. si inuitat aliū ad accipiendū sup̄flūū
 vt sic excitetur beniuolentia ul̄ familiaritas.
 Simpliciter nō est peccatū qñ quis nescit aliū eē
 dispositū ad inebriandū et ei dat vinū ul̄ cū
 inuitat ad bibendū si alter inebriat̄. vt dicit
 s̄ais Tho. Si vero sic fit q̄ credit eū esse ve-
 recundū ⁊ q̄ p̄ verecūdia nō accipit necitatē
 f. i.

suam: tūc si alter iuitat ipm ad h̄ ut ille acci-
piat necessitatē suā: non peccat iuitās etiā si
ille accipiat pl̄ q̄ necē sit. et tñ peccabit ille

S; reiale pctm̄ eē pōt ebrietas qñ q̄s immo-
derate sumit vinū h̄ nō estimat potū eē inebri-
are potētem. Item qñ vltra necessitatē q̄s ac-
cipit. sm̄ mensurā tamē p̄ceptibile est reiale
pctm̄ Cācel. breuiter sic dicit Ebrietas mōz-
lis ē a gñaliter oīs delectatio cibi a pot⁹ qñ ali-
quis tāta libidīe comedit a bibit. q̄ postpōit
deum. sic q̄ etiā vbi dei p̄ceptū vno mō rel-
alio debēt violari: nihilomin⁹ a tali delectatio-
ne nō cessat. Secus si delectet etiā ex consensu
libero citra deum nō hoc factur⁹ si de⁹ phibe-
ret. tunc enim nullū est vel tantū reiale delic-
tum. Et h; hec regula ī multis alijs materijs
vtilem locum suū. Inebriatē vero aliam scien-
ter. vt vsu careat rōnis in ei⁹ notabile detri-
mētum. peccatū mortale est. Hec ille. Preter-
ea notat alexāder q̄ omnes quinq; species
vsus Preprope. laute nimis ardēter studio
se spālia pctā faciūt circa vsū pot⁹ cuiuscūq;
q; moderatū. pl̄ tñ cū inordinatū vsū vinī
filie gule sūt. 4. vna est imūdia q̄ est inor-
diata emissio q̄rūcūq; supfluitatū vt vrine
vomit⁹ l̄cē semis. De q̄. s. de luxuria. c. 2. §. 14.
Seda ē mltūloquiū: vbi ē mltitudo locucōis

42
cū supfluitate ul' pter vtilitatē a ncātātē. Di
cit alexand et fm eūdem aliud est proprie
multiloquiū et vbofitas siue linguofitas. Nā
vbofitas siue linguofitas sonat in contemptū
puementē ex vsuetudine supflue et inordiā
te locutionis Multiloquū vero non determinat
tātū q̄tū linguofitas h̄ stat i gñe. Tercia fi
lia est ebetudo mētis ul' sensus circa itelligibi
lia scz a causant' pcedētes a hec pmo a sequē
tes filie ex fumis ciboz l' potuū iordiate sup
toz capd turbantiū a gubnaculū p dsequēs
racōis amouentibz seu impredientibz q̄ subla
to ebetat' mēs. lingua dissoluit' a corpis' armo
nia Est igitur ebetudo sensus. debilitas men
tis circa cōsideracōne spūaliū bonoz. et oritur
ex gula Cēctas at mētis est oīmōda puaō
agnicōmis spūaliū bonoz Quando talis. fi
cut et ebetudo sensus est voluntaria. sicut pa
tet in eo qui affectus circa carnalia de spūaliz
bus subtilit' discutere fastidit ul' negligit tūc
est pctm Et hec cēctas mentis est filia luxu
rie Stulticia vero est ebetudo quedam cordis
aīe et obtusio sensuū intellcūaliū in respectu
dei a altissimaz cāz. puta cū hoīes pp̄t affec
tum nimīū ad terrena. desipiūt eterna et est
pctm oppositū sapiētie seu cōtemplacōi. Q̄
ta ē iēpta leticia q̄ orit'. qñ gubnaculū mētis

f. ij.

id ē ratio ebrietatē seu sopitē. Quāta ē scurrili-
tas seu iocularitas ex eadē radice. i. ope tamē
qz tūc ficut nō potest cohiberi lingua. ita nec
mēbra alia cohibētur. quī ad ridiculosos vel
etiā ad honestos motū ferātur. Sub prefa-
tis plura alia vicia cōtinēt videlicet ludi. exces-
sus seu ioci in vrbis l factis. et dici pōt ioculai-
tas. qz ibi est viciū in multis casibz. Primo et
principalit qn in ludo assumūt vba l facta
turpia. Scdo si ibi assumūt vba l facta noci-
ua primo vt fit detrahēdo ifamādo et hmoi.
Tercō qn totalit in ludo gūitas ai tēsoluitur
in mēbris l in armonia aie. Quarto qn non
cōgruit ā psonē ā locū ā tpi. et sic de alijs cir-
cūstantijs. Quinto qn fit directe i doctrina sa-
cra. Secus si nō admisceretur ei h iūterponere-
tur distincte ab ea. Ludus et iocū est licitū si
pfata desūt. Quāqz ē pctm veniale. ludus sup-
fluus. vt cū aliqz nō tantū afficitur ad ludū.
qz ppter hoc cōmittat vel velit cōmittere ali-
quid cōtra dilectionem dei ā primi. Mortale
pctm pōt fieri. Primo qn aliqz cā ludi vtitur
turbibz vrbis l factis. Scdo qn vtit qz cā ludi
vū ā factis nobilit nocuis primo. l ec qn ta-
libz vtit qz vrgūt i pxi nocumētū q de se sūt
pctā mōrta vt qn fit ad ifamād. furādū deci-
piēd ā luxuriādū. Tercō ppter defcē debitaz

cūstātiāz. puta cū aliqui vñtur ludo. tem
 poribz ul' locis indebitis. aut etiā ppter cō
 ueniētiā negocij seu psone Et hoc qdem qñz
 potest esse pctm mortale ppter vehemētiā
 affaūs ad ludū. cui? dīcātionē preponit ali
 quis dīcātionē dei. ita qz cōtra preceptū dei l
 ecclie. talibz ludis vti nō ēfugiat vt de torne
 amētis videtur cōtingē Qñqz aut ē pctm ve
 male. vt cū aliquis nō tantū afficiat ad ludū.
 qz ppter h vellet cōtra deū cōmittere Agres
 tes aut dīcūt p oppositū hñtes vitū qd alio
 noīe dīcūt duricies et sūt q a ludo licito defi
 ciūt et ioco. tales neqz sibi dīcūt aliqd ridi
 culū. et dīcentibz molesti sūt Coreisāe sūm al
 btū. v. cūcurrentibz pōt fieri sine pctō p mū q
 fiat tpe debito scz gaudiū sicut in nupcijs. ul'
 tpe victorie ul' libeatiōis hoīs ul' patrie. l' ad
 uētū aīcī de terra longinq. Scdm. vt fiat cū
 honestis. de qbz nō oriat psumpō mali nō
 cū leccatoribz et cū leccatricibz Terciū ē qz fi
 at a psonis secularibz qz clericis. monachis
 et monialibz. spūalibz dedicatis. talia illicita
 sūt Qrtū ē qz honesto mō fiat. nō gestacula
 tioibz nimis ihonestis ul' iordiatīs Qñtū qz
 cantus exatās ī talibz a musica nō sit de illi
 cis h de moībz l' de deo. de melodia at nō ē cu
 rand Coree sūm eūd sūt male ēplicit pmo ē
 f. iij.

est mala intēō. vt qñ sūt ad oñdēdā l' puo
candam libidinē. sicut fere oēs mō exercent
Alia cā ē qñ nō sūt suo tpe ut tristitie scilicet
vnde penitētibz ludi interdiciūt. Tercia ex p
sona vnde clericis vt supra interdiciūt. Pec
cant mōrliter choreisantes siue ī festis siue ī
p festis illicitas choreas ducentes s'm vil. Si
hoc faciūt cā incitādi se vel alios ad libidinē
Secdo si tūc choreas ducūt de cōsuetudine licet
hoc nō faciāt corrupta intēōe. Si aut aliqua
vel aliq's raro a fine corrupta intēōe se immis
ceat h'mōi choreis. q' sit mōle nō audz dicē
nec q' sit vīale qz videt' approbaē tal' p'sona
choreas tales a suo exēplo daē exēplū alijs
similia faciēdi. Sed adūte q' ille doctor vide
t' loq' de illicitis a nō de licitis choreis. Que
rit' An liceat histrioibz aliqd daē. Res. allep
Aut dat' vt foueāt' in vicio. scilicet qd nō ex
erēt sine mortali pctō. et tunc est mōle pec
catū a magis. dans quā histrio peccat. Vnde
de Cris. tres g'dus ponit. primū histriōnem
Secūdu videntē. Tercio dantē. scd' pl' pec
cat q' prim' s'm eū. a terci' pl' q' scd's Aut
dat cā inanis glorie. ita q' nō itēdat ipsū fo
uere in vicio sic ē vīale pctm. Aut dat solū
cā nēcītatis. vt cū vidz ipm sūme indigentē
tūc daē est meritorium. Querit' vtrū licitū

44

sic inspicere hystriomica scz q̄ nō fiūt sine morta
 li pctō Res. s̄m eūdem. quedam inspectio est
 tñstoria. que fit quādo inspicūt h̄mōi cau
 sa curiositatis. non intendendo delcācōez que
 moueat ad luxuriam et hoc nō est mortale
 pctm̄ Alia est inspectio studiosa. que fit ut in
 spiciēdo q̄ moueat ad luxuriā et h̄ est mōale
 pctm̄ Reuelacō sigilli secreti ex ebrietate ali
 qñ orit̄ Vbi em̄ ebrietate ibi nullū secretum
 Vñ pū. vltio Nullū secretū vbi regnat ebrī
 etas Nūq̄m et in nullo casu licet reuelare
 sigillū cōfessionis. alias pctm̄ est mortale Sz
 reuelare sigillū secreti tunc licitū est qñ sunt
 talia que p̄tinet ad corrupcōnē m̄titudinis
 spūalē ul̄ corpale ul̄m̄ ḡue dāpnū acui? p̄so
 ne ul̄ si qd̄ aliud est h̄mōi qd̄ q̄s p̄palare te
 net̄ t̄ testificando ul̄ denūciando qz oīa hoc
 debitū obligari nō p̄t quis p̄ secreti cōmissio
 nē qz in hoc frāgeret fidē q̄ alteri debet s̄ e
 cipiens at̄ sigillū secreti in talibz que q̄s p̄
 dere nō tenet̄ sic p̄ sigillū secreti ligat̄ q̄ nul
 lomo do tenetur ea p̄dere etiā ex p̄cepto su
 perioris qz seruare fidem est de iure natura
 li Hec tho. Alexand̄ dicit Reuelare pctm̄
 occultū alteri? p̄t aliqñ bene fieri qñ scz non
 fit causa nocendi sed causa correctiois ⁊ ei q̄
 p̄desse p̄t. nō obesse ū eēt occultū p̄ sac̄m̄tale
 f. iij.

confessionē. et h̄ nullo mō pōt reuelai. Similit̄
si sciretur p̄ secreti cōmmissionē. sic enī reuelare
nō debz nisi fortius vinculū supueniat vt ex
cōicaōis vel p̄cepti districti. Est igit̄ triplex
figillū. Vnū cōfessionis. Aliud secreti forma
liter recepti ab alio. Tercū qñ aliqs ab ami
co p̄cipit vel audit q̄ verisimiliter credit aliū
velle habē sub secreti figillo. postremū ligat.
h̄ min⁹ q̄ h̄m. p̄mū maxie. Et vt pe. pa. i. q. d.
q̄dlibz illoz figilloz frāgēs peccāt mōlēt n̄ v
bi apire pōt licite De isto vltio figillo cōfessio
nis nō in. cōclusiones pe. pa. i. q. d. zi. quō viz.
tria gñā psonarū tenēt̄ ad figillū cōfessionis
Est ergo cōclusio. p̄ma. Sacerdos q̄ audit cō
fessionē alicui⁹ tenet̄ celare p̄ omibz. rōe ma
terie. qz sibi cōmittit̄ sub secreto. et ra cōe for
me qz in sacmēto p̄nie. Vnde ē reuelator con
fessionis non solū qui ī sp̄ali nominat crimē
et criminōsū. h̄ etiā qui ī gñali vel psonā q̄ ex
hoc pōt agnosci. vlt̄ crimē p̄sone ī gñali. Sic
quidam sacerdos cōtra prochanū cōquerētē
q̄ negaret ei eukaistia. dixit publice sacerdos
q̄ hoc faciebat qz ille hēbat pctm a q̄ eū nō
poteāt absolue nec ille volebat ire ad episcō
pū. Secda cōclusio q̄ ad celādum cōfessioem
tenet̄ iste ad quē cōfessio pueit siue licite siue
illicite mediate l̄ immediate. Exēplū de lic

te et immediate ut attingit de nō sacerdote q̄ au-
dit cōfessionē in articulo necitatis de peccatis
mōilibz et vīalibz. similiē mēpres quē pro se
adhibz. Sic qui casu audit. ymo quicūqz au-
dit et ad quēcūqz cōfessio pueit tenet ad celā
dū Tercia cōclusio ille tenet celāe q̄ aliqd
aliter audiuit q̄ in cōfessione. si recepit q̄ in
cōfessione sicut qn aliqs dicit alteri. Ego dic
eo tibi h̄ q̄ in cōfessione. si recipiēs tenet celā
re nō tanq̄ ex cōfessione seu sacramēto quia
nullū ibi fuit. h̄ ex promisso Et q̄uis tam re-
cipiēs q̄ dmittēs tale sigillū videat irreuerē-
tiā facere sacmēto i eo q̄ nichil ē eq̄litter celā
dū ei qd in cōfessione scitur: tamē si q̄s recipit
tenet celāe. Sed q̄reres Que sunt ista ad q̄
se extēdit sigillū cōfessionis. Rndz idē p tres
cōclusiones. Prima illa ad que primo et pri-
cipaliter se extēdit sigillū cōfessionis sūt pctā
cōfessa et circūstātie inq̄tum h̄mōi. Vnde etiā
tercia psona cū qua q̄s pctāuit cadit sub illo
sigillo. si in cōfessione expressa est ymmo cū
aliqs dicit cōfessor Ego audiui tale pctm. qd
tamē nō audiuit nisi in cōfessione cadit sub si-
gillo de necessitate. nō tñ absolute. h̄ sub cōdi-
cōe. scilicet si ex placōe taliū verborū posset p
se et p accūs directe et i dirē aliqua verecūdia
vel cōfusio vel suspiciō generari mala vel aliud

noamētiū pueniē cōfitei. Scda 2° sibi sigillo
cōfessionis cadūt etiā nō pccā aliquādo illa. s
p que posset directe ul' indirecte pctm prodi
Vnde si homo nō pōt cōfiteri pctm propriū
nisi reuelet cōfessioē. nō debz cōfitei illud pec
catū durante tali casu sed sufficiat cōteri. et ha
bita oportuitate. postmodū cōfiteri. non re
uelatur cōfessio. qz maius est vinculū de non
reuelādo qm de cōfitendo. Tertia cōclusio non
pctā q pnt dici sine reuelacōe pctōz nec di
recte nec indirecte cadūt sub sigillo cōfessionis
Vnde ea q cōfitens inēserit in cōfessione q nō
sūt pctā nec circūstantie nec potentia deduc
ere i manifestacōne cōfitei. vt q in tali ter
ra sūt bona blada ul' hmoi. si in dicendo illa
nō det intelligere cōfessori q uelit ea celari. ta
lia nō cadūt sub sigillo nisi de cōgruitate. ym
mo dicens aliquē audisse de pctis. cōfessum
nominādo. non peccat qz oīs homo mēdax
idest pctōz est. Sz si diceret si cōfessum. A. de
magis et multis pctis. esset reuelator cōfess
ionis sfinaliter regulā ponit idem doctor q
quando per locutionem de peccatis cōfessis.
potest deueniri per se uel p accidens directe
per quemcumqz modum in aliquam cōgrui
tionē ul' suspiciōne ul' opimionē l' dubitacōz de
cōfesso ul' inq̄tū sibi p hoc potest prouenire

de trimētū in aīa. vel corpe l' possessione. l' fa-
ma l' amicis vl' inq̄tū p hoc potest in populo
scādalu gñari. vel cōfessio magis odiosa. vel
min⁹ dilcā. ul' magis onerosa. l' min⁹ p̄ciosa
reputari: tunc raro vel nūq̄ potest attingē q̄
ex reuelacōne pctōz in cōfessione auditoz et
p viam aliā non scitoz possit attingē aliquid
de p̄dictis in cōueniētibz q̄uis forte q̄nqz nul-
lū attingat. Vnde multū habz timē q̄ non di-
cat vel quō dicat.

De inuidia Ca. 1.

Inuidia est dolor seu tristitia de bono alieno
inq̄tum. s. estimat⁹ vt diminutiūū p̄prie glo-
rie vel excellētie. ⁊ inq̄tū alē excedit ip̄m
in bonis. Alexander dicit q̄ tria sūt i inuidia
Unū est p̄ncipale. s. displicētia visionis siue
que s̄m visionem: dicēte seneca. Quicquid
mēte fugim⁹ ingestū oculis vix videm⁹ quia
sicut aliquid placet amāti: ita aliqd displicet
inuidēti. Et h̄ displicētia dicitur non accepta-
tio: hec displicētia ē vel p visū intēiorē ul' ex-
teriorē. Scdm est cōsequēs ad p̄mū vt dolor
vel odiū. Et p illū dolorē vel odiū manifesta-
tur primū p̄ncipale inuidie. scilicet illa displicē-
tia visiois. siue illa nō acceptacō. Terciū
vero est in q̄ inuidia radicatur. s. ira: quia ex ira
inuiteāta nascitur odiū et inuidia. Quartū
quod i inuidia repitur preter id qd est pctm

est pena Unde in diffiniciónē dicitur dolor seu
tristitia. ymo facit inpressionē in corpore ipsa inui
dia. et inuidus seipsum prius quam inimicum punit
Et quantum ad hoc quantum dicitur. inuidia maximū
peccatum quia nullū aliud se ita punit Unde glossa gal.
v. Manifesta sunt opera carnis. emulaciones et
inuidie Glossa dicit Ambrosius. Huic vultus tumar
torus aspectus. pallor in facie. in labijs tremor
est. et stridor in dentibus. Verba rabida et effrena
ta. Inuitia et manus ad violentiam prompta et si
gladio interius vacua. odio tamen furiate mentis et
armata respicit autem propria excellentia. inuidia
aliter quam superbus licet in utroque viti excellenti sit
motiuum quia excellentia que est superbie non potest
diminuat vel auferat bonum in alio sed excellentia
inuidie hoc potest In superbia enim est amor excellentie
id est excellentie et hec est magnitudinis in potestate
aut magnitudinis in aliquo alio bono Sed non
potest quod minuat vel auferat aliud in alio bono
Unde superbus vult excellere super alios. sed non
ratione superbie quod aliquis amittat aliud nec
auferatur vel minuatur bonum suum sed ap
petit excellere super ipsum Sed excellentia
in inuidia dicitur comparative. quia inuidia
vult super alios excellere et eorum excellentiam vel
bonum minui vel auferri Sed hoc est quia appetit
excellentiam singulariter Unde singularitas est

47.
adiuncta sue excellētie. et rōe illi? appetit bo-
nū i alio minui s' auferri. et ideo etiā inuidia di-
citur de excellētia litigare. Ex q̄ etiā patet q̄
inuid? ut sic semp minor est s' minore se existi-
mat. Inuidia etiā inq̄tū h'mōi semp ē respec-
tu supioris i p̄nti vel i futuro. Supioris dico
vel simpliciē s' s'm estimacōez inuidētis. Unde
inuidz paribz non quia pares: s' ne fiant illi
supiores. Inuidet inferioribus nō qz inferio-
res sed ne fiāt ei pares. Drūt etiā emulacō et
inuidia solū. qz primū est in exteriori effectū
s'm vero i corde. Hec de Alex. vide de h. 5. 9.
differūt p̄terea s'm tho. inuidia et odiū. qz in-
uidia ē q̄ diffinita ē. Sed odiū ē appetit? vel
desideriū mali p̄imi absolute id ē inq̄ntum
malū. Sed inuid? appetit malū alteri? p̄pt
appetitū glorie. Irat? aut appetit malū alteri
us sub racōne iuste vindcē. Odiū vero dei ex
deliberacōe p̄cedēs est simpliciē maximū oim̄
pctōrū. et pctm̄ in spūm sanctū. ac oīs eius-
dem. vi. species vsciens de hoc habes supra
.c. i. 5. 16. Igitur odiū p̄imi dupliciē dmitti-
tur. vno mō quo ad naturā et ē quādo aliq̄s
p̄imū ledere intēdit. in maifesto vl' i ocule-
to. Alio mō q̄ ad grām. et est qn̄ aliq̄s p̄is-
mū ledere intēdit aut i maifesto ā in occulto
quo ad graciā. Inuidia directe contrariatur

p̄cepto de dilcōne p̄mi De qua dilcōe dat
Cancellari⁹ quīq; regulas p̄ma. diligē p̄
miū sicut seipsū. est velle p̄mo ea oīa q̄ s̄m
rectā racōnē homo vellet sibi. p̄mū suū vel
le Hec at̄ sunt indispensabiliē bona caritat⁹
et glorie Scd̄a qz bonis fortune ⁊ natuē ⁊
gratie gratis date possunt homines abuti ī
p̄miciem sui ⁊ alioꝝ. nō quilibet tenetur velle
illa cuiq; p̄ximo suo sed aliqñ non velle
quia et s̄m rectam racōnē ita deberet homo
velle de seipso Sic iudex cū amore p̄mi ne
cat ipsum aut bonis spoliat Sic ingeniū et
scientia et diuicie possunt desiderari isti uſ illi
p̄mo non adesse dum nocitura creduntur
Tercio ab īmico pato totalit̄ satisfaccere de
iniuria ego teneor satisfcōnem suscipere uel
indulgere tamen verbū meum aut societate
solitam aut alia dilcōnis signa possum iter
dicere ad mei et sui cautelam et non ad ran
corem Quarta īmicum nō patū corrigi di
ligo quantum sufficit ad salutē si ei nolo ma
lum dampnacōnis neq; dampni tēporalis
p̄ iniusta media Quinta. īmico meo īcor
rigibili optare phas habeo ut taliter sibi sit
in aīa uſ in rebus qualiter sufficit ad hoc q̄
neque michi neque reipublice. alias iniuste
dampnum possit inferre Est ⁊ inuidia ex

suo genē pctm mōrle. qz directe cōtrariatur
 bono p̄mi vel diuino scz caritati q̄ dgaudet
 veritati. nec emulatur. Aliqn̄ inuidia nullū ē
 pctm̄. videlicz qn̄ dolor de alieno bono est mo-
 tus p̄mo mō p̄mus. ex natura siue negligen-
 cia volūtatis veniens. sicut q̄dam naturaliter
 inuidi sunt. ⁊ illa nō ē in ptāte nostra qz pro-
 uenit ex malicia aliqn̄ cōplexionis melanco-
 lice. Veniale pctm̄ ē inuidia id ē tristitia de
 alieno bono. qn̄ ē motus. Scdo mō p̄r id
 est qn̄ appetitus sine d̄pleta deliberacōne tali
 passione afficitur. Cū aut̄ dicit̄ qz inuidia est
 tristitia de alienis bonis: notat sanct⁹ Tho.
 qz tristitia potest. q. i. odis de bonis d̄tingere
 Vno mō quādo aliqs dolet de bono alicuius
 inq̄ntū ex eo timetur noaumētū vel sibi ip̄si. ⁊
 etiam alijs bonis. Et talis tristitia non est in-
 uidia. ⁊ potest eē sine pctō. Alio mō potest
 q̄s trīstari de bono alteri? nō ex eo qz ip̄se hz
 bonū. s̄ ex eo qz nobis deest bonū illud qd̄ hz
 ip̄se. ⁊ h̄ p̄prie ē zelus s̄m p̄bm. Et si iste zel⁹
 fit circa bona honesta. laudabilē ē s̄m illud. i.
 cor. i. 2. Emulamī spūalia. Si aut̄ fit de bonis
 tēporalibz: pōt eē cū pctō ⁊ sine pctō. Tercio
 mō aliqs trīstatur de bono alteri? inquantū
 ille cui accidit bonū ē eo indignus que quidē
 tristitia nō potest. i. non debet sine pctō oriri

ex bonis honestis ex quibus aliquis iustus effi-
citur sicut dicit propheta Sed de diuicijs et de ta-
libus quod perueniunt dignis et indignis et quia
talibus bona enemiunt etiam indignis ex iusta dei
ordinacione seu disposicione et ad eorum correcti-
onem vel ad eorum dampnacionem Ideo talis tristitia prohi-
betur in prophetis Noli malignari in malignantibus.
Quinto modo aliquis tristatur de bono alterius inquit
aliter excedit ipsum in bonis. Et hoc est etiam secundum philosophum
per se malum quod dolet de eo quod gaudere debet. scilicet de bo-
no proximi et est ex genere suo moraliter non quando est imperfec-
tus motus. appetitus sensitivus et quando est passio so-
luta sic etiam in pueris iuuenit De tristitia pro acci-
die. vide infra. c. viij. §. ij. filie iude sunt. v. una
est odium de eo quod dictum est Alia exultatio in aduersum
proximi Tercio est afflictio in prosperis proximi
de quibus duabus est regula illa Cancellarius quod
invidia que est dolor de alieno bono vel gaudium
de alieno malo. ex genere suo moralis est. quod contra
caritatem. prout si dolor sit de bonis spiritualibus.
sed ex defectu deliberacionis. ut in primis motibus.
vel ex malicia complexionis melancolicæ potest
non esse veniale peccatum Quarta filia est detrac-
tio Est autem detractio denigratio aliene fame
per verba occulta Et fit sex modis Primo quando quis
crimen falsum imponit alteri Secundo quando peccatum alterius
per verba adaugz sciens 3º quando occultum aliquid reuelat

49
Quarto qñ id qđ est bonū dicit mala intē-
tione factū esse Quinto qñ negat bonū alte-
rius Sexto qñ malitiose bonū alteri? tacet.
Et intellige in oībus p̄dictis qñ talia fiūt in
fame demigrationē Detrario fit duplicat̄ pec-
catū mortale Primo qñ q̄s de alio obloquit̄
seu detrahit alteri. ista intentione ⁊ eius fa-
mā demigret Secdo modo qñ quis dicit aliq̄
v̄ba p̄ que diminuit̄ fama alicui? nō h̄ intē-
dens h̄ aliquid aliud. ⁊ tamē verbū qđ loqui-
tur est adeo graue q̄ notabiliter famā alteri-
us ledat et hoc p̄cipue est verum ī hīs que
ptinēt ad honestatē vite Veniale pctm̄ est
qñ āquis dicit aliq̄ v̄ba p̄ q̄ diminuit̄ fama
alteri? in modico l̄ leui nō h̄ intēdens h̄ āqđ
aliud. vt si p̄ferat ex aī leuitate ul̄ p̄pter ali-
qđ nō necessariū Nullū vero pctm̄ est qñ p̄
v̄ba alicui? diminuit̄ fama alteri? vt cū lo-
quēs hoc non intendit h̄ p̄fert p̄pter aliqđ
bonū debitū c̄cūstācijs obſuatis De talibz
et ōsimilibz dat Cancellari? hāc regulā. De
tractō q̄ est diminucō fame alteri? occulta. l̄
diffamacō q̄ est publica ul̄ ōtuelia. ex p̄bra-
ciō q̄ fiūt in facie ei? q̄ ledit̄. sunt ex gñe suo
mortales si dāpnū ul̄ dedecus fit notabile. et
si nō trahant̄ extra propriam racōz vt si fiāt
ad cautelā alioz ne seducāt̄. aut p̄ bono rei

g.i

publice vel civitatis alicui? .a. p. correctioe fra
terna. Sed apud imperfectos ista bene age. s.
alios recte. icrepare sicut a se digne laudare
difficilimum e. De pfatis vide supra. c. 4. §. 2. 3.
S3 qd de audiente detractore. Res. q. fm t. h.
audies detrahente a q detractore ad hoc indu
cit peccat tantu sicut detractor. Qui vero detra
ctore libeter audit. a detractio ei placet ppe
odiu eius cui detrahit. simili peccat sicut de
tractor. ymmo qnq3 magis. Nn at detractio
alicui no placet h ex timore vel negligentia v
etiā verecundia quadā obmittit repellē detra
hentē. peccat qdē h multo min⁹ q detrahens
Et pōt fieri i eo etiā cui detractio non placet.
mōle pctm triplici. Vno mō qn alicui ex of
fitio iābit detrahentē corrige. Secdo ppe a
liqđ pculū dñs detractōem. Tercio ppe ti
more hūanū dimittit q ē aliqn mōle pctm.
vt hēs supra. c. 4. §. 14. a. 16. Veniale pctm
est audire detrahentē qn alicui non placet de
tractio. h tñ corrigerē dimittit ppter timorē
verecūdiā. seu negligentia. p tūc talia nō sūt
mōlia. Sed quō d3 corrigerē qd detrahentē.
Res. si v3 dicit detractor: dicat ei ēd arguēdo
de h. q peccat fratri detrahēdo f saltē onēdo
p tristitiā faciei q ei detractio displiceat. Si at
detractor dic falsū. corrigat eū de flitate vbo

Preterea qđ p̄fatis difficilius ē. tenet quis
ad restituōnē fame sicut ad tpliū rex resti-
tuōnē. p̄mo qñ q̄s abstulit famā falsū dicē-
do et iuste. ordinē scz debitū nō suando. secu-
do qñ abstulit famā rex dicendo h̄ iuste pu-
ta qñ āquis p̄dit crimen alteri? ōtra ordinē
debitū de h̄ vide tractatū quē colligi de maū-
ali c̄fessorū in fine Q̄nta filia est susurratio
Est at̄ susurraō q̄ q̄s p̄ occultā obloquōz iē
aīcos seminaē discōrdiā mitit. et separe aīci-
am p̄fert em̄ talis de p̄mo q̄ p̄nt c̄mouere
aīm audientis Et q̄uis talis nō intēdat sem-
per simpliciē malū dicere. intendit tamē di-
cere qđ aīm vnius possit pturbaē ōtra aliū
etiā si sit simpliciē bonū et tamē apparens
malum inq̄tum displicet ei cui dicat̄ Dicitur
etiā susurro bilinguis qđ idē est. qz susurro
mitit ex vtraqz pte aīciā rumpe. et ideo du-
abus linguis vtitur ad duos. vni dicēs ma-
lū de alio. alteri vero dicens bonū Iudiciū
suspiciōsū. qz sepe extra ex iūdia orit̄ Iudici-
co notādū fm̄ tho. qz iuditiū est diffinīō ul̄
dēmiāō eius qđ iustū est f̄it at̄ iudiciū in-
gnē triplīcī. vno mō qñ est contra rectitudi-
nē iusticie et tale dicitur iniustum uel puer-
sum seu temerarium. cum non fit debitis con-
dicionibus ab illo scz qui habet potestatem

g.ij

iusticie. Secdo mō qñ iudicat hō in hīs iqb
nō hz auctoritatē. ⁊ dicitur iudiciū usurpatū.
sumit⁹ qz ex pte iphi⁹ p quē fit iudiciū. Alio
mō dicit⁹ p̄sūptiosū qz presumit id qđ ad se
nō p̄tinz puta qñ aliq̄s iudicat de intēcōe cor
dis l̄ alijs incertis. Similit̄ qñ hō nō hz iuri
sdictionē l̄ si hz. non extenditur ad illam cau
sam vel psonā. vñ p̄ctm̄ est iudicāe de rebo di
uinis q̄ sūt supra nōs q̄ debem⁹ simpliciter corde
credē non scrutari temerarie. Sic nec seculais
iudex d̄z iudicāe de clerico vbi ei nō subicitur
Tercdo mō qñ de ē rectitudo rōis. puta quan
do aliq̄s iudicat de hīs q̄ sūt dubia vel ocaul
ta p̄pt aliquas leues diecturas. ⁊ sic dicitur
Iudiciū suspiciōis vel temerariū. Pro cui⁹
intellectu notat Alexander q̄ Iudiciū ē sentē
tia firmata. Suspitio nō iudiciū s̄ est opinio
mali vt dicit thomas ex leuib⁹ p̄cedēs indi
cijs. vel qđ idē ē vt Alexander dicit acceptatio
vnius partis cū formidie alterius. ⁊ de ista
suspitione dicit Alexander q̄ prauū iudiciū est
ex errore p̄cedēs temeraria sentētia. l̄ suspi
cio mali de occultis aliorū. Et dicit sanctus
thomas q̄ pōt fieri tripliciter s̄m tres ḡdus
prim⁹ ē qñ homo ex leuib⁹ indicijs de boni
tate alicui⁹ dubitare incipit. et hoc est leue ⁊
veniale peccatū. Secdus ē cū aliquis p̄certo

maliciā alteri? estimat ex leuibus iudicijs et si
 h̄ sit de aliquo graui. est pctm̄ mortale in q̄tū
 non est sine cōceptu p̄mi. Sic etiā dubia in
 peius int̄pretando q̄ ad vitā p̄mi. in ḡuis
 bus det̄minādo siue diffiniēdo ē simile pctm̄
 Cancel. addit zelotipia q̄ est vehemēs amor
 suspiciosus nō satis fidens de re amata Et il
 le suspiciōes maluolet ut dū aliq̄s semp̄ pu
 tat irrideri et falli ut q̄dē melācolici et q̄dā ex
 religiosis. tales faciliē cadūt si nō reprimāt
 Sed si addat cōsensus liber. sūt vt plurimū
 mōrta delicta a mortaliū delictorū vehemēs
 causa Tercā? q̄n aliq̄s iudex ex suspiciōe p̄ce
 dit ad aliquē cōdēpnandū. et h̄ etiā ē mortale
 pctm̄ Iudicā ē at̄ alter tamq̄ malū si fiat ex
 offitio iudicij et p̄ testes legitimos. nō est ex
 se malū sed v̄tuosū. etiā si p̄ cōfessionē aut ali
 ter sciret esse p̄ iudicē inocens nec aliud pa
 teret effugiū q̄n suo fungētur offitio S; que
 res. ex qua suspitione p̄t dici iudiciū rectum
 et ex qua nō s̄hes. Alexand̄ Est iudiciū qd̄
 dam eorū que occulta sūt in corde et est iudic
 iū aliud eorū que sunt in ope Quorūdam
 potest esse p̄batio. quorūdam non. Occul
 torum ergo cordis et occultorū simplici ope
 ris nō ē fatiēdū Iudiciū p̄ suspiciōz ut homo
 solis suspiciōibz imitatur Vbi v̄o ē op̄? qd̄ p̄
 g.iii

signa pbari pōt: distinguēdum ē. Est enim
suspicio similiē presūpcio triplex. temeraria
pbabil. et violēta. Temeraria qñ multa sūt
signa boni et pauca mali. et tūc iudicāe ex sus
picōne id ē adēpnaē est pctm mortale si fiat
cum deliberaōe. vt in. §. 18. dictū est. Si vero
fuerit suspicō pbabilis. qñ multa sunt signa
mali et pauca boni. tūc iudicāe ex hmoi pctm
est: h non ita gūe. sed veniale dum stat in sus
picōne. Si vero veniat ad assercōnē firmam
cum ptnacia: psumit esse mōrle. Itē est sus
picio violēta cum omnia signa mali apparēt
et nulla boni. et tūc nō est pctm. Et de isto ec
dicit cancel. sic Iudicāe ppria estimacōe aliū
ex aptis signis exterioribz. que nō pnt bene
fieri. nō est ex se pctm mōrle. licz qñqz sit curi
ositas reialis. qñqz mōrlis dū homo ab alijs
melioribz aut debitis mimis impedit: aut dū
per hoc in supbiā erigitur. Querit de quibz
bus psonis possit iudiciū suspiciosū haberi et
de quibz nō. si es. idem p sex regulas. Prima
de eo de quo cōstat esse bonū. nō est iudican
dū esse malū. et si iudicatur. est pctm alias in
iuria fieret primo. Secda de eo econūso de q
cōstat eē malū. si iudicat. l. dicit eē bonū. ec ē
pctm. qz ē mēdaciū. Tercia vbi vero nō con
stat de aliq qz fit bonus. nec cōstat qz fit mal?

p̄sumendū est ibi de q̄libz iuxta regulā iuris
 q̄ sit bonus donec c̄stet ul' appareat c̄trariū
 et tñ potest c̄tingere q̄ ille sit mal' Quat
 ta nō aut de quolibz p̄sumendū ē q̄ sit malus
 donec c̄stet c̄trariū. Quia q̄uis in vno q̄z
 sit aliqua p̄eminētia. dicēte ap̄lo q̄ arbitre
 mur alios supiores Hoc intelligendū ē ad
 ymitacōnē huilitatis nostre qz q̄ tū bonū cō
 tulerit deus ali' nescim' nō tñ si c̄stet de ma
 licia actuali. p̄ tpe illo debem' ipsū iudicāe
 bonū Sexta. et qz in q̄libz īstanti malus pe
 mittere p̄t. ideo si post actū p̄cāti mortalis ap
 pareāt in tali signa pemitētie suspicandū est
 ipsū esse bonū. q̄uis etiā in bono aliter sit q̄
 in malo qz p̄ vno malo de quo c̄stat potest
 dici malus pro vno vero bono de q̄ c̄stat. nō
 potest prop̄t hoc iudicāi siue diffiniri bon'
 Bonū em̄ est vno mō. malū aut oīfariū s̄m
 dio. Aliē at est iudicādū de actibz q̄ de p̄so
 nis quas semp possum' iudicāe bonas. p̄su
 mēdo q̄ ouerse sint statim Querit' cū duz
 bia sint ī meliōrē ptē īt̄pretanda. cur h' sit
 s̄f̄es. s̄m thō. Quia sic nō fit iūria p̄rio. aliz
 as fieri posset Alexand' vero dicit idē q̄ s̄m
 senecā ex huānitate sapiens quid q̄d accidit
 bñ illd' īt̄pretando. leuat. i. maḡficat. q̄d q̄d
 dubiū ē ex huānitate īcliat ī meli' Et si q̄it' q̄d

g. iij

fit ista hūanitas. Res. Est vis infita hūane
nature a pñcipio qz sicut p sinderesim fit res
spect? ad ppriā salutē: sic p hūc habitū na-
ture fit ispect? ad ea q sūt pñm. Querit?
An de occultis cordis hō aliū iudicare possit
Res. Solius dei ē iudicare de occultis cordis
iudicō certitudis. Sed qz pñ. 21. di. Quō m-
a q resplendz vultus pspiciētis. sic corda ho-
mnū maifesta sunt prudētibz. Et eccl. 19. Ex
visu agnoscat vir et ab occurso faciei sensat?
math. 23. 1. A fructibz eoz cōgnosceitis eos
Ideo allex. ad primā auctoritatē dicit sic Illa
maifestacō qua corda dicūtur esse maifesta
prudētibz nō est n̄ quedā noticiā s̄m dictus
ram. ppē quā nō d̄z homo pcedē ad iudiciū
boitatis aut malicie s̄m cōtudinē. Sed ex h̄
pt oriri qdaz p̄sūpō. Distiter dic ad scdaz di-
cend eē qz dictuā cātur ex idicijs exteioribz
eoz q latēt i corde Ad terciā vō d̄t qz frāis
dicūtur illa idicia maifesta p q pt eē agnicō
presūpōis nō cōtudinis. Vel si p frāis intelli-
gūtur pctā tūc sūt ea q sūt maifesta vt blas-
phemia furta ac. et p illa iudicare pñmittit?
Querit? An hō seipm de occultis cordis iu-
dicare possit iudicō diffiniciōis. Res. s̄m eūd p
4. conclusiōes. p̄ma loquēdo de persona et de
futuro etiā de f̄gilitate sua. ā de p̄tinentē ad

fragilitatē satis de se certam. quis pōt pferre
 suā. De virtute autē sua vix aut nūq̃ pōt
 de se ferre suāz verā. pōt tamē hō q̃ non hz cō
 sciām mali habē certitudīez cōfidētie de futus
 ris et si non cōtitudīez iudicij. Vñ. i. Job. 3. Si
 cor nōstrū nō rep̃hēderit nos fiduciā hēmus
 ad deū q̃ quicqd̃ petierim? accipiem? Sed a
 loquēdo de fco p̃sone de actōe et de p̃nti: tunc
 hō pōt de se certā dāe sentētiā quo ad genus
 opis boni vel mali l̃ indēntis. Tercia loquēs
 do quo ad p̃sonā. tūc de malo p̃t hō iudicāe
 sed de bono non. nisi fuerit ex sp̃ali gr̃tia data
 a dño. sicut quādo dixit ap̃lus. Certus sū q̃
 nec mors q̃c me sepabūt a caritate xp̃i. Pōt
 tñ vt pri? dcm̃ est haberi certitudo cōfidētie
 Q̃nta dubia de p̃pijs fcs i p̃tem detēiorem
 sūt int̃pretāda quo ad suscepōez p̃me. Hec
 aut̃ int̃pretari nō est affirmāe l̃ iudicāe sim
 pliciter. s̃ se gerē circa dubiū ac si detēi? conti
 giss̃. Q̃nta null? in hac vita iudicā? est t̃q̃
 dign? inferno. qz sp̃us sc̃is opatur subito fi
 nalit̃ igitur in alieno hoīe vt plurimū facta
 non p̃sona sunt a nobis iudicāda.

De acedia Ca. viij.

Acedia fm̃ tho. est tristitia de sp̃uali
 bono iquātum est dīmū. ad qd̃ quis
 de necessitate tenet̃ vt qñ racō cōsentit i fugā

et horrores et detestaciones boni diuini. carne oio
contra spiritum preualente. et est ex suo genere peccatum
mortale. Vnde etiam Damas. eam diffiniens. di
cit Accidia est tristitia agguas quod scilicet ita depri
mit animum hominis ut nichil ei agere libeat boni spiritu
alis ad quod de necessitate tenetur. Notat Alex.
quod spirituale dupliciter capit. vno modo generaliter per
omnes preceptis dei et prohibitionibus. Secundo modo
specialiter put respicit solum illa opera que ordinantur
in deum per se. sicut sunt orationes. psallere. legere. et huiusmodi
et hoc modo spirituale laboriosum determinat speciem pec
cati in accidia. Primo enim modo non. Preter
ea notat quod accidia est tristitia. similiter inui
dia. sed differunt. quia inuidia est tristitia agguas
de alieno bono. Accidia vero est tristitia ag
guans de bono proprio spirituali. quod videtur malum
quia laboriosum. Notat insuper quod tristitia seculi.
prout disponit ad mortem culpe. non est maximum
peccatum quia in multis accidit que sunt ad hoc naturaliter
dispositi. sicut in melancholicis. Vnde multoties attingit
ex infirmitate melancholie et etiam alia. Hec. alex.
Cancel. sic dicit Accidia dicitur omnes tedium in
cerni boni. et hoc ex genere suo. remaneat quia contrariatur
non caritati sed feruori eius. fit autem mortalis dum
per eam a ex ea mortale crimine incurritur. ut quando re
dundat in peccatum mortale sicut est obmissio eor
um que sunt de necessitate salutis aut desperatio

54
de dno auxilio a sui ipsius interfectio. p^mū
magⁿū. s^m mai[?]. terciū max^mū. Subdit so
la negligētia mōilis ē p quā id qd sub p^æp
to cadit obmittit^r q^uis culpabilior ē ex[?]cijs
sp[?]itualib[?] a ierarchicis vt i missa q^u ppha
nis de h[?] habes lacus isra. s. 16. a. 20. Tediū
tⁿ boi aliqⁿ solū ē mot[?] naturalis. a sic nullū
est pctm. Aliqⁿ ē appetit[?] tristati de opere
sp[?]uali laborioso. a sic ē v[?]iale. ymmo etiā ap
petit[?] ille si sit deliberatiu[?] ē v[?]iale. qz cōsen
sus in v[?]iale nō ē nisi v[?]iale pctm. Preterea
tediū boni pueniēs ex difficultate opis a ex
malicia dplexiois absqz culpa pl[?] i iobē q^u i
petro auget meritū et laudē iobis. si et dū in
ceteris ipse cū petro eq[?]liter opetur. Difficul
tas vero i ope virtutis ex assuefactiōe vicioz
pueniēs pl[?] de p se diminuit rōez laudis glo
rie et meritū q^u augeat. tⁿ male h[?]tuat[?] q^u ex
maiori cōnatu op[?] si se ad hū habituatū pfi
cē neq^t magis ide reddit^r i[?]idētalit^r cōmēdan
d[?]. Caritas q^u dgaud[?] v[?]itati hui[?] vicio op
ponit^r. Gaudiū siue leticia bona q^u est s^m da
mascēnū q^u nō p[?]itudinē i[?]fert. nec alteri[?] no
cūmētū ē gⁿatiua. nec vlt^r excedit mēsurā nec
a studiosis opib[?] suis nos abstrahit. a in ser
uitutē i[?]digit. Cōtra p^æptū aut caritatis est
deū nō diligere sup oia. Diligere autē deum

sup oia ex toto corde ex tota aia et ex tota v
tute qtu sufficit viatori ad salutē dicit Can
cel. est talit affici ad deū actu ul' habitu q dei
aiciam cuiuslibet alteri? rei dilcōni ante po
nat sic q p nulla dilcōe sui uel alteri? carita
tem vellet deserere p transgressionē cuiusq
pcepti diuini Est etiā oītra caritatē loquēdo
de dilcōe pxiimi et dei nō suae ordīnē eius q
est q primo deus p oībus diligatur Secdo
vt aiaz pxiimā et eius salutē pre cūctis diligat
Tertio Et deinde pxiimū hī animā pxiipa
lit Quarto corpus pxiimū. nisi qd p repub
lica id exponat Qnto corp? pxiimi Circa pxi
imi etiā dilcōe diligant? pxiimiorēs et me
liores plus pxiimiorib? malis. pmo scdm
ambro. semp boni domestici malis filiis sūt
pferēdi Sub pcepto isup caritatis cadit di
ligē iūmiciū i corde. s. qtu ad naturā i vniūali
puta si aq̄s diligēs deū et pxiimū. ab illa gna
litate dilcōis pxiimū nō excludendo Secdo
hīrē aīm patiū ad diligendū iūmiciū si necessi
tas occurreret Tertio oīdere signa caritatis
iūmico q dīter ab alijs oīb? oīdi solēt Qnto
subueire iūmico in vltia necitate. Dilcō etiā
pxiimi. iūmiciū ista habere debet Sic serena ut
diligat eū ppter deū Sit iusta et nō adescē
dat pxiimo in aliquo malo sed solū in bono

55
Sic vera ut nō ppē vtilitatē vel dilōem dili-
gat sed qz vult pmo bonū sic sibi pfi vult.
Sic etiā ordiata seu recta vt pl? sibi velit ma-
ius bonū. pmo scilicet deū et beatitudinē et vir-
tutē aīe. deinde sciētiam et sapiētiam. Deinde
bona corpīs postremo bona extēiora. Non
etiā puertat ordinē caritatis sup̄tactū. §. 40.
In hac enim dilōne dei vel creature bene ul'
male ordiatis scitur quid est peccm mōrle qd
veniale et qd nullū vt habes in plogo p fm
notabile. Scandalū etiā ex accidia nō nūq̄
nasci solet. Est autē scandalū actiuū fm ihe-
dictū vel factū min? rectū prebēs occasionē
ruine. Et fit quādo aliquis dicit l'facit aliqd
qd de se tale est. vt alterū aptū natū fit indu-
cere ad ruinā. Est aut scandalū duplex. vnū
passiuū. i. receptū. et illud est gnale peccatū
non spāle. in eo enim est qui scandalizat. Et
est mōrle peccm qn ex dicto vel facto alteri?
qs ruit i aliqd mōrle peccm. Aliud est actiuū
id ē datū qd diffinitū est. et est in eo q scanda-
lizat Et fit dupliciter. Vno mō p accidēs. puta
qn fit preter intencōes agētis. quādo scilicet
aliqs suo verbo l'facto inordiato non inten-
dit alteri dare occasionē ruine sed vult salu-
ti sue satisfacere. et sic itez nō est peccm spāle
h pōt esse peccatū. Alio mō p se fit scandalū

qñ scz aliquis suo inordinato dicto ul' fco in-
tendit aliū trahere ad pctm et sic est spūale
pctm qz itēdit spūale primi nocumētū De
scādalo itaqz dat Can. iiii. regulas Prima
Nullus agens bñ scdm oīs cīcūstantias
dici d3 dāe scādalu alteri. qñ tūcūqz scādaliset
ali? qz in via oīa recta si q̄s ceciderit. non ex
scādalo vie h̄ ex pprio defcū pueit Secda so-
lus ille scandalizat actiue qui adūtens ā ad
uertē debēs alios pmoēs esse ad peccādū ex
mō suo agēdi q̄ sibi nō est i p̄cepto. nichilo-
min? ip̄e opari nō desistit Secus i casibz hic
exclusis v̄ malicia ppria est scandalū gratis
acceptū vbi p̄terea nō est adūtentia nec esse
debet de scādalo alteri? et v̄ q̄s ad illd opā-
dū tenet? Tertia Ille dicitur ex malicia sua
pcāre et scādalu accipe nō ex actu alteri? q̄
informatus sufficientē de bonitate h̄mōi act?
nichilomin? cadit in ruinā. vt si ex voto re-
ligionis emissio pntes post sufficientē de re-
ligionis pfāū informacōnē se scandalizai cō-
querāt Scandalum est h̄ nō iam pusilloz h̄
phailēoz. acceptū scz nō datū Q̄rta quilibz
ab oī actu cui nō est astrictus aliūde tenetur
desistere. qñ timet ā timere d3 fm̄ vehemētē
dicturam scandalum pusillorum. quousqz
de isto conpescendo diligentiam compleuerit

nisi forte p cōi vtilitate vinctō spūs scī doceat
 at illud tūc agēdū. vt xpūs fecit ī publicacō
 ne veritatis sacmēti. Proinde sanct? tix. Scā
 dalū actiuū p accūs ē pctm mōrle. primo qñ
 q̄s cōmittit actū pcti mortalis. scđo qñ q̄s cō
 tēnit salutē proximi vt p ea cōseruāda nō
 p̄termittat aliq̄s facere qđ sibi libuerit. Ve
 niale aut pctm ē dupliciter. vno mō qñ quis
 actū pcti venialis cōmittit. scđo mō qñ quis
 cōmittit actū qui non est fm se peccatum sed
 habz aliquā speciē mali cū aliq̄ leui indiscre
 tōe. Scādalū vero p se actiuū ē peccatū mor
 tale dupliciter. primo qñ quis intendit aliū
 inducere ad peccandū mortaliter. scādo quā
 do intēdit aliū inducere ad peccandū veniali
 ter p actū pcti mortalis Veniale pctm ē quā
 do intēdit aliū inducere ad peccandū venia
 liter p actū pcti venialis. accidia etiā impru
 dentia causat. ideo de vicijis prudētie oppositis
 ē vidēdū. Pro quorū intellectu fm tho. notā
 dū q prudētia habz tres ptes ī gñe videlicz
 pmo cōsiliū. fm qđ dicitur quis eubuliā ha
 bere. scđo iudiciū seu sentētiā de cōsiliatis.
 tercio p̄ceptū scilicz ad exequēdū p̄cōsiliata.
 a finiata a ad qđlibz horū vt bñ fiat mīta exi
 gūt nā ad boītatē cōsiliij seu eubulie. 4. a. 6. ex
 igūt vij meōria scz p̄teitoz gestoz a similiū

Intelligētia q̄ ē p̄ndū otigētū et necārioz.
Solertia q̄ ē i cōsiderād futuris euētibz . ē em
facil' et p̄mpta diecturacō de inuēcōne mediū
Hō seu rōnacō q̄ ofert vnū altei Docilitas p
quā q̄s acq̄escit sentēcijs maiois Custochia
vō ē q̄n q̄s ex seipso p̄mpte diecturat de me
dio s̄ de q̄buscūq̄ Que sex sūt media it sup̄mū
aie qd̄ ē rō et ifimū hoīs qd̄ ē op̄cō p corpis
exerciciū media Scda ps prudentie p̄ncipal
est sentēcia seu iudiciū et hz duas ptes seu
virtutes . vna ē syneſ q̄ ē bñ iudicatia de cōi
bus regul' Alia est Gnomyn q̄ est bñ iudi
catia de hīs vbi oz a cōi lege recedere . 3. ps
p̄ncipal' prudentie ē p̄ceptia seu executia . 3.
hīs ptes Pma ē puidētia q̄ ordiat aliqd
qd̄ ē fini accomodatū Scda est cāuspectio p
quā id qd̄ ordiat in finē q̄s cōpat cū hīs q̄
cāustāt Attēdit em cāustantias negocij . 3. ē
caucō q̄ vitat ipedimēta p eā em q̄s sic acci
pit bona vt vitet mala et cauet ab hīs q̄ acci
tus v̄tutū ipedire p̄nt Cōtra prudētiā igit' q̄
ē auriga v̄tutū pla pctā fiūt . pma iprudētia
seu temeritas . ei opponit' Cōmittit' at q̄n q̄s
diūt a rēgul' d̄mis puta q̄n q̄s q̄i otēpnēs et
ipudiās d̄ina documta p̄cipitāter agit vult
em talem actum imprudentie qui vult impru
denter agere cōtra ptes prudentie scz cōsiliū

Iudiciū et p̄ceptū Notandū p̄terea q̄ vitia
 oīa q̄ opponūt quibuscūq̄ v̄tutibz cōtēis sub
 p̄tudentia reducūt ad .iiij. vitia scz p̄cipitacōz
 incōsiderationē incōstantiā ⁊ negligentia Et
 sūt ista ḡnalia et sp̄alia vitia. sicut etiā p̄tudentia
 q̄ est rēa ratio agibiliū. ē v̄tus ḡnalis
 et sp̄alis Precipitatio fit dupliciter. vno mō
 q̄n q̄s p̄ impetū volūtatis ul̄ passionis p̄trā
 fit actus seu p̄tes cōsiliū puta q̄n q̄s dimittit
 gradus p̄fatos. scz memoriā ⁊c Alio mō q̄n
 quis p̄fata p̄transit ex cōtemptu regule diri
 gentis Et hoc proprie vocatur temeritas. ⁊
 prouēit ex supbia q̄ refugit subesse Incōside
 ratio est q̄n aliq̄s deficit i recte iudicando. ex
 hoc q̄ cōtēpnit ul̄ negligit attendere ea de q̄
 bus rectū iudiciū p̄cedit. puta regulas cō
 munes ul̄ casus vbi exorbitandū est ab eis
 dem Incōstantia est q̄n q̄s ratione deficit in
 precipitando ea que sūt p̄cōsiliata et iudiz
 cata tamq̄ bona. et fit aliq̄n ex ira ā iuidia ā
 delcātionē et similibz. p̄sertim ex luxuria Ne
 gligentia est defcūs debite sollicitudinīs circa
 bona q̄ quis facere d̄ Et p̄ueit ex quadam
 remissioe volūtatis p̄ quā cōtingit q̄ racō nō
 sollicitat̄ vt p̄cipiat ea q̄ d̄ ul̄ eo mō q̄ debet
 Et oppoīt sollicitudini bone seu diligētie Cō
 sistit in iteriori actu poī? vñ etiā dicit̄ a ne
 h. i.

qđ ē non et eligētia qđ si nō eligētia eoy qđ sūt
ad finē. Pigritia autē importat tarditatē ad
exeqndū. Tōpor vero ēmissioēz qñdā i ipā
exequōe. Obmissio ēē ptinēz ad extēiorē actū
debitū quēcūq; qđ pēmittit. Negligētia itaq;
ē pctm mōrle. vno mō si illd qđ pēmittit sit
de necitate salutis. siue act? sit siue circūstātia
et tūc trahit ad illd gen? pccī magis manifestū
tū qđ sit electio iterior sola. Alio mō si volun
tas intān sit remissa circa ea qđ sūt dei vt tota
liter a caritate dei deficiat. et hoc pāpue cōtin
git qñ negligētia seqtur ex cōtēptu. Itē si qđ
diligere deū solū amore nālī. tūc cāret negligē
tia qđ ē pctm mōrle. Alio qñ si negligentia
cōsistat i pēmissione act? alicui? l circūstātie
qđ nō sit de necessitate salutis nec h fiat ex cō
tēptu h ex aliq defcū feruoris caritatis qđ ipedit
aliqñ p aliqd vīale pctm. tūc ē solū veniale.
Que at sit dīā negligētie et cōtēpt? vide. s. c.
2. s. 1. et c. i. s. 4. Itē ifra pñti. c. s. 20. Pru
dētia caris seu mūdi ē cura seu studiū. s. m qđ
qđ bō caris h; et amat vt vltimū finē vite sue
Et sic ē mōrle pctm. Aliqñ at aliqđ iordiate
afficiat ad aliqd delcābile carnis absq; hoc qđ
aūtat a deo p pctm mōrle. Et si adhibeat stu
diū ad hāc delcātionē cōndam: nō est n venia
le. Si vero aliquis actu curā carnis. referat

in fine honestū puta cū quis studet oīestio
 ni ppter sustentacōnē corpis. tūc nō est pru
 dentia carnis. et sic prudentia carnis tendit
 ad finē nō vere s; apparent bonū Astutia eti
 am sicut prudentia carnis h; cū prudētia reā
 similitudinē nō at existentiā Ignorātia etiā
 sepe facit pctm de qua ponit Cancell. sex re
 gulas Prima Quilibz obligatur scire illud
 absq; cui? noticia nō p̄t evitare pctm Secda
 culpabilis ignorantia iuris diuini nō cadit i
 facientē illud qd in se est. qm spūs scīs talē
 hominē de necēarijs ad salutē que vires suas
 excedūt immediate docere patus est Tertia
 ignorantia iuincibilis excusat in eis p̄stīm q
 sūt facti nō at crassa ul supina. que pueit ex
 negligentia sciendi et faciendi qd in se ē Di
 citur at iuincibilis nō quim vinci possit. a q
 ex ea necesse sit tūc opari. s; qz opans suffici
 entē fm casus euētuū. diligentia nō apposuit
 sciendi aliqd qd nescit Quarta ignorātia iu
 ris huāni sufficiēt pmulgati. non liberat sub
 ditos a pena in foro exteriori. licet frequēt
 q ad deū excusat a culpa qsdam ignorātes.
 vide de hoc sup. c. ij. §. vij. Qūta nō qlibz te
 net scire de qlibz pctō mōrli an sit tale licet expe
 diat illd iqrē a scire iux vni? cuiusq; vires a sta
 tū a pl? ecclasticos q̄ laicos a int ecclasticos
 h. ij.

prelati ex officio tenent qd sunt patti omni p[ro]f[ess]i
reddere r[ati]o[n]e de ea q[ua] i eis e[st] fide et spe. vi. Nemo
v[er]tes r[ati]o[n]e diu ab ignor[ati]a p[ri]ncipio[rum] moralium
excusat. forte eni[m] moxula ad c[on]siderand[um] appo
ne fas e[st]. Ex premissis p[er] 3. et ex s[an]c[t]o thoma q[uo]d
q[ua]ntuplex ignor[ati]a e[st] p[ec]c[at]u[m]. Primo eor[um] q[ui] s[un]t
fide necessario tenenda. Sec[un]do eor[um] q[ui] s[un]t sub
p[re]cepto dei. p[ar]t[ic]u[lar]im in decalogo facienda. Ter
cio eor[um] q[ui] s[un]t a xp[i]ano desideranda sicut eor[um] q[ui]
in or[ati]o[n]e d[omi]nica c[on]tinent. Quarto eor[um] q[ui] p[re]ceptu[m]
v[er]u[m] h[ab]ent ab ec[c]lesia c[on]ter p[ro]mulgata Quinto
eor[um] q[ui] q[ui]lib[et] p[ro] suo statu necessario h[ab]et scire. v[er]u[m]
negligentia talia sciendi et addiscendi affectio ta
lia no[n] sciendi. et fuga a p[re]dicat[i]o[n]e l[icet] doctore ubi
talit[er] q[uo]s discere p[ot]est. s[un]t p[ec]c[at]a sicut dictu[m] est de
negligentia. S. i. 6. Ingratitudo eti[am] fit obmis
sione et c[on]missione. put fit obmissio[n]e h[ab]et tres
g[ra]dus. Prim[us] q[ua]n[do] h[om]o b[en]eficiu[m] no[n] t[ri]bu[it] p[ro] lo
co et t[em]p[or]e s[ecundu]m suam facultate[m]. Sec[un]d[us] p[er]ior q[ua]n[do] q[ui]s
p[ro] b[en]eficio no[n] laudat b[en]efice[m] et g[ra]tias agit. sed
dissimulat. q[ua]si no[n] demonstrans se b[en]eficiu[m] acce
pisse. Terc[us] pessim[us] q[ua]n[do] no[n] recognoscit b[en]efi
ciu[m] siue p[er] obliuio[n]e[m] siue q[ua]cu[m]q[ue] alio m[od]o. Isti 3.
grad[us] s[un]t p[ec]c[at]u[m] veniale q[ua]n[do] p[er]ueniunt ex neglig[en]t
ia q[ua]da[m] a ex aliq[ua] i[n]dispo[n]it[i]o[n]e ho[m]i[n]is ad v[er]tute[m]. p[ot]
t[ame]n c[on]tingere q[uo]d eti[am] talis i[n]g[ra]t[us] fit p[ec]c[at]u[m] mor
tale. vno m[od]o p[ro]pter interio[re]m c[on]te[m]ptu[m]. alio m[od]o

ppter addicōne ei? q̄ subtrahit qd ex necessita
 te debetur bñficio ul' simplicit' siue in aliq̄ ne
 cessitatis casu Ingratitudo etiā fit omissiōe
 vt qñ quis nō solū p̄termittit implere grati
 tudinis debitū s̄ etiā contrariū agit Et i h̄ etiā
 tres sūt gradus Prim⁹ qñ q̄s retribuit ma
 la p̄ bonis Secund⁹ peior qñ bñficiū vitupat
 Terci⁹ pessimus qñ bñficiū q̄i maleficiū re
 putat Et h̄ij gradus etiā s̄m addicōne ei? qd
 agit qñq; sunt peccā mortalia quādoq; veni
 alia. Correctionis fraterne obmissio pos
 test fieri triplici. vno modo meritorie. sicut
 dicit Aug⁹ Si propterea quisq; obiurgan
 dis et corripiendis male agentib⁹ p̄c̄t quia
 oportuni⁹ tpus inquiri⁹ ul' eisdem ip̄s me
 tuit ne deteriorēs ex h̄ efficiant⁹ ul' ad bonam
 vitā ⁊ piā erudiendos impediāt alios infir
 mos et p̄māt atq; auertāt a fide. nō videtur
 esse cupiditatis obmissio. s̄ consilium caritatis
 Alio mō p̄termittit⁹. ⁊ est peccm̄ veniale qñ ti
 mor et cupiditas tardiorē faciūt hominem
 ad corrigendū delicta fratris non tñ ita q̄ si
 cōstaet ei q̄ posset fratrem a peccō retrahē p̄p̄
 timorē ul' cupiditatē dimitteret quib⁹ in aīo
 p̄ponit caritatē fraternā Et hoc modo viri
 sancti quādoq; negligūt corrigere delinquē
 tes Tercio mō p̄termittitur cū peccō mortali
 h̄. iij.

quādo scz formidat: vt Aug⁹. dicit Iudiciū
vulgi. ⁊ carnis excruciacō l' pemptio. dū tñ
hec ita dñent' in aīo q' fraterne caritati prepo
nātur. Et hoc videtur dtingē qñ aliq's presu
mit de aliquo deliqñte p'babilit' q' posset eū
a pctō retrahere. ⁊ tñ ppter timorē vel cupis
ditatez p'termittit. Voti fractio etiā pctm ē
de quo est talis conclusio. q' omis volūtaria voti
fractio ē mortale pctm. qz reddere ē necessita
tis. ⁊ tocies quociēs frāgit. nisi dispēsetur cō
mutetur aut irritet' p' eū ad quē spectat. Et
sunt g'dus ibi. quia qñ solempnisatū ē p' sa
crū ordinem vt castitas in sacris cōstituto. ul'
p' approbate r'ligionis p'fessionē. ē mai' pec
catū. si frāgitur q' in voto castitatis priuato.
Et in r'ligione approbata votū paupertatis ē
mag'nū. castitatis mai'. sed maximū obediē
tie. Sic etiā i priuatis votis votū castitatis pe
ne si toto oīa alia excedit vota. Quāobrē so
l' papa i eo dispēsat vide de h' ifra. c. 13. §. 10.
et. c. 12. §. 3. Itē. c. 16. §. 11. Sic ec' vota t're scē
liminū ap'loz ⁊ scī iacobi t'p'uat' aliqñ vt vi'
pape q' ad dispēlacōz. Quacōnū etiā debitaz
obmissio tēdit ad pctm mōrle. P'mo qñ cadit
s'b voto alicui' orō. Scdo qñ obmittit horas
canoicas legitime nō ipedit? q' tēt' s'b p'cepto
Tercio q' orōz facē d'tēpit i p'nie sacro iunctā

quarto q̄ aliunde nō valēs tēptacōni tendēti.
 ad mortale resistere deū p̄ g̃tia nō inuocat.
 Q̄nto q̄ in festis vbi p̄ceptū est deo seruire.
 ā non missam audit ā deū nō diligit aut nō
 orat nisi esset aliunde legitime impeditus.
 filie accidie sūt fm̄ Greḡ sex. Prima ē mali
 tia quādo quis ex iusticia de spūalibz impug
 nat ipsa spūalia bona in q̄z detestacōne ali
 q̄s inducitur. Malicia tñ aliē capit q̄n dicit̄
 q̄ q̄s ex malicia peccat. idest q̄n pctm̄ pueit
 ex inclinatione habitus. put videlicet ex ma
 licia peccare distinguit̄ oīa peccatē ex infir
 mitate ul̄ ignorantia qz tūc ex malicia p̄cāre
 non est spūale pctm̄ h̄ g̃nalis quedā cōditio
 pcti est. Secūda est rancor. q̄n q̄s ex tristitia
 de spūalibz impugnat hominē q̄ ad bona
 spūalia inducit. Tercio ē pusillanimitas q̄n
 sic fugit aliq̄s contristancia. q̄ fugit ardua
 cōsilioz dei. De q̄ supra. capi. i. §. r. Quarta
 desperatio est quando q̄s sic fugit cōtristātia
 q̄ recedit a fine vltimo. De q̄ supra. §. ij. Itē
 ca. i. §. xv. Quinta est torpor circa precepta
 quādo q̄s sic fugit cōtristancia q̄ fugit dei p̄
 cepta. De q̄ supra. §. xvi. Sexta est vagatio
 mentis circa illicita. vt q̄n q̄s p̄pter tristitiā
 i spūalibz ab eisdem se trāffert ad exteriora
 delcābilia. filie accidie fm̄ yf. sūt octo. p̄ma
 h. iij

amaritudo q̄ est q̄dam effect⁹ rācoris. de quo
dictū ē. Secda ē odiositas q̄n q̄s circa p̄cepta
torpet sic q̄ oīo dimittit ea. Tercia ē somp-
nolētia q̄n q̄s torpet circa p̄cepta negligent
ea implens. Quarta est importunitas mētis
q̄n mēs sic euagatur circa illicita q̄ ipsa acc-
mētis importune vult ad diuersa se diffūdere
Quita est inquietudo corporis q̄n ex eadez ra-
dice mēbra iordinate mouētur. Sexta in sen-
sibilitas q̄n ex p̄fata radice fit p̄ corp⁹ mo-
localis. vel mutatio propositi mētis. Septiā
curiositas q̄n mēs sic euagat⁹ ad illicita q̄ q̄
ad cognitionē ad diuersa se vult diffūdere ex
tristitia. De quo supra capitulo secūdo. §. 19.
Octaua ē verbositas q̄n idē ad verba se diffū-
dit de q̄ supra. c. 6. §. 16. ac. De. i. p̄cep. c. 9.

Iteca decalogū ec̄ dicē mltipliē peccāre
attingit. vbi p̄mū p̄ceptū ē. Nō deos a-
lienos colē. etiā absqz iſtitucōe ymagi-
nū. falsos deos nō colē sub iſtitucōe ymagi-
nū. Nullā sup̄sticiōz ex̄cere qz ibi est cū demo-
ne tacitū l̄ manifestū pactū. Sup̄sticio. aut ē
q̄dā r̄ligio sup̄ modū seruata. viciū viz q̄ ali-
q̄s exhibet cultū diuinū l̄ cui nō debet vel mō-
quo nō dz. Et hz species generales. Prima ē
quando diuin⁹ cultus exhibetur ei cui exhi-
bend⁹ est scilicet deo vero. sed modo indebito

sicut si aliq̄s tpe gracie vellet colē deū s̄m v-
 teris legis ritū. seruādo scilicet legalia. Sic eti-
 am hodie q̄ in eccl̄a cultū exhiberet deo oīa
 modū diuina auctoritate ab eccl̄a cōstitutū et
 in eccl̄a cōsuetū. Secda spēs ē si diuus cult⁹ ex-
 hiberet ei cui nō debētur exhiberi scz cuiq̄qz
 creature. Et hoc gen⁹ in multas spēs genera-
 les diuidit⁹ s̄m diuersos fines viz. i ydolatri-
 am diuacōnē. et obseruacōnes humanorū ac-
 tuū. Prima igitur spēs est ydolatria q̄ diui-
 nā reuerēciam indebite exhibet creaturē vt si
 quis offert demoni. eū adoat et similia. Secda
 est diuina cō que demoēs cōsulit p aliq̄ pacta
 cū eis imita tacita l'exp̄ssa. De exp̄ssis sūt. viij
 spēs: de tacitis. vi. spēs. Tercia ē obseruacō
 nū supstitio vt sūt ligaturē et. Diuina cō ita
 qz est quedā p̄nūciacō futurorū. mō indebito
 scā seu v̄surpata. qd addit quia si q̄s prenū-
 ciaret ea q̄ ex necitate pueniūt velut i plusib⁹
 q̄ hūana racōne prenosci pnt. vel si q̄ futura
 cōtingētia dei aliqua reuelacōe agnoscat: nō
 est diuina cō. vñ diuina ē est sibi indebito mō
 v̄surpāz prenūciacōez futurorū euētūū cōsilio
 vel auxilio demonū. Qis autē diuina cō ex pte
 demonū pueit. Aut quia exp̄sse demones i
 uocātur ad futura manifestāda. Aut qz demo-
 nes se ingerunt v̄anis inq̄sitionib⁹ futurorū

ut mētis hoīm implicēt vanitate De primo
viz vbi demones exp̄sse inuocātur. sunt. viij.
spēs viz p̄stigiū. somniū. nigromātia. Diui-
natio. p̄phithones. geomātia. ydro. Acres-
mātia et pyromātia De sc̄do vbi demones
tacite se ingerūt. sūt sex sc̄z Genes. auguriū.
omen. ciromātia. spatulasimātia. ⁊ sozs. Pre-
stigiū fit qñ prestigios qbusdam apparitio-
nibz se demones aspectui ⁊ auditui hominū
ingerentes ad p̄nūciandū futura. illicita in-
ducūt Somniōz diuinacō illicita tūc fit. qñ
opatione demonū aliq̄ fantasie. dormiētibz
apparēt ex q̄bz qñ aliq̄ futura reuelā. h̄ij⁹ qui
cū eis h̄nt pacta im̄ta. illicita. aut exp̄ssa qz
ad hoc inuocātur Aut tacita qz h̄mōi diuinā-
tio extenditur ad qd nō potest se extendere
Si vero aliq̄s vtitur somnijs ad cognoscendū
futura. secundum q̄ somnia p̄cedunt ex r̄ue-
latione diuina uel angelica. uel secundum q̄
p̄cedunt ex causa naturali intrin̄fica sicut me-
dici ex somnijs infirmitates iudicāt. uel etiā
s̄m q̄ p̄cedunt somnia ex cā naturali extrin̄-
fica vt qñ ymaginacō dormiētis imutatur
ab aere ⁊ tinēti. l̄ ex imp̄ssione celestis corpis
puta qñ sic dormiēti aliq̄ fantasie apparēt cō-
formes celesti disposiciōi q̄ inquā vtitur som-
nijs ad cognoscendū futura. ex q̄cūqz p̄fatay

causay aliq̄ quātū se potest virtus tal̄ cause
 extēdē. tūc nō erit illicita diuinacō. Ex q̄bus
 p̄ 9. 4. sunt cause sompniorū viz. iij. iam re
 citate. q̄nta similiter put reūnt ex demonis
 pacto tacto l̄ exp̄ssio aut ex illusiōe sua. **Ny**
geomācia fit q̄n p mortuorū apparitionem ul̄
 locutiōnē ad hibito sanguine vel alio vidētur
 suscitati mortui diuinare. ⁊ ad mēro gata cōs
 dere. Per phytōnes diuinatio fit q̄n futura
 p̄nūciātur p hoīes viuos. sicut in arrepticis
 p̄ 3. Quāq; tū demō p̄nūciat futuā p exp̄ssas
 figuras ul̄ signa q̄ in rebo maiatis apparent.

Geomācia fit q̄n futura apparent in aliquo
 corpe terrestri. puta vngue l̄ ferro vel lapide
 politico. Ad idē ptinet p̄tractio punctoy vbi
 fit aliq̄n diuinacō sine exp̄ssa demonū inuoc
 acōne. **Pyromācia** q̄n futura apparēt in a
 qua sup̄ficiōse. **Aeromācia** fit q̄n apparēt i
 aere. **Pyromācia** vero q̄n apparēt in igne. In
 sequētib; aut. 6. sp̄eb; diuinacōem nō exp̄sse
 h̄ tacite demon se immiscet ad p̄dicend̄ futura
 prima ē **Genes**. Dunt aut̄ geneatici. q̄ ex as
 tris cōtitudinalit̄ futura predicere curant in
 effectib; casualib; seu futuris cōtingētib; ul̄
 de futuis opib; hoīy ex libero arbitrio depē
 dēciū. Si aut̄ geneatici frequēter de talib; re
 tū dicunt. hoc cōtingit. Aut quia multitudine

hoim sequit' corp'm suoy passion'es et non
ratione Aut qz demones occulte se imisc'ent
geneat'icoy d'mac'oibz etiā ip'is nescientibz.
Secus at' ē de effectibz necessarijs ut de eclip
sibz et de effectibz a corp'ibz celestibus i infe
riora corpa agētibz ut de pluuijs siccitate
et h'mōi Auguriū fit qn p motū uel voces
aniū seu q'rūlibet aīaliū. siue p sternutacōes
hoim u' mēbroz saltus quis illiāte futuā p
nūtiat Et si talia fiūt ex visu aniū. dicat' pro
prie auspicū Qn uero ex auditu aniū. tunc
dicat' Auguriū qd etiā ē nomē cōe ad oīa p
fata Nichil tñ phibet ex aīaliū motibz u'
vocibz aliq'bus dicturāe futura qz ex influē
tia celestiu et ex aere cōtinēte imutāt' ad qdā
ex q'bz comia pnt futuā ut si cornix frequē
ter crocitet. p'nūciatur pluuiā futura prime
Mālia etiā p'cipiūt aliqñ diuinos instinct?
ut colūba sup xpm et in cete Jhone Instinct?
p'terea aīaliū aliqñ causatur a demonibz q
utuntur h'mōi operacōibz brutoz aīaliū
ad implicandū aīas. uanis op'mioibz. et tūc
auguriū est Omen fit circa uerba hominū
alia intentione capta q' dicta sint. que alius
retorquet ad futurum quod uult p'noscere.
Verba em hoim q' accipiūt p' omne aliquā
do disponūt' fm deōnū opacōz. aliqñ v'o fm.

Sima puidetiam. primo mo est illicitum sed
 Secdo mo licitū si ex eis pnūciēt futura sicut
 Gedeon fecit. Iudic. 4. et eleasar Gen. 22. h
 pmo mo benadab regis serui fecerūt. 3. Res.
 2. Cypromācia et sequētes due spēs sic se ha
 bēt q in eis cōsiderāt aliq figuraz disposicio
 nes in aliqbus corporibz occurrentes visui.
 Unde Cypromācia fit qn cōsiderātur disposicio
 nes aliquae ex lineamētis man? et inde futura
 dicūt. Spatulāsmācia fit qn cōsiderātur dis
 posicio nes spatulaz alicui? aialis. et inde ex ta
 libz figuris futura pnūciātur. Soes fit qn
 aliqd fit vt eius euētu cōsiderato aliqd occula
 tū inotescat. fors igit? est qn sine expressa de
 monū inuocacōne fit diuination ex cōsideracōe
 eoz q eueniūt ex qbusdam q ab hoībus scio
 fiūt ad aliquid occulte inquirēdum Et fit h
 multipliciter Aliqn p cōsideracōne figuram
 que pueniūt ex plumbo liquefacto in aliqd
 pieto. Sed hec ad geomāciā ptinet aut qn
 fit ex quibusdā cedula scriptis vel nō scrip
 tis in occulto tpositis dū cōsiderat quis quā
 recipiat Aliquando ex festucis inequalibus
 positis qs maiorē vel minorem accipiat Ali
 quādo ex taxilloz pictione quis plura pū
 cta piciat Aliqn etiam dū cōsideratur quid
 apietū librum occurrat Et hec. 2. ad sortem

ptinet Est at triplex sortis. diuinatoria. & consulto-
ria & diuinatoria Diuinatoria e qñ sup deā ius-
ditio sortiū querūt. qd cui sit exhibedū siue
illud sit res possessa siue sit honor siue dig-
nitas siue pena aut actio aliq Consultoria
fit qñ inquirūt qd agē oporteat Diuinato-
ria vero quādo querūt quid sit futurū Est sor-
tibus vti illicitū in sex casibus Primo qñ quis i
quacūq; materia triū specierū ea intētiōe sorti-
bus utitur qñ hūmāni actus hūmāni q requirūt
ad sortes fm dispositōz stellarū sortiat effect-
tū. qz vana tūc et falsa est opinio. nō carens
demonū iuuamine Secūdo qñ sortū iudiciū
expectatur ex demoibz Exemplū Ezech. xxi
de rege babilonis Tertio qñ iudiciū expec-
tatur a deo & tūc nō est de se illicitū. ut dicitur
pū. xvi. Potest tamē in h quadruplicat pec-
catū incidere Primo si qñ absq; vlla nēcitate
ad sortes recurrit qz p h videt deū tēptare
Secūdo si quis etiā in nēcitate absq; reuerē-
tia sortibus utatur. verū mathias pūia oracō
ne et cetū scōz colloc elcū est Tertio si dīna-
oacula ad terrena. seu seculaia negotia ad vi-
te hūi? vaitatē qñ dūtāt & aliq faciūt i libris
euāgeliorū & sacris Quarto si in ecclāsticis elec-
tōibz utāt sortibus. secūdo ē i seculaibz digtatibz
q ad elcōz taliū & etiā intypaliū rez diuisione

64
Ilicitū insup ē qñ necessitas imminet cū debi-
ta fuerēcia sortibz diuinū iudiciū implorare
vt quādo dubiū est q̄s ī p̄secutiōe circa oues
pastor remanē debeat. Et qñ aliquis tpe fa-
mis habūdarz ⁊ duo egentes eq̄liter essent
in extrema necessitate nec vtriqz q̄ habūdat
donū sufficeret. tūc etiā iustissimū h̄m Aug⁹
eēt sorte vti cui dandū eēt. Obsuaciōes hu-
manoz actūū illicitē fiūt vt p̄ tertia sp̄e gñā
li supra recitatū ē in .vij. scilicet in acquisitiōe
sciētiarū in imutaciōe p̄ sanitate corp̄m ī vsu
ymaginū in virtute lapid̄ .ī expectaciōe for-
tuitoꝝ euentūū in vsu verborū sacroz. ⁊ in im-
mutaciōe menciū ⁊ similiū. Obseruatio ar-
tis notorie ē illicita et inefficax ac sup̄sticiosa.
qz obsuatijs eius q̄s acq̄rere nititur sciētiā
vel veritatē p̄ q̄dā pacta significaciōnū imita-
ciōe demonibz. sicut in īspectiōe quarūdam fi-
guraz ⁊ placōne quorūdā ignotoꝝ v̄bz et
h̄mōi alijs. Obsuaciōes ordiate ad corp̄m
immutaciōem puta ad sanitatē ⁊ h̄mōi tūc sūt
sup̄sticiose qñ naturalit̄ nō p̄nt facere tales
effect⁹ quales ab eis expectātur. quia tales
sunt solū quasi signa et sic p̄tinent ad pacta
cū demoibz imita. Et fiūt talia aliqñ cū gene-
tibz lapidū. Aliqñ cū herbis. aliqñ cū lignis
aliqñ semis certis aut vocibz figurationibus

ac signis quibusdā a carminibus uel alijs ritibus
bus Et talibus rebus naturalibus adduntur caracte-
teres aliqui uel aliqua nomina uel alie quęcumque va-
ne obſeruaciones que manifestum est naturaliter
efficaciam non habere. ymagines enim astrono-
mice vocate pertinet ad superstitionem demonum ar-
te fictam Et falsum quod lapidibus et aiantibus ac
sonis ærtis uocibus figuracionibus aut signis ob-
ſeruatis in celi diuersione uel motibus siderum fabri-
catur ab hominibus potestates fidei ydonee ad va-
rios affectus exequendos quasi effectus magicas
rum artium ex uirtute celestium corporum proueniunt.
Credere etiam homines posse per artem uere mutari
in lupos uel bestias et hominibus falsum est et super-
sticiosum Obſeruaciones etiam que ordinantur ad pre-
nosceda aliqua fortuita uel infortuita sunt
illicita et superstitionosa ac reliquie ydolatrie Ex-
empli gratia si mēbris aliquid salieit si iniuncti am-
bulantibus aicis lapis a canis a puer medius
intuenerit. linne calceat cum alijs ante domum tra-
sit suam Redire ad locum si quis dum se calceat ster-
nutauerit redire domum si pcedens offenderit
cum vestis a sortibus reddat Obſeruare dies faus-
tos uel infaustos. uerba preterea diuina scripta
suspendere ad collum aut secum portare prop-
ter sanitatem uel prosperitatem uel proficere
re talia et tunc est illicitum et supersticiosum

65
 primo qñ cōtinēt aliqd ad inuocacōnē demo
 nū ptinens Secūdo qñ cōtinēt ignota nomina
 Tertio qñ cōtinēt aliqua falsa Quarto quā
 do cū diuinis verbis ibi cōtinentur aliq vana
 puta aliq caracteres inscripti p̄t signū cru
 cis Aut si spes habeat in mō scribendi aut li
 gandi aut in q̄cumq; h̄mōi vanitate q̄ ad di
 uinā reuerentiā nō ptinet. qñ aut nullū p̄fa
 toꝝ sit tūc est licitū. puta qñ p̄ferunt diuina
 verba. aut inuocatur nomē diuinū. seu scribi
 tur seu portat̄ et respectus habeat̄ ad solam
 dei reuerentiā et ad sacra verba ac ad diuinā
 virtutē a qua expectatur effcūs In incan
 tacōib; etiā sp̄entū et q̄rumcūq; aīaliū. si solū
 talis aspectus habeat̄ iā dñs nō est illicitū.
 vnde licitū est tali respectu herbas colligē
 medicinales cū simbolo diuino et oracōe do
 minica. sic etiā ad sanādos infirmos licet ali
 qua sacra verba dicere. vt p̄t n̄. aue maria.
 uel qualicūq; nomē dei inuocā. sedul̄is p̄dic
 tis quatuor malis. Maleficiū dicit̄ quādo
 q̄s sup̄sticios obf̄uancij; aliū demonis co
 patione occulta ul̄ manifesta in amorē alte
 rius uel odiū inflāmat. Deo em̄ p̄mittente
 p̄pt̄ pctā p̄t demon corpus hoīm possidē.
 sicut ī deōiacis ledē sicut Iob Occidē sic vi
 ros r̄gis q̄ postea duxit tobias ifrigidaē ne

j. i.

moueat ad cōitū ymagiācōnē vni⁹ immutāē
vt sic odeat q̄s quā diligē debēt. et eōuerso
de amore ut de puella in ligēda s̄a blasij. Et
•z. dyalogoy greḡ. de sc̄imoiali: volūtātē tñ
demō nūq̄ potest imutāē. Gñaliē aut p sup
stidofo reputat. Qd q̄tū de se ē nō p̄tinz ad
dei glaz. neq; ad hoc q; mēs hoīs t̄feratur in
deū aut q; carnis concupiscētie modeāte refrez
nētur. Aut etiā si sit p̄ter ecclie institucōez. l. 5
consuetudiez cōem q; s̄m. aug. p lege hñda est
ut q; nō pōt reduci in causas natuāles secūdu
artē medicine. pbie et astronomie. l. qd non
pōt reduci ad artificiales modos p̄sertim lic
tos. Adiuraē dēones p exorcismos licitos. ⁊
est licitū ⁊ officiū exorcistay ⁊ alioy licz non
ex officiō. Pctm aut est adiuraē dēones ad
discēdū aliqd ab eis l. ad famulādū sine spā
li dei instictu l. reuelacōe. Pretea adiuraē su
piorē hoīez q̄si volēdo eum necitare est pctm
licet tamē hoc ad infēiores. licitū etiā est sup
iores adiurāre non necessitatē. s; p dīna verba
precādo. Temptat deum aliquis quādo de
excellētia aliqua diuina dubitat. vel preter
mittit homo facē qd potest ad pericula euas
denda t̄spiciēs solū ad auxiliū diuinū. Tēp
tatur aut deus triplici. Vno mō v̄bis exp̄sse
qñ aliq; ex incertitudīe fidei ea intēcōe aliqd.

a deo postulat vt exploret dei scientiā ptatē.
aut bonitatē a veritatē dicti ei? Secdo factis
deus tēptator et exp̄sse qñ q̄s ex incertitudie
fidei p ea q̄ facit intēdit exp̄mētū sumē dīne
ptātis. pietatis. sapie aut veritatē dicti eius
Tertio temptatur deus q̄si intēptatiue qñ
quis. et si non intendat exp̄mētū de deo su-
mere Aliquid tamē petit uel facit ad nichil
aliud vtile nisi ad pbandū dei ptatē uel bo-
nitatem seu cognitionē uel veritatē dicti eius
Deinde etiā quasi intēptatiue q̄ ante oracōnē
suā. aīam suā nō p̄parat. dimittēdo si qd adū
sum aliquē habet uel alias ad deuocōez se nō
disponendo. talis enim non facit qd in se est
vt exaudiatur Quando autē prop̄t aliquā
iustā necessitatē uel piā vtilitatē cōmittit se ali-
quis dīno auxilio i suis peticiōibz l̄ fās h̄ nō
ē deū tēptat.

De. ij. p̄cepto ⁊ tribz se

Ecūdo p̄cepto. quētibz Ca. x.

phibet omne piuriū ⁊ oīs blasphemā
in deū. in sanctos et in sancta fi

eri. atq; iurare phibetur sine tribz comitibz
viz Iusticia. i. discretionē Iudiciō. i. nō leuē
⁊ veritate. i. non falsē Iurare p deū qd est eū
testem veritatis adducere fit licite. ymo me-
ritorie dū veritas sub est et reuerētia cōmittat
⁊ pia ncitas ex hūana infirmitate cōsurgēs

j. ij.

impellit Iuramentū inuānū est p prie deū in falsi-
tatem cuius esse testis nequit inuocare. ymo-
dum ex deliberacōe fit semp est mōle. Per-
iuriū enim est mēdatiū iuramēto firmatum ⁊
est ex suo genere peccatum mortale. fit qz tri-
pliciter. Primo pncipalit fit piuriū quando
deest veritas iuramēto. put scilicet est menda-
ciū iuramēto firmatū. Secūdario fit periuri-
um quādo iuramēto deest iusticia puta quā-
do quis iurat illicitū se facturū. illd tñ nō fa-
ciēdo. nō est piur? Tercō qñ deest iudiciū
puta qñ aliqs indiscrete iuat. qz ex h ipō pi-
culose committit iuriādo falsitatē iurēdi Sic
q iuat se nō intraturū religionē vel nō daturū
elemosinā l hmoi. Si tñ talis postea scit qd
meli? est. nō efficit piur? qz malū s iuramē-
to cadē nō potuit. Sūt pretea alij g d i piur-
rio. p m? si qs p euāgelium iurās piurēt. scd? si
qs p deū in cōi smone iurās piurat. terci? si
qs solemnit iurz p euāgelium piurās. piur? ē ⁊
mōle peccat q non implz ubi pōt qd coact?
iuauit iuramēto pmissorio. n absoluat aucte
supiorz phtim qñ coactio cadebat i cōstātē vi-
rū tūc dispēsari pōt p supiorē. Qui piuat io-
cose augz dīnā irreuentiā et peccat mōle.
Periur? est q falsū iuat qd putat eē ver. Sz
plus piur? est q ver iuat qd putat esse falsū.

67

nā talis mentit^r Periurus etiā est q̄ aliquid
 putat esse falsū et iurat tamq̄ sit verū qđ for
 te verū est. Falsū testimoniū autē ferre in ius
 ditio. scienter. semp est pctm mortale Sed si
 quis ibi uel alias ex labilitate memoriē hu
 mane reputat se certū esse de eo qđ falsū est.
 et tñ cū debita sollicitudinē recogitans estimz
 se certū esse de h̄ qđ falsū est. nō peccāt mōrli
 ter h̄ asserens qz nō dicit falsū testimoniū p se
 et ex intencōe h̄ p accidens oīa id qđ inten
 dit Non etiā incurrit aliq̄s pūritū qñ aliq̄s
 iurat ul̄ pmittit se facturū volūtātē alterius.
 si alē cui iurauit iurātū imponit illicita uel iho
 nestā ul̄ importabile siue immoderatū qz quā
 do aliq̄s iurat l̄ pmittit se facturū volūtātē al
 terius intelligenda est debita additio si scz il
 lud qđ ei mādāt sit licitū et honestū et por
 tabile siue moderatū Qui p̄terea fit de nouo
 ciuis alicui⁹ ciuitatis. nō obligat^r quasi iura
 mēto ad suāda illa q̄ ciuitas se suaturā pri⁹
 iurauit Tenet tñ ex quadā fidelitate dāni
 bus ut fiat p̄ticeps onex eorū Canonic⁹ etiā
 q̄ iurāt se suaturū statuta edita i aliq̄ collegio
 nō tenet ex iuramēto ad suādū futura statu
 ta q̄ de nouo fiūt nisi itenderūt se obligatē ad
 oīa statuta p̄terita ⁊ futura Tenet tñ suatē
 ea statuta ex vi statutoꝝ que hñt coactiuaz
 j. iij.

virtutē. Quicūq; vero ex lapsu lingue falsū
iurat. si qdē aduertat se iurare et falsū esse qd
iurat: nō excusatur a peccato mortali. Si aut
hoc nō aduertat: non videtur habere in ten-
cōnem iurādi. ideo a crimine periurij excusat.

De exigentib; vero iuramētū. sciendū q; si
aliq; erigit iuramentū tamq; psona publica
fm q; erigit ordo iuris ad peticōnē alteri? nō
videt esse in culpa. siue ipse iuramētū erigat.
siue sciat eū falsē iurare siue vey. q; nō videt
ille erigere s; iste ad cui? instāciā erigit. Qui
aut erigit iuramētū p seipso. ppria spōte et tā
q; priuata psona et nescit aliū iuratur falsū et
ideo dī sibi. Iura michi ut fides ei sit. non est
pctm. Sic etiā qn p se aliq; erigit iuramentū
et tñ nō sp scit aliū iurāe verū vel falsum s; qn
q; dubitat de facto et credit eū verū iuratur.
et tūc ad maiorem certitudinē iuramentū eri-
git. nō ē pctm. Si aut q; scit eū fecisse. s. con-
trariū eius qd iurat et cogit eū iurare. homici-
da est. Postremo puerū iuramētū est qn ali-
q; vey iurat p falsos deos. De pfata etiā ma-
teria exactōis iuramēti pōit. Cansel. tres regu-
las. Prima. erigere iuramenta ab hys de q;bo
vehemēciōr ē p̄supcō q; de opposito apd eri-
gētes q; piurabunt. et ad hoc ex deliberacōne
inducere. vix aut nūq; caret mortali delicto

nisi forsā qñq; apd iudices quib; ex officio
 sic exigē necesse est Scda neq; necesse ē neq;
 vtile et sepe criminofū exigē iuramēta ab hñj
 q̄ questionāt in iudicio exteriori ecclesiastico
 ul' civili qñ p̄sumi potest vehemēt q̄ ul' deius
 rabūt et qñ eoy iuramento nullatim? statur.
 Tercō de re pemitus occulta que scz nō p̄t p
 bari testib; duobus. neq; rem publicā scan
 dalizat Nullus ī foro exteriori licite potest
 ab alio inuito iuramentū extorquē Sabbat
 ti sanctificacō infringit Primo p eos q̄ tunc
 peccāt mortalit̄ scz die doico ul' festiuitate no
 tabili Scdo p eos q̄ faciūt op? corpale nō
 ptinens ad dei seruiciū seu cultum Aut qd
 nō ptinet ad exerciciū spūalis actus seu cul
 tus diuini Aut nō ptinētia ad ea q̄ sunt ne
 cessaria sibi ul' suis. ā nō ptinentia ad salutē
 pprii ul' alieni corpis. ā nō ptinētia ad vitā
 dū imminēs damnu rei exterioris De illo pre
 cepto Can. poit. v. regulas. p̄ma. obfuuatio
 sabbatismi q̄ ad circūstantias t̄pis et mōi et
 loci p maria pte relictā ē determinācōi p̄lato
 rū q̄ agnoscat. tū ex eoy institutis tū ex c̄sue
 tudinib; p eos legitime tolleratis Scda de
 opib; suilib; nō exercendis dieb; doicis et
 festiuis pl? vt frequēt detmāt c̄suetudo loci
 et psoāy a p̄latis tollāta q̄ alia lex scripta .3.
 j. .iiij.

consuetudo exercendi opera seruilia hec ab istis
hec ab alijs i diebo festiuis tunc maxime esset
dioceda corruptela. quando totaliter a seruicio
dei et a cultu festoy et maxie ab auditu misse
reuocaret. Quoniam pretea h seruilia magis ex cupi
ditate quam pia necessitate rei publice pertractantur.

Quarta ioci et alie recreaciones corporales apud
vulgum diebo festiuis quamquam sepius admixtas ha
beant malicias sed legem dei non tamen per directum eccle
siasticis obuiant institutis. Quinta opera seru
ilia plerumque fructuosius fieret si non ea prohibet
ecclesia: quam illa que vulgares in festis exercet. Prop
terea plato inquit est attendere circa festiuitatum
multitudinem. Namque ista sunt ad accumulandum pec
cati potius quam ad cultum dei. Preceptum de hono
re parentum locum etiam habet de honorandis pa
tria sanguineis ciuibus ac beniuolis patrie
primo et magis. Unde hoc preceptum includit duas
virtutes scilicet pietatem et obsequium. pietas enim
esse debet ad prefatos omnes. quia patris rationes habent.

Contra quod faciunt primo qui non honorant parentes
qui in defensionem eis non subueniunt. Qui sanguineos
etiam non honorant. aut eis non subueniunt in neces
sitate spirituali. Sicut parentes qui non thesaurisunt suis
filijs quia eis non solum ad horam. sed ad totam vitam
eis debent subuenire. Secundo qui patrie ubi na
ti et nutriti sunt aut non honorem aut obsequium

69
prestāt in neccitate presertim. Similit̃ qui cō
ciues sue patrie nō honorāt. aut eis nō sub
ueniūt. Tercio qui non honorāt tenuolos
pate. Obseruat̃ et̃a virt̃? hic mādāt qua
honorē et obediēt̃a ac repēsiōē vicis exha
bere tenemur p bñficijs. p p̃latis p̃p̃ijs. tā
eccl̃asticis q̃ secularibz et m̃gr̃is. Cōtra qđ fa
ciūt qui tales nō honorāt nō obediūt. aut vi
cē p beneficijs non impēdūt. ymmo honorē
debite honestatis alienis p̃latis debem? Cō
tra hoc et̃a mandatū faciūt qui reuerētiam
debitā nō faciūt sanctis ā eoz reliquis. vir
gini beatissime et similibz. De isto p̃cepto cā
cel. tradit. 3. regulas. p̃ma āte religiōis īgres
sū teneoz p̃uidere neccitati p̃ntū extreme si
possum dū nō aliūde p̃ eis p̃uīsiō. nec exue
sari me religiōis īgressus q̃n peccē it̃ādo. et
post introitū p̃fitēdo. Si tamē neccitas illa
nō sit extrema ā p̃ aliūde p̃uīsiō. non tene
oz p̃ uiuādo exire religiōis iam p̃fessam. Se
cūda sup̃ioribz ñris qui oēs dicī p̃rēs p̃nt o
bediēdū ē de rigore in eis solis in q̃bus sup̃i
ores sūt magis āt ei c? auctoritas potior ē at
tētis circūstācijs. p̃soē. tp̃is. reip̃blicē. et vtili
tatis ī istis. vt ī cōcernētibz rēpublicā pl? obe
diēdū ē principi q̃ patri. De c? in rē domesti
ca. p̃porcōnabilit̃ de monacho resp̃cū papē

et epi et abbatis et pncipis tpalis distinctio
loci h3 Tertia qñ plures dilcois cause con
currut circa aliquē primū ut ē habitudo p
lacōis et subiectiois adiūcō bonitatis Et raz
tio cognacōis bñficientie sforde patrie et si
milium. tato ceteris patibz ille d3 plus amari
et pferri Tamē obligacō legibz. cauta obser
uāda ē Sub pcepto Nō occides. intelligit
phibitū omne nocumētū qđ potest inferri
iniuste psonē pxiimi. ut occasio. mutilacō. v
beratio. incarceration ul in seruitutē aliquē res
digere. ul arrestare psonā iuris ordine pret
misso in talibz Quod addit. qz occasio hois
mutilacō et. possunt bñ fieri tribz currenti
bus Primo si subē causa ppter quā meruit
mortē Secdo si suat ordo iuris Tertio si sit
bono aio. s. ppter iusticie obhuacōz et sit at
infectio hois iusta ul pctm. s. sit mutilacō et
familia. xv. mois pmo qñ innocēs occiditur
Secdo si ē nocēs et occidit q tāta penā nō me
ruit s. mori. terco q meruit mortē h pēmittit
iuris ordo. qñto si oia pfata cauēt et fit tñ li
uoē vindcē. qñto q occidit aliū spulsus necē
tate tñ euitabili. q. s. fugē possz l alios iuocāē
h ex verecūdia h facē rēnuīt. sexo q dat opaz
ei illicite et quā euitāē debēt. occidit hoiez ca
su et pē intecōz ut in pāssiedo ipgnatā fieri pē

70

Septimo q̄ dat op̄a rei licite. nō tñ adhibet
debitam diligētiā vt de sagittante puerū. vel
incidēte arborē vt cadat. Octauo qui solam
volūtātē habz hominē occidēdi. Nonno Qui
iubet iniuste aliū occidi. Filiū dat auxiliū est
hmōi que stinētur in versu. Iussio consilium
cōsensus ac. Similiter q̄ rogat aut optat al
teri mortē. vt ex odio fieri solet. Decimo qui
negligit a morte libeāre aliū qñ pōt. et tenet
vt existēte necessitate famis extrema. vbi ali
us verisimiliter nō subueniet. Omnia autem
p̄missa habēt etiā locū de mutilacōne incarcē
racōne et hmōi iniuste inferēdis sicut de iter
ficiēdo est dictum. Undecimo qui p̄pediūt ab
usuuis luxurie modis l̄ p venena sterilitatis
ne scia cōcipiat. Duodecimo q̄ cānt culpabili
ter abortis cōceptus. Qd si fit ex culpa scā p̄
ter intēcōnē p̄curādi abortum. pctm̄ ē mag
num. Sed maius si fit ex intencōne abortien
di. fit igitur fm̄ alb. abortus ex percussione. ā
ex casu ab alto. ā p exercitiū corpale laborio
sū. aut ex vehemēti saltu ā ex tristitia et timo
re. Qñqz ex frigore acis supfluo l̄ supflua ca
liditate vñ etiā balnea lōga imp̄gnatis pro
hibētur et calida nimis. Qñqz fit ex fame et
siti lōga. ā replecōne nimia l̄ fleubothomia.
Sec? aut est et fit aliquñ sine pctō abortus ex

infirmirate aliqua in imp̄gnāte ā debilitate
fetus ā ex frigore nimio aeris ul' ex intēperā
tia aeris alia xiiij. si q̄s seipm inficit xiiij q̄
sibi scient et ex intēcoe ut uitā sibi abbreviet
mortē accelerat ut sit ciā? cū xp̄o qđ stultissi
mū ē et supbia plenū xv q̄ p crapulā l' alio
mō p dissolutā vitā sibi mortē accelerat ..

De sexto p̄cepto et ei? sequētibz Ca. xi.
Echia phibet sexto p̄cepto ⁊ p hoc
intelligit phibitū omne illud noci
mētū qđ p̄t inferri p̄sone diuīte per
modū libidis. de h̄ hēs supra de luxuria ⁊ ei?
spetiebz. c. iij. Non furtū facere. est septim
p̄ceptū in q̄ phiberi intelligit omne damnū
qđ p̄t inferri primo in rebz exterioribz. de h̄
hēs supra i. c. iij. Nō esse testē iniquū neq;
falsū. octauo p̄cepto phibet Et oīe damnū
qđ p̄t inferri primo p v̄ba. de q̄ sup m. c. de
ira et accidia ymo et luxuria Sed qz in iudi
tio publico p̄la p̄ctā mittūt ⁊ circa testifica
cōne Idcirco s̄m dca sancti thome. dicēdū ē
de mēdacō negacōe veritatis. testificacōe. accu
sacōe. aduocacōe. defensione. p̄uaricacōe. ter
giūfacōe. pena talionis Iudicij sententia et
de appellacōe qñ male fiāt Mendaciū ē fals
sa vocis significacō cū intēcoe fallēdi Et est
triplex mendaciū Iocōsū qđ fit causa ludi.

712
ul' placēdi cupiditate. Officiōsū qđ nulli ob
est. ⁊ pdest alicui. nā fit causa vtilitatis quia
intēditur eo inuamētū alteri? ul' remotō no-
cumēti. aut fit ad cōseruacōnē pecuniar. aut
ad cōseruādū vitā corpalem. aut ad cōseruā-
dum honorē ne polluat corpus alicui? Per-
niciōsū est qđ fit causa nocumēti alteri? Et h
habz tres gđus. Prim? si intēditur nocumē-
tum vni? et vtilitas alteri? et hoc vni pdest
alteri aut obest. Secundus si est cōtra hominem
siue sola intētiōe nocēdi alicui. Et hoc nulli
pdest ⁊ obest alicui. Tercū? si est cōtra deū vt
qñ fit in doctrina religiois. Est aut mēdacū
pniciōsū pctm mōrle p se. pmo si cōtra bonū
dei fit i doctrina fidei ⁊ hoc est gūissimū. Se-
cūdo quādo fit circa aliqd cui? cōgnicō ptinet
ad hominis bonū puta ad pfectionē sciētiē
et informacōnē mor. q sunt de necessitate sa-
lutis. qz infert dāpnū falsē opiniois. Tercō
quādo fit i nocumētum pmi notabile. aut
qñtum ad psonas ā qñtū ad diuicias ā qñtū
ad famam. Qrto qñ quis mētatur in iudicio
vbi ex officio tenet dicē veritatem. Qñto qñ
quis mētatur docēdo seu in doctrina ad quā
ex officio tenet. Officiōsū mēdacū est pctm
mōrle. h p accidēs racōne scandali vel cuiuscū
qz dāpni cōsequētis notabilis dū scilicet aliqz

nō veretur ppter scādalū publicē mētiri. Hoc
cōsū mendaciū est pctm mortale p accidens
quādo quis mēdaciū iocōsum iuramēto affir
mat qz tūc piuriū est. Alias mēdaciū semp
est pctm veniale ad minus. Negando verita
tem sciēnt in iudicō quis peccat. etiā qn ali
quis est reus. Accusatus em tenet iudici rei
tatem exponē quā ab eo sūm formam iuris
exigit. Ideo si sic cōfiteri noluerit veritatē quā
dicere tenetur ul si eā mendaciter negauerit
mortalitē peccat. Si vero hoc exquirat qd nō
pōt sūm ordinē iuris. nō tenet ei accusatus re
spondē. s. pōt ul p appellacōz ul aliē licite subē
fugere. mendaciū tamen sibi dicere non licet.
Testimoniū ferre tenet quis aliqñ requisit
us. aliquando non requisitus. Primo requi
situs auctoritate superioris sui. cui i hīs que
ad iusticiā pūnēt. obediē tenet. et i hīs i qb
sūm ordinē iuris ab eo testimonium exigitur.
puta in manifestis et in hīs de qb infamia
pcessit nō at de occultis nec de qb nō ē infā
mia. Scdo ē qñsit auctoritate a cui nō autoi
tate superioris cui obediē tenet. s. etiā tūc. s. qñ
ē qñsit testioim ad liberādo hoīez l ab iūsta mor
te seu pena quacumqz uel a falsa infamia ul
etiā ab aliq damno tenetur homo ad testifi
cādū. Tercō si in istis casibz precedentibus

72
iam dictis etiā non requiritur testimoniū alicui?
tamen tenetur facere qđ in se est vt veritatem
denūciat alicui. qui ad h̄ possit prodesse. Q̄
to sup hijs q̄ p̄tinet ad cōdēpnacōnē alicui?
non tenetur aliquis ferre testimoniū. nisi qñ
a supiori cōpellitur s̄m cōdm̄e iuris licite. qđ
dicit̄ p̄pter deicos q̄ ad hoc cōgi nō possunt
Tenetur p̄tēa testis rerum dicere et veritas
nō est vendēda. Sed testes aliquādo aliquis
accipere possunt non qñ p̄ciū testimoniij. sed
quasi stipēdium laboris. expēsas vel ab vtra
qz pte vel ab ea qua iducuntur De hac mater
ria etiā habes sup. c. 10. §. 3. 2. 4. 6. Accusare aut
tenetur quis qñ p̄ctm̄ rei est tale qđ virgat i m̄
titudis corruptelā cōrpalem seu spūalem et
qñ p̄bari potest sufficiēter. Si aut nō vergat
in nocumētum multitudinis. aut si probare
sufficiēter non potest nō tenetur. Potest etiā
accusator tripliciter peccare. viz calūpnatio
ne p̄uacacōe. et tergiversacōe. Calūpnari ē
falsa crimina alicui ex intēcōe in iudicio impo
nere. i. ex malicia. dolo. s. vel fraude. Qui aut
falsū crimē alicui imponit nō ex malicia. s. ex
animi leuitate ad accusationem p̄cedit. qz. s.
nimis facilliter credit qđ audiuit hoc ē teme
ritas nō calūpnia. Preuaticari est in iudicio
vera crimina abscondere fraudulenter. ita qđ

fraudent abscondat ea de quibus accusatio
proponit colludens cum reo proprias probationes
dissimulando. tergiversari est in uniuerso ab
accusatione in iudicio desistere oio scilicet animam ac
cusandi deponendo non quicquamque sed in ordinata
Secus si ordinate ut si in accusationis processu
agnouerit falsum esse id de quo accusauerat et sic
pari consensu se absoluunt accusator et reus Si
milit si princeps ad quem pertinet cura boni cons
quod per accusationem intendit accusationem abolet.
penam talionis tenetur soluere ille qui accusauit
aliu modo se nitentem nocendi et in probatione
deficit Secus si ex animi leuitate accusauit Ad
uocatus per eam quam credit esse iniustam et damni
ficam sic aliu tenetur ad restitutionem eius damni
quod contra iusticiam per eius auxilium altera pars incur
rit Si vero ignorat iniustam causam defendit. exau
satur in toto usque in nullo usque in tanto secundum quod igno
rantia fuit varia. De ignorantia habetur super c.
viii. §. rix. et xx. Advocatus autem recipiens per
cuius in probitate et imoderata extorqueat peccat
licet tamen pro domini suum reddere. id est usum sciencie que est cor
poralis. habet facere debet moderate accipiendo confidentia
ad iudicium personarum et negotiorum et laboris et consuetu
dis preterea Ideo dicitur de medico Iudex non debet re
dere iustam sententiam ideo de publico sunt inducibus stipen
dia data laboris Iudicem aliu in quibus peccatis

existentē nō licet iudici q̄ publice ī similibus
sordet ymo nō licet iudici q̄ in occulto in g
uibo pcc̄is est aliū q̄ publice in similibus ē re?
iudicāē n̄ iudicē cū huilitate ⁊ timorē ⁊ cū ne
cessitas iminet Iudex p̄terea qui alias iuste
iudicat pcc̄at tñ si hoc facit nō ex beniuolē
tia h̄ ex aī amaritudie Iudex pcc̄at si iudicat
non sibi subiectū aut non sīm veritatē quam
nouit aut sine accusatore uel infamia ā si pe
nam relaxat sine cōsensu accusatoris uel cum
nocumēto publice vtilitatis Defendere se ar
mis uel manu cōtra iudicē qñ quis cōdemp
natus ē ad mortē iuste corā iudicē h̄ nō licet
fugere tñ potest talis de loco sic cōdemnat?
vt p̄ solā fugā se liberet Tenetur etiā nō re
sistere agenti quin patiat̄ qñ iustū est qñ
detinetur Sicut etiā si aliquis sit cōdemnat?
vt fame mori nō peccat si cibū sibi occulte
ministrari sinat qz tunc nō sumē. esset scipsū
occidere Appellare cā afferēde more ne cōtra
aliquem iusta sententia p̄feratur ē peccatū.
qz h̄ est calumniose se defendere.

De septē sacramētis Ca. xij.

Ira sacramēta que sūt necēria pōit
Can. pluēs regulas sequētes. scz in
oī sacramto si deest intēcō actualis l
hītuaf faciēdi illd qd xp̄us īstituit ⁊ eccl̄ia in
k.i.

tendit nihil agitur. Similit̃ si fōr obmittitur
aut cōrūpit̃ aut materia debita. aut si ydo
ne? minister defueit. Ex h̃ precise q̃ aliq̃s scis
maticus ē l̃ hereticus l̃ p̃scisus ⁊ excoicatus l̃
deḡdatus nō reddit̃ impotēs ad efficiēdum
ul̃ cōfēdū sacramēta nisi deficit aliūde ul̃ po
testas ordinis l̃ intētio debita l̃ materia l̃ for
ma. Quāuis excoīdo talia ī casibz prohibitis
gravis delicti reus sit. fiat semp̃ quod meli
erit de passionibz dum circa sacramētoꝝ mi
nistracōez dubitacō aliqua cōtigerit l̃ supple
atur caute id qđ omissū fuit et sub quadam
cōdicōne si non erit illd̃ iterādum. In casu du
bio vehemēter. An alijs sit l̃ nō sit baptisā
tus vt si sit exposit? vel baptisat? in noīe ihu
tantū. Aut alio tali dubio iteretur baptism?
sub hac cōdicōne. Si tu non es baptisat? ego
te baptiso in noīe patris ⁊ filij ⁊ spūs sancti
Amē. Ea que sūt de decētia notabili sacramē
toꝝ instituta ⁊ p̃mulgata ab eccl̃a nec aboli
ta sūt p̃ non vsū ⁊ si nō sint de necessitate sac
mēti ad faciēdum id qđ intēditur sunt tamē
de necitate p̃cepti ad obligādū ne scienter ⁊
negligēter absq; rōnali cā dimittātur. fōr ī
oī sacro pōt cōrūpi ā p̃ addicōez l̃ p̃ subtrac
cionē ā vaiacōez ā intēp̃cōez nōbilē. qz mo
dica nō īpedit. fil̃ addicō subtracō ⁊ vaiacō

siue q̄ hāc formā ad sensū aliū neq; itelligi-
 bilē reddūt. licet aut̄ indiscrete ⁊ culpabiliē
 fiant v̄ba aliqñ tñ sacramētū nō semp̄ anul-
 lāt In baptismo hec sūt de necessitate sacra-
 mēti Minister ydōm? materia q̄ ē aqua ele-
 mētariis fluida ad diffentiā luti ⁊ aquarū que
 sūt artificiales Intēcō actualis uel habitual̄
 faciendi qđ eccl̄a itendit Intingēdo nō sub-
 mergendo. ex aq̄ illa baptisandū ā eius ptē
 pñcipalē nudā. et q̄ aliqualiē cōsentiat sc̄z ac-
 tu uel habitu ul̄ in pñtibz Dicēdo simul hāc
 formā. Ego baptiso te i. n. p. ⁊. fi. ⁊. sp. san-
 amē. Confirmacōis sacramētū tenet̄ quilibz
 xp̄ianus habens vsū rationis nō cōtemnere
 p̄sertim imminēte piculo cōfessionis cristi corā
 infidelibz faciende. De eucaristie sacramēto
 sciendū qđ discriminē noui pcti mortalis in ce-
 lebrando vitatur si post discutiōnē cōscientie
 q̄ regularit̄ in talibz haberi solet ⁊ celebratu-
 rus nō habeat cōscientiā fixam ā eque firmā
 sicut de opposito qđ fit in pctō mortali ul̄ alio
 legitimo impedimento vt est irregularitas
 et hec vocat̄ cōfessio moralis uel ciuilis qđ
 homo sufficient̄ pbatus ē Illi puei sūt ydō-
 nei suscipe eucaristiā ⁊ ad hoc ligari vidēt se
 mel in āno qui s̄m leges cōsent̄ habiles ad
 nutendū. potest quoz deuotio etatem hanc
 k. ij.

De baptismo

De eucaristia

p̄ueniē. sicut in q̄busdā etatē supplet malicia.
Audire missam integrā est de obseruacōne
sabbati hoc est dier̄ festor̄ pro tpe legis eu.
angelicē nisi p̄ impedimētū legitimū aliquis
se tueat. tale vero impedimētū s̄m loca ⁊ tpa
⁊ etates ⁊ ⁊suetudies varie iudicat. Cōfessi
onem sacramētalē post mortale peccatū fieri
actu oportet in sex casibz. Primus ex institu
cōe ecclesie semel i āno. Scd̄s in suscepōe eu
caristie vel celebracōe ⁊ sacramētorū aliorū
suscepōe scdm quosdā. Terc̄⁹ i piculo mor
tis v̄similit̄ imminētis. Q̄rt⁹ q̄ cōsciā dicat
q̄ alias nō habebit̄ oportuitas pccā ⁊fite di
Q̄nt⁹ si cōsciā licz erronea sibi sub mōli pctō
dicat. Sext⁹ q̄ v̄uit iuāuit l̄ sibi p̄cipit ius
te Circūstācie i aliud gen⁹ l̄m aliā speciē tra
hētes pcti mortāl̄ sūt necessāio ⁊fite de. Con
fitēs dz regularit̄ in pctōz suor̄ explicacōne
celare ⁊plicēs suos n̄ dū aliter ⁊fiteri nō p̄t.
hic in iūctu cū matre l̄ vnica sorore. ā n̄ sit di
cat ⁊ apd̄ talē q̄ reuelatio debeat p̄desse nō
obesse eis q̄ detegūtur. Quo tñ casu nichilo
min⁹ magna cautela requirit̄ apd̄ ⁊fite tē ⁊ cō
fessorē ne zelo p̄ficiēdi i discreto fallāt. de h̄
vide sup̄. c. 6. §. 12. 29. 29. ⁊c. Omnia ad cōn
fessionē p̄tinētia ut p̄mā iūcta ⁊ interrogati
ones facte ⁊ cetera nō inducētia ad malū sūt

de confessionis secreto propter quod peccat si eos
 non excuset ignorantia illi qui penitentias suas et
 ea que sacerdos eis dixit passim dicunt et que etiam
 super hi inquirunt quam talia per directum causant ali
 quando irritumque sacerdotis a confessi culpam Qui
 seduxit alios ad peccatum tenetur pro posse eos
 postmodum ad viam veritatis reducere. non
 minus quam de damno temporalis illato Sic de infam
 acione et similibus Et ad hoc confessor debet iu
 dicare confitenti De qua materia habes in nostro ma
 nuali confessoris Confessus volens peccatum suum re
 uelari per confessorem. petat illud extra confessionem
 detegere. neque tamen ad huc est tutum confessori illud
 onus assumere si remedium possit aliter in alio
 modo adhiberi Si confessor presumit verissimi
 liter sollicitare a sollicitari ad peccatum. ut puta ad
 lubricitatem persona hoc debet ab isto si sit suus
 curatus petere licentiam alteri confitendi Quia
 non obtenta. potest nichilominus alteri confiteri
 et absolui Peccatori quibus non sufficienter peni
 tentia. ut quia propositum habet actuale peccandi in
 futurum. utile est confiteri et abstinentias certas re
 cipe Qui tamen confessor expressse iterum. et iterum ptes
 tetur quod neque absoluit neque potest neque peni
 tentie talis confessio eundem liberat quin iterum eas
 dem peccata confiteri teneatur Tuncius est cum
 propria penitentia quam sponte suscipit et verissimiliter

k. iij.

ad implebitur ducē cōfessos ad purgatoriū
q̄ cū magna nō implēda p̄cipitare in infernū
¶ Nulli inuito iniūgēda est p̄nā publica pro
pctō secreto secus de publico. Similit̄ nullus
p castigiacōnē scandalisand⁹ ē publicē pro
pctō occulto secus p publico vbi si scādalise
tur pctōr scādalū illud nō imponenti sed sibi
q̄ meruit imputetur. Diuisio cōfessionis si ob
ypocrisim ā preminio pudorē fiat impedit vir
tutē absolucōnis. Sec⁹ vbi auctoritas superi
oris in casib⁹ resuatis ⁊ bona fides simpliciu
hec faciūt ⁊ excusant. Aut vbi cōfessor forte
p̄sumēt⁹ scādalisari ex pctō cōfessi et nō habe
retur p tūc cōfessor alius secretus cui absqz
p̄babili scādalo pctā oīa tuelai possent aliq̄
tñ possent. Videat tñ quilibz q̄ racōnabiliter
cōsciēciā scandali sibi fingit. dum nescit cōfi
tēs de q̄busdam actib⁹ an fecerūt illos aut q̄
intēcōe et quō fecit ut sepe cōtingit dicat sub
cōdicōe scrupulos suos ut sic neqz mētiatur
nec absolucōe de fraudetur. f̄orma absolucio
nis ab excoicatione ē ista et debet p̄mo fie
ri. Ego absoluo te a sinā excoicōis et restituo
te sacmētis ecclē ¶ In noīe p̄ris ⁊ filij ⁊ spūssci
amē. Dein seq̄t⁹ absolucō a pctis si i excoica
cōe pctm̄ includit⁹ ncērio cōfiteūdū sacramēta
lit. Ego absoluo te a pctis tuis in noīe p̄ris

et si. et sp. sa. amē Tunc qz est istis formis
 nichil immiscē Confessio ficta reiterari debet
 ex integro sūm p̄babiliorē op̄mionē q̄uis du
 riorē nō est tamen ficto si peccator dicat oīa
 quoz actu recordatur q̄uis nō oīm tēor def
 Sed est fictio dum scienter celat aliquid aut
 in p̄posito peccandi pseuerat aut scit a scire
 debz qz a tali non potest absolui. Vnxiō ex
 trema h̄z materiā et formā in liberis suis ex
 pressam et obligat nō oītemnē dū finis vite
 secūdu p̄bables diecturas p̄ infirmitatē ex
 spectat. que p̄terea iterari p̄t simili causa rur
 sus uiēte Extrema vinctio rite suscepta de
 let venialia. ymo videt qz absoluit ab oī cul
 pa. diūcta petiōe recipientis. videt etiam qz
 ab oī pena liberet. tū virtute sacramēti. tum
 qz petit pie pseuerant p̄ se de iuste Matrimō
 niū oītrahens fite in foro ecclie q̄tūcūqz car
 nalis copula subsequat eadē. fictione reman
 nēte nō diūgitur mrimonialit. compellet tū
 ab ecclia in foro exteriori. cui est consiliū vt
 potius oīs sententias ecclie tolleret q̄ pccō
 oīsentiat. potest tū nouo oīsensu adhibito fic
 tum mrimoniū si nichil aliud oīstiterit in re
 rū oīmutatē. Votū simplex castitatis nō diri
 mit mariōniū iā oītractū. pccāt tū q̄ vnit dū
 p̄mo oītrahēdi volūtātē habuit voto oītratiā

k.iii

non aut postea dū reddit debitū ut ē cōcor
siniā sed negāt peticōne posse fieri. Nullus cō
iugū tenetur reddere debitū i detrimētū nōbi
le et certū sui corporis l fetus nascituri. Et fm
h cognoscitur qū leprosis vel pregnantibus
aut menstruatis a furiosis a epydimiacis et
similibz casibus reddi vel non debeat debitū
ad tempus.

Que impediāt m̃rimoniū cōtrahendū nō
cōtractū Caplm. 12.

Am de impedimētis m̃rimoniij lati? tra
ctare necē est vbi maxima fiūt p̃icula.
p p̃nti tñ dicēda sūt tria sub op̃edio.
P̃mo q̃ impediāt m̃rimoniū cōtrahēdū nō cōtra
ctū. 2. q̃ impediāt nō solū cōtrahēdū sed etiā
cōtractū iā m̃rimoniū. Tercō q̃ faciūt ut fieri
possit diuorciū de q̃bz oībz pe. de. pa. sup. 2.
d. 12. recitat et declarat vsus. De impedimētibus
enī solū cōtrahēdū sūt nouē impedimēta. vñ ver
sus Ecclie vetitū nec nō tēp? feriatū. hostien.
addit alios viz Incest? rapt? sp̃ōsate mors
mulieris. Suscept? pprie sobolis mors p̃sbi
teālis l si peniteat solēnit a momiale. Accipi
at phibēt hec coniugū sociandū. P̃mū in pe
dimētū ē ecclie vetitū ne viz clam et siue vbi cō
suetudo ē bāmis fiāt m̃rimonia et peccāt mōē
liē sp̃ōsus l maīt? si añ b̃ndictioez nupcialem

77
cognoscat spōsam vel vxorē in loco vbi de cō
suetudine solēpnitates obseruātur. Idē ē de
reddicōe debiti. vñ hic includit̃ iterdictū ab
ecclīa factū de clādestino m̃rimonio. qđ ē pre
ceptū iuris. Et etiā interdictū p̃ ministrū ec
clesie puta prochiale sacerdotē q̃ h̃z impedi
mēta m̃rimoniū cōsiderare. vel p̃ officialē epis
copi qui habz de talibus iudicare. vel p̃ ep̃m
qui h̃z in talibus dispēsare aliquñ. fit aut̃ clā
destina despōsatio seu matrimonij cōtractus
clādestin⁹ s̃m hosti. 6. mod⁹. Prim⁹ quādo fit
fine testib⁹. Scđus qñ cōueniūt clamdestine
anteq̃ recipiāt bñd cōnē nupcialē p̃ loco et
tpe quo petē possunt et obtinē. Qđ dicit̃ qz
si est terra iterdicta. nō tētur exire p̃ ea petē
da neqz vsqz ad septēmū expectare. qñtū for
te durabit. nec durāte illo ibi pōt fieri nec in
festis in q̃b⁹ solēnia celebrātur. sicut natalis
pascha pēthecostes. qz tūc sūt nupcie inter
dicte. nec in festo assump cōmis qz tūc etiā in
terdicē sūt. Similiter si straxit in vigilia. lxx.
p̃ verba de p̃sentī. non tētur vsqz ad octauas
pasche expectare. Tercius qñ sponsalibus
nō solutis s̃ soluēdis solū auctoritate Iudic
is episcopi vel q̃ de cōsuetudine in causa m̃ri
monij cognoscat sine cui⁹ aiqz licētia strahit
qz exq̃ nō eāt soluta. p̃missio. ad huc ligat⁹

erat nisi forte a mortalitate excuset exceptio
sibi appetens Sed hic accusat eccle phibico
Quartus qñ strahūt mrimoniū ante pub
tate sine iusta causa. sine licentia epi vbi nō
est tm pctm in puberū qui nesciūt qd faciūt
ficut aicoz qui h paurant Quintus otra mitet
dictū uel spetiale ficut isti interdicit ne otra
hac. cū ista ppter impedimētū mciatū uel q
lite pendente nō strahat cū alia Vel gnale
vt tpe feriato Sext? qñ obmissis bānis. vt
supra. §. ij. et infra. §. v. Et quocūqz istorum
modoz. dicit. pe. pa. Matriōniū clandestinū
nū strahat culpa mortalls. est ppter inobe
dientia Sz de bñdcoe toties peccat quotiens
stemnūt eā petere qñ dñt et pñt eā obtinē
h nichilomi? nolūt iterim otinē. Clādestina
desponsacō etiā est fm hos. qñ dote nō hita.
nec peticōe a parētibz et ab aicis scā dueiūt
carnalit sine bñdcoe Nam strahē cū filia l
filia familias inuitis parentibz ul' inscijs est
ledē ius patritie ptātis tā filio q̄ extero vñ
et raptor v̄ginis dicit nō solū q̄ inuitā h etiā
iuitis putibz l' inscijs d uat. de q̄ hēs sup. c. iij.
§. xij. De bānis at vn? qsqz leges aplicas ar
bitret? osuetudiez eccle sue vñ agnosce ante
bñdcoz nuptiaz l' añ oblacōz solēne. moŕle ē
nec tēt reddē añ n tñ toties peccāt q̄tiēs reddīt

Scđdū tñ q sup clāmdestina dispensatione
 seu tractu clāmdestino matrimonij pōt fieri
 dispēsatio iuste in.6. casibz. Prim⁹ magnati
 bus. qz taliū matrimonia cū magna delibera
 cōne ⁊ p amicos ⁊ aliqñ sup impedimēto ad
 papā mittēdo solēt tractari. Scđs qñ valde
 nobilis ignobilē ducat. Tercā? qñ diues pau
 pem. Quart⁹ cū senex iuuenē. Quint⁹ cū tiz
 ment pntes. Sext⁹ cū diu sic fuerunt et hoc
 ppter verecūdiā. Et ista.6. possunt ēduci ad
 tres cās ppter quas iuste dispēsari potest i
 obmissione bānoz ⁊ bñd cōe. nō q nō fiāt. s
 q occulte fiāt. p̄m⁹ qñ nō est timor de impe
 dimēto. qz tunc cessat causa. vt interz eminen
 tes psonas. Scđus qñ est timor ne oppositū
 vel peius seq̄tur ppter inequalitatē eorū q
 nolūt se habere. aliter fornicabūt. ⁊ pntes
 si scierēt vel inferiorē inficerēt. vel potius fal
 sos testes supponerēt. sic male ipedirēt. Si
 autē sciant ex toto celebratū: extūc quia non
 est remediū pntes sustinebūt. tercā? ppter ve
 recūdiā senū l qui diu cohītauerūt. Et i istis
 occulte inq̄rendū est de impedimētis et si nō
 sūt: licēdari possūt ppter hoc q nō est piculū
 vt in p̄mo. vel quia est piculū graui⁹ vt in se
 cūdo. vel ppter scādālū vt in tercio. Vñ nec de
 bent senes ⁊ trahētes derideri. quia fit iniuriā

sacramētū. Non em̄ irridētī sūt q̄ auctoritate
dei et apostolorū. ac ecclesie sacramētū recipiūt.
Dispensat̄ aut̄ p̄t ep̄s ut p̄fata fiāt non in
ferior nisi ex sp̄uali om̄issione. Nec nō t̄pus
feriatū id est tempus nupcialū impedit cele
britatē eorū. Sūt em̄ tria t̄pa eis int̄dicta. sc̄z
ab aduētū usq; ad octauas eph̄ie. A septua
gesima usq; ad octauas pasche ⁊ a domini
ca añ ascensōz vsq; ad octauas p̄thecostes.
Vñ vsus. Aspicēs. veterē. circū. q̄si. q̄s. bñd cā
id est Aspicēs designat primā dominicam
aduētus. cui? primū responsoriū incipit. A
spiciēs Veterē. octauā eph̄ie. cui? prima añ
in laudibz incipit. veterē. Circū. doīcā in lxx.
cui? introitus incipit. Circūderūt. q̄si. doīca
in albis cui? introitus incipit. Quasi modo.
Quis. P̄ma dies rogacōnū. cui? euageliū i
cipit. Quis ex vob̄ habebit aīcū. Bñd cā. doī
cā trinitatis in octaua p̄thecostes. cui? itroi
tus incipit. Bñd cā fit scā t̄nitas. Prefatis di
ebus phibet̄ bñd cō nupcialis. Itē festū cō
iugij nupcialis p̄pter lascīuias q̄ tunc fiunt.
Et pari racōe videt̄ traductio sollemnis q̄ alis
quādo post nupcias fit de domo p̄ntū ad do
mū viri in q̄ etiā m̄lte insolētie fiūt aliqñ. Itē
phibet̄ tunc strahere p̄ verba de p̄nti quia
si nō tūc clandestina matriōmia essent licita.

Sz nō phibetur contract? p verba de futuro.
 Hys etiā tribz tpibz nupcias celebrare esset
 pctm mōile ppē exp̄ssaz phibicōem licz non
 eēt mōile debitū petē a diuge pri? rite bñd cā
 Incestus est. 3. cū q̄s cūm pp̄inqua vxoris
 sciēter luxuriatur. 7 tūc p̄dit peticōnē debiti.
 tenetur tñ reddē nec pōt strahere cū adulte
 ra qz affinis est. sed nec dz cū altera. sed v̄tqz
 sit sine spe cōiugij. Et ecōuerso vxor sciēter
 cognita a pp̄inq̄ vī p̄dit debitū ne erigat et
 spem diugij. Incestus igit cū s̄anguinea car
 nali l' affine impedit contractū fiendum. nec
 refert vtrū sit incestus cū adulterio l' sine. Sz
 ecōuerso adulteriū nō impedit sine incestu. ni
 si in tribz casibz dicēdis. Nō aut legit de in
 cestu cū cognata legali aut spūali s̄ de publi
 ce honestatis iusticia. Et itellige sciēter. sicut
 7 adulteriū sciētā requirit. vide de hoc sequēti
 bz fm. §. 7. c. xiiij. §. 10. 14. De eo p̄terea qui
 cognoscat s̄anguineā vxoris sue nō tres cōclu
 siones. P̄ma qñ q̄s cognouit s̄anguineam
 spōse sue tūc sponsalia soluta sunt nec vltra ta
 lis potest habē spōsam illā i cōiugē obstāte
 affinitate stracta. Nec ecōuerso illā quā cog
 nouit obstāte publicē honestatis iusticia m̄
 si papa dispēsante Sz pōt ducē tciā epō dis
 pēsante. p̄nā sibi de incestu imposita. Scda

adulatio est de illo q̄ agnuit sanguineā vx
oris sue mrimonio cōsumato scient qz mrimo-
niū tūc nō dissoluit h̄ tenet reddere debitum
petēti nō at̄ p̄t petere nisi secū ppter cōtinētie
difficultatē p ep̄m dispensetur Tertia adul-
tio est de illo q̄ agnuit sanguineā vxoris
mrimonio nōdū cōsumato. De q̄ videtur qz cū
possit religionem intrando debitū negare qz
teneat intrare ne cōmittat incestum cōnoscen-
do. s. affīnē suā Nam mrimonio cōsumato ab i-
nestu reddendo excusat qz necitat nō habēs
viā negādi Sed sicut mrimonio cōsumato p̄t
ep̄s cū eo dispensare in petendo sic mrimonio
nō cōsumato potest ep̄s cū eo dispensare i nō
reddendo in seculo remanendo Si autē cum
hoc velit petere debitū duplex dispensatio
necessaria ē Nota etiā hic qz nō ē p̄prie inces-
tus agnoscere agnatā suā legalē uel spūalē
ul ad quā est publice honestatis iustitia qz
incestus nō est nisi cū vera agnata uel affīne
S; papa ul impator nō p̄t facē qz sit agna-
tū ul affīnis q̄ nō est qz ista sūt iura sangui-
nis que mutari nō possunt Sed licet nō sit
incestus est tñ spūale pctm videlicet peccatū
inobedientie ad ecclesiam Itē parī racōe nō
est incestus nisi in gradu prohibito lege na-
ture a q̄ est sola sanguinitas ul affīnitas rea

Raptus ē. q. impedimētū Qui. s. rapit spon-
 sam alteri? .l. q. rapit vxorē alienā. Sec? si so-
 lutā rapiat virginē. vel corruptā. qz tunc pōt
 cōtrahere cū ea si velit iure canonico. Vxorē
 aut suā licz rape de raptoribz cū cā. Vide de
 raptu sup. c. 2. §. iz. Spōsate mors mulieris
 est qntū nē puta si qz interficit vxorē ppriā
 am. secus si alienā nisi forte sit interfecto iu-
 uenis. et de incōtinēcia timeat. Et h. nisi in ad-
 ulterio forte spōsata sit dephensa. tūc enī nō
 est reus h? pene. licz sit reus gehenne. qz in
 foro dscie nullo mō liz viro ppria auctori-
 te interficē vxorē in adulterio dephēsā. Dicā
 p. ppria auctoritate. qz vbi hodie eet lex l. cō-
 suetudo q. adultera accusata occidēt sic tpe
 legis moyfi. q. cū sit iudicialis. nō ligat. qz de-
 us pepit mulieri in adulterio dephēse. vbi tū
 eet lex hodie tal. vir zelo iusticie accusans nō
 peccat. Potest ptea qz vxorē occidē tripli-
 citer Vno mō psequēdo matrimoniū vt scz cō-
 trahat cū adulterā. et istud impedit cōtrahēdū
 et dirimit cōtractū. qn scz machinat in mortē
 eius cū effectu. vt cōtraheret cum illa. Et idē
 est eōuerso. Secdo occidit qz vxorē psequēdo
 culpam puta in vindictam adulteri et istud
 impedit cōtrahendū. nō post cōtractum. Et
 hic etiā facilius cū iuvene dispēsā incōtinēte

Tercio. occidit q̄s vxorē naturā psequēdo ut
qz exosam h̄z ppter turpitudinē ul' aliū de
fcm nō culpabilē Et illd crimē ipedit nō dis
riminē Et istis duobz casibz filē impedit m̄tē
dēhē si venenū dedit viro l' aliē mortē ei? p
cuāuit. de h̄ etiā vide sequēti. c. .S. v. Suscep
tus pprie sobol' ē sex impedimētū qn̄ q̄s in
diādo m̄rimonio ppriū filiū de sacro fonte
suscepit ut possit p̄uāē diugē carnali copula
l' debito ⁊ copia sui. de hoc sequenti. c. .S. iij.
Mors p̄spiteāl' ē. viij. qz pccāt i m̄steiū m̄ri
monij ⁊ iō in eo pumēd? ē Vt si peniteat so
lēpmit ē. viij. f. tpe p̄mē qz tal' lugere d̄z ideo
dtrahē ei nō licz Aut m̄mialē sqz accipiat in
vxorē. f. de fco p? p̄fessam qz i iuriat m̄rioio
xpi ē. ix. impedimētū ⁊ talis ē excoicatus per
noua iura. q̄uis āt ista crimā et forte aliq
alia impediāt m̄rimoniū dtrahendū solū tñ
si adolescentes sūt ⁊ timef de incōtinētia ipōz.
etiā d̄z eis dcedē licēciā dtrahēdi Epūs aut
est dispēsator i talibz. ⁊ an sine licētia d̄hen
tes pccōt i q̄libz caū mōzliē op̄iones sūt de h̄
Que impediāt m̄rimoniū dtrahēd ⁊ dirimāt
Am de ipediētibz m̄rio. d̄ctū. c. xiiij
m̄riū dtrahēd ⁊ dirimētibz etiā p̄us d̄ctū
eo qz i talibz eēncialia nō fuāt m̄rimoni
sūt vsus Error. d̄dicō. votū. d̄gnacō. crīmen.

81

Cultus disparitas. vis ordo ligamē honestas
Si sis affinis. si forte coire nequis Hec soci
anda retāt onubia iūcta retractāt Sz intelli
ge q illa impedimēta impediūt et dirimunt.
qn pcedūt mriōniū ctractū Sz si post ctract
tū. matriōniū supuēniūt. nūq̄ dirimūt iā cō
tractū mriōniū. nisi forte q̄ ad thoz ul' etiā
ad cōhitacōnē de aliq̄ uel aliquibz. vt infra
patebit Que sic itelligūt Primo error nō
oīs. s̄ solū psone. et aditionis psone vt si io
hānes dicat se esse petz shacō qz nullus est
ibi cōsensus Duplex est em̄ error q̄ nō impe
dit. Vn? ut qn credit virgo q̄ est corrupta et
sana que est leprosa et tūc imputet sibi q̄
talem elegit Aliu serroz est diuiciay. paup
tatis. nobilitatis qz n̄ redūdet in errorē psoē
Secdo. additio. id est fuitus qz nō hz tal' ptas
tē corpi sui sufficientē. vt qn libeā cōtrahit
cū suo. ignorāte ea seruitutē Deus si scit ul'
si post ctractū sciens ad huc cōsentit. iā facto
uel p carnalem copulā Ad hoc at q̄ fuitus
dirimat matriōniū. requirūt tria ex pte illi
us qui vult dirimere Primū est libertas qz
seruus nō pōt cqueri de ancilla nec econūso.
qz rex mriōniū ctrahūt serui s̄ nō quādo ex
vna parte tantum est seruitus Est itaque ve
rum matriōniū inter seruos siue vterque
l.i.

fit scies siue uterq; ignarus siue l' alteri? cōdi
cōnis ut si seru? supbo nollet cōtrahere nisi cū
nobili a ecōūso libera nollet cōtrahere nisi cū
seruo ut tenet p'matū. Secdo t'qrit' q' ignora
uerit seruitutē is q' p'clamat qz sciētī dol? nō
infertur vñ oportet q' sit liber a ignar? fuitu
tis alteri? Tercō t'qrit' q' ignorācia durz. Nā
si postq' agnouit adicōez ei? cōsentit verbo l'
facto petēdo debitū vel reddēdo sibi p'iudicat
Si inq' hz p'babilem opimionē de seruitute
alteri? extūc sibi p'iudicat. Secus si leuē aut
temerariā suspicōnē cui credi nō debet. Votū
est. 3. viz solēmisatum p' suscepōnem ordinis
sacri p' p'fessionē approbate religionis siue
tacite fiat siue exp'sse Sic etiā quādo matrī
monio cōsumato solēmisatur votū p' p'fessio
nem cōiugis vel etiā matrīmonio nō cōsuma
to p' suscepōem sacri ordinis alio ī seculo re
manente cū voto simplici h' si cōtrahit religio
so mortuo matrīmoniū dirimitur. Votum aut
simplex nō dirimit cōtractū h' impedit cōtra
hēdū. vñ qñcūq; a q'sciēsūq; tal' votiu? cōtra
hit peccat mōēlit. Dirimit. etiā votū simplex
spōsalia. Et q' sciēter cōtrahit cū aliq' quē scit
votū simplex emisse peccat ec' mōēlit vñ q' post
votū simplex cōtrahit matrīmoniū a matrīmoniū
nō cōsumauit si cōiunx petat ab eo debitum

tenet religio intrare Ideo etiā votū simplex
 impedit primā redditiō matritōnij debiti in
 eo qui vovuit quia ista est in volūtate vouētis
 qui potest intrare religionē nō aut impedit
 redditiōnē secundam debiti Et verior opinio
 videt q̄ iste qui vovuit nō strahere mritōniū
 absolute nichil cogitās de actu carnali tene
 tur facere vt p̄missum est de eo qui vovuit co
 gitans et vouēs nō luxuriari etc Cognacō ē
 quartū videlicet carnalis. a p̄ntibus Spūa
 lis p̄ baptismū et cōfirmacō Et legalis vt ē
 adopcō Cognacō ergo carnalis. i. cōsanguī
 tas dirimit vsq; ad quartū gradū inclusiue.
 Et. 3. a. iij. ḡdus sūt iuris positui Ideo i eis
 dem p̄t solus papa dispensare Cognacō spū
 alis scz et q̄ in solis sacramētis baptisimi et cō
 firmacōis strahit. hz tres sp̄eties p̄ma ē pa
 termitas ul' m̄ritas. et filiācō spūal' fm quā
 suscipiens sacramētū dicit' filioli? uel filiola.
 Dās at' tenēs patnus l' matna Scda sp̄es
 cōpatermitas ul' cōmatermitas q̄ attendit' inē
 spūalē prēm pueri et carnalē Et directe q̄dē
 strahit' inter patrē et matrē naturales susci
 pientis sacramētū et dantē sacramētū ul' ad
 id tenētē Scda inter parentes carnales sus
 cipientis sacramētū et coniugem dantis ul' te
 nētē coniugē p̄ntis suscipientis Tertia dicitur
 l. ij.

fraternitas spūal' q̄ strahit' inter filiolum et fi
liolā .i. filiū vel filiam spūalem suscipientem
sacm̄ ex vna pte ⁊ filios nāles dātis sacm̄
vel ad id tenētis siue fuerit ante siue p? Nō
aut̄ inter fratres suscipientis sacmētū ⁊ fili
os dātis vel ad id tenentis qñcūq; susceptos
Qñ aut̄ ppter cognacōem spūalem matri
moniū dirimatur dicēdū q̄ si p̄cedit fm̄ oēs
tres species p̄cedētes dirimit tunc p? stractū
Si aut̄ seq̄tur nūq̄ soluit vinculū nec actū si
ne necēitate ā ignorācia pbabili S; si indu
stia fmalicia tūc p̄dit ius petēdi ⁊ postea e
rit sine spe diuigij. Si aut̄ ignorācia iuris tūc
p̄dit qz nō nocet in dampnis vitādis. h̄ aut̄
quia nō vult p̄dere debiti peticōem certat de
dampno et nō leuare filiū suū solo iure posi
tuo ē phibitū. Cognacō aut̄ legalis que ex
adoptione .s. puenit q̄ etiā dicitur affinitas
legalis impedit et dirimit put habes in. iij
di. qz. Crimen est qñtū impedimētū nō qdli
bet crimē h̄ triplex primū ē cū vxor machine
tur in mortē viri ⁊ postea strahit cū adulte
ro vel ecōūso. Ad qd tria t̄qrūt ad dirimēd
scilicet adulteriū ⁊ h̄ ē primū. Scdm̄ ē actual
ocasio. ⁊ itēcō strahēdi i occidēdo. Scds cas̄ ē
si p̄stet fidē adultē de strahēdo cū ea p? mor
tē viri fecōūso. Sed sub noīe fidei etiā nuda

pmissio intelligit. Et tunc ista duo requirunt
 scilicet pollucio et pmissio Tertius casus quā
 do cum adultera contrahit de facto Et hic etiam
 duo requiruntur scilicet adulterium et de facto mri
 monium Ite in hijs duobus casibus quod vterque sci
 ret impedimentum Nam altero ignorante non di
 rimitur Cultus disparitas est sextum. vñ bap
 tizatus cum non baptizata vel e converso quicquid ca
 thecumina non potest inire mrimonium Quod si
 fiat nullum est vñ at vterque est baptizatus licet
 aliter vel vterque sit infidelis. vñ est mrimonium Sed
 contrahere non debet quis cum infideli nihilominus tñ
 hereticus baptizatus sicut alia vera sacramē
 ta confert et recipit sic et istud Tamē in fide
 le et infideli sponsalia pñt contrahi. cum hac cō
 ditione si infidelis convertatur. Vis enim. id est
 violentia est septimum seu metus. unde circa p
 sonam inductam per metum cadentem in contrahentem
 virum ad consentiendum interius in platione v
 borum mrimonialium ut quod non vult mēiri. potest
 postmodum mrimonium dirimi tamquam nullum
 Sed de seductione per blandicias non ita Est
 autem metus cadens in contrahentem virum. quod tri
 plex scilicet metus mortis. cruciatus corporis.
 servitus et stupri Cruciatus in quod corporis pu
 ta cum quis capitur vel trahitur. iuvitus ducitur vel ligatur
 nec differt. vñ pñtate. iij. fiat in pñtate pñtate
 l. iij.

siue in psona liberoꝝ siue i psona vxoris. vñ
vñus Stupri siue stat? vñ atq; necis. No
ta tñ q respectu act? qui est fornicarius non
potest esse iust? metus qz melius est omnia
mala pene pati q̃ soli malo culpe consentire

Aduertēdū etiā q mñmoniū p metū imitū
licet nō valeat tñ cōfirmatur p cōsensū seqñ
tem durante primo cōsensu et dissensus po
test trāfire in cōsensum. Sic etiā si metū infē
rens peniteat nō est mñmoniū quia nō sūt
ibi mutui cōsensus. Ordo ē octauū impedi
mētū. et itelligit de ordine sacro ut subdiacono
natu et sup et de p̃fessione in religione appro
bata et dirimit cōtractū et impedit contrahen
dū. fit etiam irregularis cōtrahens de facto.
Non autē ecōtrario mñmoniū impedit ordi
nem sed vxoratus semp recipit caracterē. Si
autē vxore cōsente recipit etiam executio
nem. professio etiam facta in ordine appro
bato et etiā fit irregularis si de facto cōtrahit.

Ligamen est nonum scilicet quando quis
prius cum vna cōtrahit sic ligatus est q cum
alia cōtrahendo cōtractus nullus est ymmo si
cum secūda coit adulter est. Honestas est
decimū idest publice honestatis iusticia que
est pp̃inquitas ex sponsalibz proueniēs ab
instituto ecclesie propter ei? honestatē. Nam

qñ aliquis desponsauit aliquā. vii. annorū
 ul' ultra licet eam nō cognoscat tñ nullus de
 sanguinitate eius poterit eā hrē in vxorem
 nec ipse ei' aliquā sanguineā Et impedit
 publice honestatis iustitiā mēioniū sicut cō-
 sanguinitas et affinitas s'm eosdem gradus
 Sūt at sponsalia re pmissio futuray nuptia-
 rū. ex h' q' dicit' ē pmissio. patet q' requiritur
 vtriusq' pmissio. nec altera sufficit pmittere
 h' si vir pmittit. et m' tacet et assentit. idē est
 ac si manū porrigat ad fidē recipiendā Si at
 nulla signa apparēt pbabilia de assensu eius
 nulla sūt spōsalia Et pnt strahi inter absen-
 tes p nūciū uel epistolā. tūc qñ pmo assensū
 ut p pntes. etiā tā sanguineos q' extraneos
 nisi expresse reclamaret Contrahūt itaq;
 spōsalia pure. id est sine modo. et adicōe. vii.
 modis Primo anulī sub arracōe. nisi ageret
 de mēio tacite l' exp'sse puta ante valuas
 ecclē Secdo arris sponsaliē etiā sine v'bis. ali-
 as ipsa v'ba sufficerent v't puta si h'ito tracta-
 tu inter aīcos. misit iocalia noīe arre sponsa-
 lior. nichil dicēs aliud. et illa acceptauit Ter-
 tio iuramētū intuenōe Qrta nuda pmissio ē
 affirmatiua et negatiua. vt sic dicat pmitto ē q'
 nūq' ducā aliā vxorē a te tūc em nō tenet eā
 ducē si velit et tūc h' si velit d' hē nō licet cū alia.
 l. iiii.

Quinto p traductōne. vñ si etiā āte septēniū
puella traducatur desponsata ⁊ traducta sep
tēniū cōplens non reclamation sponsalia confir
mātur. Sexto p acceptacōez. Quādo enim
spōsalia p̄cēsserūt nulla ppter defectū etatis
⁊ se tutus ē conatus de q̄ dubiū est an habue
rint effectū cōsentur sponsalia. Si enim eēnt
certū q̄ nō habuerint effectū. nō spōsalia es
sent. Si autē certū esset q̄ eam cognouit tūc
oritur affinitas. Septimo p tacitā conuen
cōne quia quotiēscūq; contrahitur matrimo
niū p verba de p̄senti ⁊ nō valet ppter eā q̄
ē ipeditiua m̄rimoni nō spōsialis tūc h̄z vim
spōsaliū ⁊ cōtrahūtur tacite ista hec aut locū
h̄nt multū de foro cōtencioso sed i foro cōsciētie
nūq̄ vidētur eē sponsalia sicut nec m̄rimoni
um nisi q̄s in talibz voluerit se obligare p̄s
cise ⁊ in talibz credēdū est eis. vñ semp spon
salia sūt nulla ppter defectū cōsensus ut in fu
riosis infantibz mēte captis manifestū ē. Sūt
igit. x. q̄ impediūt ne spōsalia cōtrahātur no
tata per versus hos. s. Crimē. dissensus. fuga
tēpus. ordo. scda. In orbo. affinis. vox publi
ca cūq; reclamation crimē. s. fornicacōnis si est
publicū p se dimittere p̄t si occultū tunc p iu
dicē etiā vir vxorē fornicatiā dimittē potest
Dissensus alterius scilicet vel amboꝝ h̄ in illo

casu cū licētia iudicis fieri debz ppter reuerē
 cīā mīmonij. Fuga qñ alter fugit nec infra
 bienniu cōparet. qđ tpus tñ iudex abbrevia
 re pōt. Tēp? certū qñ lapsū fuerit. Qzdo sa
 cer scz subdyaconatus et sup supueniēs quō
 aiqz. siue inscia siue inuita sponsa. Nō debet
 tñ spōsus inscia vel inuita spōsa. ad quoscūqz
 sacros ordines pmoueri. pmo nō debz ad or
 dines futuros licēciari ab vxore siue a spōsa.
 Et si petat. inhibēdū ē ei sub pena excoīcā
 nis ne ī vita a inscia spōsa ascēdat a pīpiēdū
 mīmoniu dtrahat. Qzdo etiā religionis ap
 pbate in pessione ei? a nō in introitu ordīs
 ē nouiciatu. dissoluit. Scda id ē p mīmoniu
 cōtractū p verba de pñti cū. scda impedit spō
 salia pcedētia etiā iuramēto firmata. Mōrbs
 puta leprosa palitica. amissio oculorū vel na
 si. epilētia. a qñlibz enoēmis deformitas sup
 ueniēs. dissoluit. q iudici dmit tūt dēmināda
 Affinis qz spōsus cognoscēs spōse dī sangui
 neam impeditur cū vtraqz dtrahē. qz in cēst?
 impedit mīmoniu dtrahendū. Vox publica
 in matrimonio dissoluēdo. qz vox vnius vox
 nulli? vñ fama impedit. Cūqz reclamāt alē
 scz de quo vide sūmas. Dissoluūt etiā sponsa
 lia omīa q dīrīmūt prius dtractū mīmoniu
 supra tacta. Similit ea q ipediūt mīmoniu

contrahendū. Sic etiā qñ sponsalia sūt oīo oc-
cultā sicut in occulto cōsenserūt ita sufficiat q̄ i
occulto sine iudice dissenciant et se quietent
Ita etiā qñ impedimētū ē occultū licet spon-
salia publica sint vt si spōsus ē certus de for-
nicacōe nec possit p̄baē. nō tenet petere li-
centiā cū alia contrahendi qz sibi denegaretur
sed p̄pria auctoritate p̄t. Sic qñ alter appro-
batam eligionē p̄fitetur. Sic qñ alē publice
fornicat. sic etiā qñ alia impedimēta sūt no-
toria ut si sponsa iam facta leprosa in lepro-
soria posita est. sine iudice factū ē. Alias at
cōter licentia iudicis haberi d̄z puta epi uel
eius officij. uel archidiaconi ā alteri? ordina-
rij ul' alteri? delegati nō tñ prochiai sac̄do-
tis auctoritas sufficit. Si sis affinis. est. xi.
impedimētū qđ m̄rioniū etiā prius cōtractū
dirimit. Contrahit at affinitas duplit. vno
mō p̄ m̄rioniū etiā si carnal' copula nō seq̄t
p̄ m̄rioniū. Dico p̄mo. nō. ij. ā. iij. q̄ affinitas
nō est in vsu. Alio mō p̄ carnalē copulā quo
mōcūqz ex̄citū licite ul' illicite s̄m naturā uel
cōtra naturā dū tñ semē viri in vasē debito re-
cipiat. Pollucō at ex̄ordinaria. i. q̄ semē viri
nō in debito vasē recipit. nō cāt affinitatē n̄
fiēt maritali affcū. Nā quātūcūqz inuadat l' in-
fringat vasa pudoris n̄ i vasē ei? semē emittat.

nō strahitur affinitas. Requiritur em̄ seminū
 amixtio scilicet seminis ⁊ mēstrui. Et de talibz
 affinitatis impedimētis est regula ista. Oēs
 consanguinei vxoris mee sūt mihi affines. ⁊ in
 eodem g̃du in quo sūt consanguinei vxoris.
 Similiter oēs consanguinei mei sūt affines vxor-
 is mee in eodē g̃du in q̃ ipsi sūt mei consangu-
 nei. Et qđ dictū est de vxore intelligēdū est de
 quāqz alia carnaliter cognita modis sup̃ dic-
 tis. Sz consanguinei mei nullo mō sūt affines
 consanguineis vxoris mee. nec inter eos m̃tia
 moniū phibetur. Si forte coire neq̃bis. est
 .iz. impedimētū qđ hz locū in frigiditate na-
 tuāli. l. malefitio accidētali. vel artacōne men-
 bri feminei vel i pubertate l. castratione. Nā
 frigiditas impedit si ē ppetua. similiter male-
 ficium si est ppetuū ppetuum aut iudicatur
 p? trienniū pbatū legittime. Inpubēs etiā
 strahē nō pnt siue vterqz sit impuber siue al-
 ter. Dicit̃ aut impuber mas infra. ix. annū cō-
 pletū. Puella infra annū. iz. Et āte strahere
 nō possunt. nisi eēnt p̃p̃inqui pubertati. ut si
 nō distēt nisi p sex menses. vel malicia supple-
 ret etatē ⁊ possent carnaliter amisceri. nā impu-
 beres strahē nō possunt siue vterqz sit impuber
 siue alter. Ille tñ q̃ sciuit in se vel i alio ipotē-
 tiā aliquā coeūdi nō p̃t inuito alio discedere

pp̄ter tale impedimētū h̄ imputet sibi q̄ talē
elegit Quando vir possit ul̄ teneat̄ dimitte
v̄xorem. Capitulū. xv.

¶ Et p̄tate aut̄ q̄n vir posset dimittere
suā v̄xorē l̄ teneat̄ sūt. iij. pe. pa. con
clusiōes p̄ma m̄tinoiō etiā cōsūma
to licet viro dimitte v̄xorē ex causa fornicas
ciōis carnal̄ ad correctōz ei? vel vitādū infas
miā a p̄lis inētitudinē etiā si iuravit non di
mittē vel non accusare. non tamē licet talem
dimitte liuore v̄indictē vel amoē pecunie vt
lucret̄ dotē sed zelo iusticie ne delictū manes
at impunitū a v̄m? pena sit metus multoz si
cut regia vasti repudiata ē. S; hic distigue
Et pe. de. pa. Nā si fornicacō sit occulta tunc
quo ad thoz dūtarat auctoritate pp̄ria p̄t
v̄xorē dimitte alias sibi p̄iudicaēt si eam ag
nosce scienter a sponte. Cognosces autē ad
ulteriā coact? per ecclesiā vel ignar? sibi non
p̄iudicat quin possit eā repellē quādo potest
pbare. Si vero fornicacō est notoria puta si
est deprehēsa i lupanari vel p̄ sentēciā iudi
cis a cōfessiōez in iurē l̄ p̄ facti euidentia q̄ nulla
tergiuifacōe p̄t celari tūc liz aūcte pp̄ria v̄xo
rem dimitte adulterā etiā q̄ ad cohitacōz Si
aut̄ est dephēsa i adulterio nō pp̄t h̄ iudicat̄
notoriū q̄ ad h̄. Si p̄tea ipe nō posset pbare

posset tñ ipse Ius dicē. qz defectus pbaōis
 nō est ex culpa sua. Sicut debitore fugiētem
 licz accipe. Similiter si q̄s furat? ē michi. C.
 flo. licz nō possit pbari. nō sūlū possum tenē
 ti suo retinē. s̄ etiam occulte recipe. Quādo
 enī copia Iudicis haberi nō potest. ā ppter
 defectū Iudicis. aut adūsarij ā alias sine cul
 pa hmōi. iste pōt sibi Ius dicere. Alias oīa
 bella essent iniusta. Nā vindicacō est etiā b
 tus subditi. nō solū Iudicis. Quo ad pbat
 onē aut adulteriū sufficit violēta p̄sūptio. et
 pōt detinē etiā sacerdotē cū vxore deprehēsu
 sine excoīcacōe. ut vocet testes p quos pba
 ri possit. Secda conclusio de spūali fornicacōe
 idē ē sicut de carnali. ut si icidit i heresim l̄ in
 Iudaismū vel gētilitatē. qz tūc est cōtra bonū
 prolis ⁊ cōtra bonum sacramēti. ⁊ diunctio
 nē animoz. Differt tñ qz ppter carnalē for
 nicationē semel amissam dimittere potest. s̄
 ppter spūalē non si se velit corrigere nocēs.

Tercia conclusio idē ē de fornicacōe i natura
 li sicut de carnali natuāli. puta i pctō zodom
 tico vel etiā pollucōe exfordinaria pcurata cū
 alio vel cū alia amissa. Idē de oī pctō cōtra na
 turā amisso qz mechia ē. et pl̄ q̄ adulteriū
 pprie dictū. vide ifra. c. i. l. 5. a. Qrta conclu
 sio p̄fata oīa se extēdūt etiā ad fornicacōis

suspitionē violentā vt si fuerit solus cū sola
nudus cū nuda in eodem lecto iacens loco ⁊
hoā secretis ⁊ ad hoc modis Non p̄t at
fornicās dimitti in septē casib⁹ Prim⁹ si ip̄e
fornicatus sit Etā si vir fornicatus ē oculz
te ipsa manifeste sine pctō eam dimitte non
p̄t nec accusare Si tñ vterq; fornicat⁹ ē tūc
iste qui corrigit⁹ habet ius dimitte⁹ incorri
gibilem uel incorrectum et econūso Si autē
vterq; correctus est tūc pacta nouissima ser
uāda sūt ita q; q̄ prius fornicatus ē ius p̄di
dit et recuperat alio poster⁹ fornicante. et sic
semp alēnādo q̄ poster⁹ fornicat⁹ p̄dit ius
qđ habebat debitū negādi ⁊ dimitte⁹ Qui
ergo fornicādo prius ius petendi p̄diderat
recuperat ip̄m alio post fornicāte Et semp vl
timo fornicās succūbit saltē añ sentētiā ecclē
vbi at mulier est ignata uel oppressa excusat⁹
quia adulteriū dolū respiciat Sed⁹ p̄pt cri
mē lenocini⁹ si vir ip̄emet eā p̄stituit et ipsa
sciuit et nō phibuit cū potuit Secus si idircē
ei occasionē dedisset expellendo eā uel necāria
negando n̄ vir expellendo eā h̄ intēdisset et
voluiss⁹ Terc⁹ si pbabiliē credens post lon
gam absentia virū mortuum alteri nupserit
infi scienter cognita fuerit a scdo postq; pri
mus reit Quartus si latēt fuit ab extraneo

88
cognita sub spē viri sicut excusat lya et iacob
Quit? si vi fuit oppressa. qđ intelligit. de. vi
absoluta. nā si metu vel pcepto pntū vel istā
tia sanguineorū alia simili cā fornicet. cū
aliq. etiā strahendo cū isto de facto. nō excu
saret. vnde nō excusat Michol et filia ptho
lomei pmi. Mach. ij. et vxor Sāpsonis Judi
cis. i. q. Sert? qñ recōciliavit eā. scient et spō
te cognoscēdo. nā si ignorāter aut coactus p
ecciā fecit. tñ nō recōciliat qui nō statim re
pellit. cū nō possit auctoritate ppria. Et idē
si ignorāter. nō tñ tētur debitū reddere ex quo
cert? est de iure suo. Septim? est qñ secūdu
legem suā infidelitati est repudiata vel adul
terata. sicut post repudiū alij nubēdo. Qñ ve
ro vir necessario tēat expellē adulterā in pe
nā. Nō fm pe. pa. q triplex ē corrcō in adul
terio et alibi. Prima verborū. et illa ē tā mariti
q vxoris. s. fraterna corrcō. Vir tamē qui est
caput habz icrepaē. vxor vero obsecrare fm
illud. Nō des mulieri ptatē aie tue. mulier si
pmatum ac. Secda est verbez et hec ē solū vi
roy. Tercia ē eiectō. p hoc ad questionē. Si
mulier ē corrigibil et adulteriū ei? ē occultū:
tunc fm pe. de tar. dimitti nō debz ppter scā
dalū. ne crimē occultū pdere videatur. q ad
thoy tñ potest se separare. Si autē fornicatio

est manifesta et ipsa non peitet stult? est si re
tinz et crimē lenociniū dmittit vñ tenet expel
lere. Qd at incorrigibilē debeat expelli di. pe
de. pa. vltari? h̄ intellige qñ meli? corrigitur
p hoc q̄ p aliud et ipse cōfideret de sua cōtinē
cia nam si ipsa p retēcionē corrigi? a tanto et
si non a toto cū ipsa per electōnem sit cū plu
ribz et pluries fornicatura magis corrigi? eā
retinēdo q̄ reitiēdo. vñ si pp̄t aliud nō tene
tur eicere nisi ad correctōez ideo et. Similit̄ si
ipse diffidit se posse cōtinē etiā si ipsa non ma
gis cōtineat retēta q̄ expulsa adhuc pp̄t se
nō pp̄t eam pōt eam retinē. Et h̄ magis est
cōsulēdum cū pp̄t diuocsiū videam? frequē
ter adulterā prostitui et illū q̄ prius erat in
nocēs per adulteriū pollui. Sūt p̄terea. v. ca
sus in quibz vir innocēs nō tenet dimittere
adulterā. p̄m? est quādo occultū est adulte
riū et tunc nō tenet licet possit qz cessat racō
respectu scādali etiā si est corrigibilis pōt di
mittē licet nō teneat qz nulli fēit iniuriā qui
vritur iure suo licet cōsulēdū sit vt sup̄. Sc̄do
etiā si publica est qñ est correctā vel spes de
correctōe. vñ qñ in spe vel in re oñdit se pemi
tere et tūc nō tenet dimitte h̄ p̄t sine pctō reti
nē qz licz viro renūciāe iuri suo. iij. qñ incor
rigibilē non pōt cōpescere includēdo ne exeat

et q̄ nullus intret. ⁊ sic cohibendo Quarto
q̄n saltē plus cohibet̄ p̄ h̄ q̄ retinetur q̄ ex
posita q̄ eo ipso se p̄stituerem Q̄nto q̄n sibi
vir timet de incontinentia qz nō tenet̄ pl̄ vir
corrige v̄xorē q̄ dñs famulū h̄ dñs famulū
ul̄ seruū excoīcatū nō tenet̄ expellere h̄ licite
p̄t debitū seruiciū ab eo repetere. ⁊ tñ est mi
nus debitū famuli dñō q̄ ab v̄xore viro Si
igit̄ cū detrimento iuris sui et piculo suo non
tenetur expellere Etia nō obstante scanda
lo phariseoz h̄ scientibz adulteriū dicat q̄ re
tinet vt eam plus a pctō cohibeat. nō vt in
crimine eam foueat Auctoritates ergo q̄ di
cūt q̄ nō licet eā retinē. loquūt̄ q̄n nō potest
sine scandalo simpliciū. vbi ex ignorantia p̄ce
dit. nō at̄ vbi ex malitia. uel q̄n p̄ hoc q̄ reti
netur. deterior efficiatur. ul̄ q̄n nō p̄p̄t sui pi
culū hec facit De muliere vero dicēdū q̄ q̄n
vir fornicatur. nō sic eum tenetur dimittere
vt dēi est de viro. qz nō h̄z sic corrige facto
Et est verisimile q̄ q̄nq̄z accēdens ad v̄xo
rem. tāto minus accēdit ad fornicariā. vnde
in illo casu quo licet viro adulterā retinē. m̄p̄
to magis ecōuerso et plus. qz cū ipsa nō ha
beat virum corrige fco h̄ v̄bo. ipsa nō tenet̄
eū dimittere n̄ q̄n vellet eam agnoscere solū
innaturaliter. tunc quo ad thorum oīo debz
m. i.

eū dimittere ut potius se pmittat occidi q̄ sic
abuti so domitice. Itē p̄t fornicacōem spūa
lem. si timet ne cohabitādo ipsam cōūtāt tūc
ēc quo ad domū tenetur eū dimittere. Alias
si nō timeret de hoc ius suū petere nō phibe
tur. maxime ppter piculum incontinētie. An
aut ppter alia crimina possit diuix aliū di
mittere quo ad cohabitandū sūt tres clusi
ones p̄fati pe. de palu. Prima licet nō sit
fornicacō carnalis nec spiritualis supueniēs
matrimonio si tamen scit tale crimē in altero
q̄ alter timet corpori suo nec potest sibi secu
re aliē p̄uideri. tūc dimittere licet. Sicut vx
or in cui? vtero vir p̄ seruiciā tres pueros oc
ciderat qz si nō tenetur debitū reddere cū pi
culo corporis sui multomin? tenetur cohabit
tare. Vñ quādo aliqua videt virum suum la
trocinis deditū. nō posse corrigi ppter qd
vxor omni hora periclitatur. Idem dicendū
ē. Et licet dñs non excipiat nisi cām formica
cōis. Si tamen vnus machinatur in mortē
alteri? vel per venenū vel p gladiū. nō tenez
tur q̄s cū piculo corporis sui cohabitare vt p̄
extra de ēsti. spōsalia. c. lras qz vbi ē tāta secu
cia viri. q̄ nō pōt secure p̄ cauōe vxori p̄ui
deri. nō ē sibi reddēda. Et p̄ racōe qz maior
est i m̄rimoio obligatio ad reddendū debitū

q̄ ad cohabitandū s̄ nō tenet reddere debitum
 vbi p̄babiliter ex reddicōe iminet sibi piculū
 morbi ul' mortis ergo multo min⁹ cū tali pi-
 culo tenet cohabitare Et ḡnali⁹ rē est q̄ v̄
 diuix nō potest aliter p̄uideri de securitate vi-
 te nisi diunge dimittendo. nō tenet ei debitū
 reddere nec cohabitare cū piculo corporis sui.
 Secda conclusio ¶ dē videt q̄n diuix nō vult ali-
 ter cohabitare nisi p̄mittat eū peccare et ē incor-
 rigibilis et p̄trahit ipsū ad crimē ita q̄ licet
 non cogatur peccare sicut nec corrigi potest.
 tamē p̄pter piculū sue fragilitatis ne diuga-
 lis societas ipsum p̄trahat ad pctm̄. teneat
 illud Si oculus tuus dexter scādalisat te. erue
 eū et pice abs te. qz si cū piculo corporis non
 tenetur manere. multo minus cū piculo aīe.
 Et sicut nō tenetur p̄pter piculū infidelitatis.
 Ita nec p̄pter piculū aliorū criminū licet ad
 nullū possit cogi. ymo minimū piculū aīe p̄-
 ponderat maxio piculo corporis Tertia conclu-
 sio p̄pter alia crimina ī q̄b diuix nō timet p̄-
 babiliter aīe sue nec corpi suo. nō debz dere-
 linquē diugē. etiā si sit incorrigibilis n̄ sit for-
 nicacō carnalis ī q̄ p̄pter vniū actū p̄t ditti
 ā spūal' p̄pt quā incorrigibilē p̄t dimittē.

Qñ actus matrimoniālis sit meritorius? p̄ mor-
 tale ul' veniale pctm̄

Capi. xvi.
 m. ij.

¶ Vnde vltimo de coniugatorum incontinentia
restat tractandum Et quod quod professus casti-
tatis saminia plene de celibatu quod de
veneris vicio deceret ediscere. tunc quod. z. thi. 3.
sic de nostris temporibus prophetavit. Apostolus. In no-
uissimis diebus instabunt tempora periculosa et e-
runt homines se ipsos amantes cupidi inconti-
nentes voluptatum amatores. magis quam dei. habē-
tes quodam spiritum pietatis. virtutem autem eius ab-
negantes. Idcirco nunc cogor verbum vti magni il-
lius. Alberti quibus super quarto di. zi. dicit hu-
iusmodi inquit turpes questiones nunquam tractari
deberent. nisi illa cogerent monstra que hijs te-
poribus in confessione audiuntur. Peto itaque a
lectore ne scandalizetur in sequentibus. si ultra
quod placet sordidies peccatorum detegat carnalium
que certe medicari nequeunt non patefactis tali-
bus vulneribus. Circa que tamen nil noui di-
ctur sum. sed tantum ea que doctores magni in
suis manifeste ponunt voluminibus. Erunt igitur de
coniugatorum in continentia triplex consideratio.
Prima de coniugalibus actus merito et de merito.
Secunda de reddendi debito et debito. Tercia de
temporibus in quibus continentia indicitur. Quo ad
primum nonnulla sunt. 4. viz. quando actus coniugal-
is fit me-
torum. quando nec meiorum nec demeorum. et nullum
peccatum. quando peccatum mortale. et quando sit veniale peccatum.

91

De pmo sciendū q in qtuor casibz. actus cō
iugal' est meritorius vite eterne. Pm? cū q's
hñs gratiā. reddit debitū tpe loco ⁊ circūstā
cijs oportūis qđ est actus iustitie Sed's qñ
petit debitū causa plis tñ tpe ⁊ loco ⁊ modo
debito. qđ est latrē Tertius qñ causa p'suā
di opare a fornicacōne. qđ est caritatis Quē
tus fm pluēs. qñ causa vitande fornicatiois
in se. quā pbabili' credit aliter nō vitandā.
ita q voluptas i nullo mouet eū. s' solū amor
vitande fornicacōis quā pro tūc nō p't meli
us vitare. vtputa quia necesse habz loqui diu
in secreto et loco suspecto alteri mulieri ⁊ ex
ptus est de ea sepe se temptari Sed qñ semel
v'sus est actu isto ad multos dies refrigera
tus est ⁊ tunc nō temptat' Itacō dcoz qtuor
est. qz omnis actus virtutis in formatus ca
ritate est meritorius Sed h'mōi ē actus diu
galis in hñs casibz ergo De scdo qñ actus
diugal' fit indifferēs ita q nec fit meritorius
nec demeritori? notat idē pe. q h' atigit qñ
diu' carēs grā vno. de qtuor mōis dictis. ac
tū illū exercet. qz omnis actus qui ē merito
rius hñti grām. est indifferens nō hñti. non
em̄ est meritori? ppter carētiā grē. nec deme
ritori? ppter carētiā culpe cui soli debet' pena
Quo ad Tertiū videt' cōp'sa carlis i diuigio
m. iij.

esse pctm inōrle in decē casibz quorū pe. pa.
sex p̄mos declarat. vñ fm eum et omnes est
primus. ppter in ordinacōem intēcōis effre
nate libidinis qñ limites m̄rimoniū excedit.
Idem facturū cū quacūq; alia dum tamen
eqz pulchra. Sed qz hñtibus nō demeremur
sed actibus. hoc ē qñ actu sic cogitat. de hoc
dicit. Ihero. Nichil ē fetidius q̄ vxorē amare
q̄si adulterā. Et sextus pictagoricus ait. Om
nis ardētior amator p̄prie vxoris. adulē ē.
Sed s est racōne aborsus tēpore cōceptus ul
partus si p̄babilit̄ timētur qz cōtra caritatē
ē qz q̄s velit delcāri cū p̄nitie vite plis. Sēp
enim pctm ē petere debitū vtriq; idrñt. tēpo
re cōceptus ⁊ part⁹ qz etiā bruta cōtinēt. Ele
phas enī ad impregnatā nō accedit. et qdē si
p̄babilit̄ de aborsu timēt tpe cōcept⁹ ⁊ ptus
qz matrīx qñq; p̄t delcācōez apit ⁊ mateia
nō dū p̄fecte coagulata disp̄git ⁊ effūdīt ⁊ ī
stāte partu. ne puer opprimat̄ eet pctm q̄si
homicidij ⁊ mōrle sciēt petere vñ reddē. Aliē
nō ē pctm reddē. vñale petere maxime muli
eri. qz fm medicos. impregnate magis appe
tūt coitū. Tercia ē rōne piculi infectōis men
strui tēpore mēstruorū. de isto di. hugo qz tā
vir vel mulier petens debitū tēpe mēstruo
rū peccat mōrliter. Sed qui reddit exactus

92

non peccat. potest tñ denegare sine pctō nisi
videat exigenti imminē piculū fornicacōis Sz
dicit Albtus sup illd Ezech. xvij. ad muli-
erē mēstruatā nō accēsseris Putam? inquit
qz accēdē ad mulierē mēstruatā qz vxor est.
nō esse mortale pctm fm se Concordat pe. de
tar. dicēs qz tūc exigē est in volūtate cōiugis
h reddere de necessitate iuris Hec opio seui-
rior est et amunior Addit Albtus. h tūc ex-
igere signū ē ardentissime libidis si scienter
h fiat Et ppter h inter mortalia. phibetur
a ppheta Ideo Jero. sup isto ysaie Quod
om̄s iusticie nre qñ pānus mēstruate dicāt.
tūc viri abstine dñt ab eis. tūc em̄ dāpiūtur
mēbris damnati scz cecī. claudi leprosi. vt qz
pñtes nō erubuerūt in dclavi dñs sciri. eoz
pctm patent et apte a cunctis redarguatur
in puulis Hec Albtus Ex qbo appaēt qz re-
ducitur ille tertius ad p̄mū quasi. qz dicit qz
ē signū ardentissime libidis Tñ pe. de pal.
m. iij. di. xxxij. tenendo qz nō est mortale. sic
cludit. epilogādo dicēdū. qz nō ē mortle red-
dere etiam scient ex pte mulieris nec p dñs
ex pte viri. ex quo vxor nō vult abstine Se-
cūdo nō est pctm. petē ignorāti infirmitatem
Tertio sciens infirmitatē h nesciēs monstrū
solere gnari. nō factur? illud si sciēt nō peccat
m. iij

Quarto sciēs nō gnārī sp̄babiliter credens
vt qz sterīf. l. qz cōsuevit tūc nō cōpē. qz viri
nosūt meli? cōdicōes vxorū a cōuūso p̄ exp̄ei
enciā Cōsulēdū est q̄ mulieri mēstruate quia
scit ā p̄babiliter credit virū se exosam habi
turā. a tunc nō tenet̄ reuelare. h̄ reddit sine
peccato. et ille p̄pter ignoranciā non peccat
ā nō. h̄ credit q̄ nō p̄pter hoc dimitteret eā
cognoscere et tūc ec̄ d̄ dicere. ne eū grāuī? fa
ceret peccare h̄ ad huc vterqz excusat̄ a mōz
li. Et hoc vxor poterit p̄pendere ex alijs vi
cibus quibz rēnuenti non acquieuit. aut neu
trū sed credit q̄ adulterabitur vel peius faci
et a nec tunc debet dicere sed reddere. Aut ni
hil horū sed q̄ abstineat credit. et tunc sibi
dicat. Qd̄ si audiēs nō acq̄escat. reddēs non
peccat. sed petēs sic nō tamē mōzliber peccat.
hec pe. Est tñ in predictis casibz tūc petētis
bz terror incutiēdus p̄ cōfessorem qñ expit̄.
tum p̄pter irreuerētiā sacramento illatam
tum etiam p̄pter piculū fetus tū etiā p̄pter
auctōitates terribiles q̄sdā scripture a s̄cto
rū ac doctoz Qrt? ē qñ fit ī loco sacro a ali?
loc? haberi pōt mōzlic peccat ut di. wil. glo.
ray. a pe. pa. ymo fm eūdē tā petēs q̄ rēddēs
tūc puta ī ecclā vñ ī cimiterio bñdicto hoc
enim est sacrilegij crimē qz recōciliari debent

sunt reuocare opinionem. Si autem aliis locis non
 potest haberi. non est mortale si erigens cum placentia quod
 abstinere non valet gemit tunc Etiam si alius locus
 haberi non potest. non tenetur quod reddere in loco
 sacro quod ut sanctus thomas dicit quod licet debitum
 reddendum sit omni tempore et omni hora. salua tamen de
 bita honestate quam in talibus erigitur quod non oportet
 quod statim in publico debitum reddat. Quantum
 est si mutat naturalem usum in eum qui est contra
 naturam. quod fit dupliciter. vno modo dicit pe-
 viz. Quod vas debitum pretermittit semper est peccatum
 mortale. quod plures sequi non potest unde totali-
 ter interitio nature frustratur. Ideo quidam pregra-
 uati quam vir continere non valens a tergo sodomiti-
 ce propter puerum cognouit. cum non fuisset forte pe-
 ius occidere puerum. consultum fuit quod nullo modo per-
 mitteret se sic cognoscere uxorem. sed prius occidere aut
 illum adulterari vel iumento humiliari. Si aliter
 nollet continere docet eum committere secundum situm longi-
 tudinis oppositum. et sic preseruata est a peccato sodo-
 mitico et propter necessitatem excusata. Sed queri-
 tur quod de illo qui ideo semine extra vas debitum
 fundit ne habeat plures filios quam nutrire non
 potest Respondeo. per. pa. quod detestabilem rem cum filio iu-
 de facit. De quo Gen. 38. quem deus occidit ideo
 Quid de eo qui ante conceptionem actus se extrahit ne
 semen emittat. ne habeat plures filios quos

nutriē nō p̄t. Res. idē. Non videt̃ mortalit̃
peccāe nisi ex h̄ forte mulier ad seminādū p
uoct̃. Dicit si p̄pter hoc obmittit agnoscere
v̄xorē. et ex cōi cōsensu negat debitū. nō videt̃
q̄ etiā peccet reāliter qz licet appetē nō h̄rē
plures liberos q̄ possit nutriē nec ipse tene
tur debitū reddere nec actū inchoatum cōsu
mare nisi v̄xore petente. caueat tamen neces
se est ne se uel aliū polluat. Sed querit Al
bertus. dis. xxxiij. de viris q̄ h̄nt caliditatē de
bile hic em̄ calor sufficit mouere membra ad
cōcupiscētiā h̄ cito euaporat et debilit̃ exten
dit. habeat ergo iste v̄xorē virginē. Iste cum
nō habeat nisi primū impetū. deflorāe nō po
test et tū agnosceret corruptā si talē habet
v̄xorē. Quid isti ess̄ ad faciendū. nā si adul
terū corrumpere eā facit. fit causa adulteri
qđ nō licet. Si vero corrūpat manu est sp̄eti
es sodomitica cū nō fiat instrumentū debito
Respō. videt̃ inq̄t dicēdū salua melioris sen
tētia q̄ p applicacōz manus via fieri possit.
Ad id at̄ qđ obicit̃. videt̃ esse dicēdū. q̄ dif
fert applicai manū vt meditantē ul̄ vt pollu
entē. Manus em̄ pollues applicata inducit
mollicie ul̄ sodomā. h̄ manus medicans nō
inducit. Sicut etiā dicim̄ in mulieribz i q̄bz
descēdit matrīx in os vulue. Precipimus em̄

94

vt digitis reponat eā. et tñ nō dicim⁹ manus
 illas polluē eas vel corrūpē h̄ pot⁹ medicari
 eis. Hec ille. Alio mō mutat q̄s natūalē vsū
 quātum ad situm. et tunc excusatur a peccato
 qñ dispositio corpis vel infirmitas. vt aposte
 ma aut ventriū grossicies naturalē sitū impe
 diunt. Quādo enim in hīs et similib⁹ casib⁹
 ideo nō audet accēdē a pte āteriori vxorē. nō
 peccat mortaliter ex alia pte accēdens dū tñ
 vasculo mulieris alias nō abutat. nec semen
 extra sciēter effundat. Ad questionē enim q̄
 queritur vtrū vir cognoscens vxorē suā mō
 nō cōsuet⁹ peccet mōlter. Respōd⁹ idē Alb
 tus q̄ nichil eorū q̄ facit mait⁹ cū vxore sua
 to vase mōrle pctm. sed potest esse signū cō
 cupiscētie mōrli. qñ scz nō sufficit ei modus
 qm natura determinat. Vt aut hoc melius in
 telligat⁹ Quis scz sit mod⁹ natural⁹ et q̄s pl⁹
 vel min⁹ ab illo natūali mō deuiet s̄m eundē
 notādū. Alb. q̄ debitus mod⁹ quē natūa do
 c⁹ ē vt mulier iaceat in dorso. vir aut i vtrē
 incubat ei. et sic etiā faciliter cōcipiūt muliēs
 nisi p accūs ipediaf. Minor aut deuiaō ab
 illo ē lateāl⁹ cubit⁹. et maior sedētis. et adhuc
 maior stāciū. et horū maxim⁹ q̄ est retrozsus.
 mō iumēt⁹. Et ideo q̄daz hūc vltimū dixe
 rūt esse peccatū mortale Qd tamē michi nō

placet Hec Alb. Satis hijs concordare videtur
tho. in scripto in quomodo libris Alium modum
pessimum concubendi tangit pe. pa. concludens Si
fit tanta innaturalitas quod non possit sequi pro
les ex natura facti. siue quod abutitur vasculo mu
liebri. siue quod nubitor in scilicet secundum situm se supponen
do. ut demon succubus. mortale Alias autem si in
loco debito scienter uel quocumque se ager aliter
innaturaliter. si facit hoc in casu ubi natura
liter non posset. non peccaret. puta propter bonum pro
lis uel fidei. et necessitas infirmitatis alterius
uel impregnatio hoc requirit nec patitur quod aliter
faciat excusatur Sed in casu ubi alias. esset veni
ale. et necessitas patitur modum naturalem. non vi
detur mortale. sed est gignitur veniale quoniam ab ista inna
turalitate se non trahit ad typum. quod secus. si esset
impedimentum perpetuum Si autem propter voluptatem si
ne necessitate immutat modum naturalem. licet non
quod ad vas. mortale est quod non est vxor eius nisi quod ad ac
tus naturales. alias abutitur sacramento coniugij
sic quod putetur usus et ritum aliter sacramento scienter. esset
transgressio precepti. non solum in essentialibus sed etiam
in accidentalibus Sextus est quoniam diuix voluptatem
peruenit et puocat eam maioribus uel obsequio uel cas
lidis utendo et in consensu ut possit plures cum
uxore coire. Sed notandum di. pe. de pa. quod illud
potest fieri tripliciter Primo modo sine omni peccato.

95
 puta si q̄s causa p̄lis generāde vel fornicacō
 nis in vxore vel i se vitāde a debiti reddēdi cū
 alias sit impotens. se puocat esu vel potu cas
 lefactiuoz. aut osulis aut amplexibz. q̄bus
 etiā aīalia se puocāt vt v2fi ⁊ columbi. ⁊ ali
 q̄bus alijs tactibz in quibz nō querat ppter
 se delectacōez s̄ solum ad actū illū p̄paratoria
 nō videtur pctm̄ quia licet iuuare naturā cor
 palem ad obediēdū recte racōni. Secdo modo
 vt sit potēs cognoscere vxorē ppter delectacōez
 quā tamē nollet cū alia experiri. et tunc licet
 graui⁹ peccet pueniēdo tēptationē. nō tamē
 mōrliē. qz nō querit in hac puocacōne delectā
 ti. sed solū in actu diugali. Vnde videtur idē
 specie qd̄ de actus fine. Tercio qñ in talibus
 p̄paratorijs ppter se. delectāt ut si sic cōfricacō
 nibz ipudicis mēbra attractādo. seq̄tur polluti
 o: nō ē dubiū q̄ om̄is pollutio extraordinaria
 pctm̄ mortale est. q̄ vigilando. pcuratur
 Sz in p̄mo videtur etiā q̄ si tactibz in natura
 libz se puocet qui aliter nō pōt. dum tamē nō
 faciat hoc ppter voluptatē. quia necessitas
 excusat. nō peccat etiā reāliter sicut nec is q̄
 causa p̄lis vel reddēdi debiti cognoscit in na
 turaliter. qñ aliter nō pōt dum tñ nō preter
 mittat vas debitū. Nā si ipsa habeat morbū
 in illo mēbro sic q̄ nō possit ibi cognosci nō

pppter h̄ p̄t alibi agnoscā Si agnoscere ina-
turalit̄ q̄n aliter nō potest ppter voluptatē
nō est mortale pctm̄ dū tñ vas nō obmittat
Sed ē ḡuius veniale. sic etiā hic qz senex uel
frigidus nō p̄t coire nisi se puoet tali modo
quāuis voluptatē querat. qz tñ nō faceret cū
extranea Grauius q̄dē peccat preueniendo. h̄
nō mortaliter Si enim oscula ⁊ etiā amplex
us. ideo solū dicūt mortalia insolutis. qz ip̄e
actus est mortalis ergo in coniugatis in quibz
actus nō est mortalis nec incitacō ad ipsū ē
mortalis Hec pe. Dicūt etiā quidā magni q̄
v̄xor tenet se exhibere viro suo ad oscula cō
suetā si exigit ⁊ q̄ nec venialiter peccat virū
etiā nō petentē. amplexando ⁊ osculādo. de
bito mō ⁊ bona intencōe. vt seū ab ira ul̄ ab
alio pctō reuoet H̄is videt̄ text⁹ scriptuē
cordaē d̄ filio salomois p̄. v. dicētis letaē
cū muliē adolescentie tue Terna carissima et
ḡtissimus h̄inulus v̄beā eius iebrient te i oī
tpe et in amoē illius delectāre iugit̄ Quae se
duceris fili mi ab aliena et foueris in sinu al
teri⁹ q̄ oīa tā s̄m glosam iēlimiarē. q̄ s̄m Ni
colaū de lira ad l̄rāz exponūt s̄m latinos doc
toēs Septim⁹ ē de eo q̄ añ b̄ndcōnē nuptiale
post cōsensū tñ de p̄nti cōgnoscat v̄xorē Tal
em. ut wil. sup Ray. di. peccat mōrle si p̄fata

96
absq; dispēsaōe ecclē et sine iusta cā faciat in
illis locis vbi cōsuetū ē bñdictōem nupcialē
adhiberi. Itē dico si obmittātur alie consue-
tē solēmitates. De istis vide sup. c. ij. §. 8. Octa-
uū ē ppter simplicis obligacōnē. Nā iste q̄
ante mīmoniuū vuit ppetuā castitatē. cōtra
hēdo mīmoniuū cū ea psona q̄ debitū vult
habere. frāgit votū. nec postea vnq̄ p̄t exigē
debitū. licz reddē possit p̄ cōsumatū mīmon-
niū nō dū tñ cōsummato mīmonio. mona-
steriū intrare deberet si posset s̄m tho. in qdli.
Itē si duo coniuges in domo emisērit votū ppe-
tue cōtinēcie. et alē eorū velit frāgē. dicit de eis
Alb. sup. 2. di. 21. Ego plane cōcedo q̄ post
votū etiā simplex ppetue cōtinēcie mulier pec-
cat mortaliē recipiēdo maritū nec tenet debi-
tū reddē. Satis cōcordat Ray. et juno. Itē pe-
de tar. i. q̄stioē q̄ t̄agit d. 37. vtz vouere cōtinē-
tiam sine licēciā coniugis sit pctm mōrle. Res-
q̄ aut fertur intencō determinate ad nō red-
dēdum. nec exigendū debitū. et tūc scienti ius
est pctm mōrle si fiat ex deliberacōne ā in cōir-
et tūc nō ē pctm mōrle. qz saluari potest in eo
q̄ ē licitū scz in exigēdo. Ecce de voto. 3. casus
habes ul. 2. p̄ticulares. vide sup. de hoc. c. 8.
§. 23. Itē. c. ij. §. 10. Itē. c. ix. §. 3. Bonus
ē de cōpula carnali clandestina p̄ sponsalia

de futuro de q̄ di. pe. de tar. q̄ h̄mōi cōpula ā
fit affcū foricaio ⁊ tūc ē mōrle pctm nec facit
vex mriom̄ h̄ tm̄ p̄suptū. ā affcū maitali ⁊ tūc
p̄soē. ā sūt ignaē iuris et eccl̄stice cōsuetudis.
⁊ tūc nō ē pctm mōrle. ā nō sūt ignaē. ⁊ tūc ē
pctm mortale. maxime in locis illis vbi eccl̄e
sue phibicō dīter seruatur Tñ scūs tho. dicit
simpliciter sponsam excusai a pctō si credēs
sponsū velle cōsumāe mriom̄ admittit eū n̄
aliqua signa exp̄ssa appaēant fraudis sicut
si sūt multū distantis cōdicōis l̄ q̄tū ad no-
bilitatē l̄ q̄tū ad fortunā l̄ aliud signū appa-
reat. De. iij. p̄ncipali qñ actus diugal̄is
sit pctm veniale s̄ h̄es. pe. de pa. q̄ quādo cūq̄
voluptas querit̄ p̄ter predcōs casus s̄q̄ in q̄
bus est mortale. tūc semp̄ est veniale In spū
ali āt notat sex casus ī q̄b̄ ē actus diugal̄ ve-
nial̄ tm̄ p̄m̄ qñcūq̄ p̄cedit aliq̄ de ordiatio
racōis s̄ nō tāta sic in p̄dcōs casib̄ pū petere
tpe sacro et si appetit̄ sit ad delcācōz. ḡuis ē
culpa Si ad lubcū l̄ infirmitatē suā cui? ē si
bi cōsciūs l̄ cōscia veniale. attñ vix atigit q̄ ī p̄
cipuis dieb̄ nō ē ḡue pctm s̄m̄ bo. v̄. Sed s̄
petē cā delcācōis īfra libe? semp̄ ē veniale sic cō-
medē p̄t voluptatē Qd̄ em̄ cibus ad salutē
hominis hoc cogitus ad salutē ḡuis huāni.
Ut aug? dicit et est in. iij. di. xxxij. i. l̄h̄. ca. i.

Tercius petē cāz fornicacōis vitandē ī se. scz
 sic qz agnoscat vxorē causā vitandē ī se for
 nicacōis q̄uis possit aliter vitare. h̄ magis
 vult isto mō delcābili vitāe q̄ alio mō delcā
 bili ul' penali. puta qz et domādo carnē l' fu
 giendo alioz d'sortia ul' nō loquēdo solus cū
 sola Et si ergo posset faciliter vitāe. h̄ magis
 vult cū voluptate q̄ sine ista. et tunc peccat
 venialit' qz p̄fert voluptatē carnis absorben
 tem racōz et qd̄ seruat vsū racōis et eque at
 tingit ad finē Sicut si homo sitiens p̄t eque
 satisfacere ul' succurrē necitanti natūe bibēs vi
 nū liphatū min⁹ delcābile nō ledēs capd̄ et e
 ligat statim extingūe sitim cū vīno forti. qd̄
 ē magis delcābile qd̄ inebriat eū ī toto ul' ī
 pte. peccat nō tñ racōe finis h̄ racōe mediū ī
 d'petentis Et q̄uis sic petē debitū causa for
 nicacōis vitandē ī se ut dcm̄ ē sit veniale nō
 tamē d'trahē hac intencōe est veniale Et dif
 fert iste tertius modus multū a quarto qui
 est meritori⁹. sup̄ tactus. §. ij. Qrtus est
 qñ fit cā ifirmitatis vitandē q̄uis em̄ vtrūz
 seorsū liceat appetē. non tñ vnū ppter aliter
 qz ista cauda nō est istius vituli Itacōz dcm̄
 assignat etiā tho. in. iij. qz talis querit sam
 tatem p id qd̄ ad h̄ non est ordinatum sicut
 qui sacramētū baptismi tantum ad salutem
 n. i.

corpale quereret. Quintus est si quando incipit petere vel reddere bona intentione. postea mutet intentionem. ita. scilicet quod nunc vellet istam libidinem propter se etiam si quando actu hoc cogitaret ex hora deationis seipsius quando non habet usum rationis. Sextus quandoque aliud intendat quam ad quod ordinatur coniugium. scilicet ad plenum vel ad reddendum debitum. hec de pe. plures alios casus habes sed inter conditiones quando est mortale ubi sepe est veniale. c. 9. et etiam. s. 9. isti. c.

De reddendi debito vel in debito. c. 11.:

Hinc de secundo principali videlicet de reddendi debito coniugali et non debito. Pro cuius intellectione secundum sanctum theodorum per pa. et contra omnes theologos tenendum est per regulam. quod coniugii debitum petiti et tunc debito primo etiam tempore sacro reddendum est. siue petatur expresse siue interpretatiue. quod non refert quo quis voluntatem suam exprimat. verbis aut factis. et maxime infirmiori vasculo in hoc operante dum est quod verecundius est mulieri petere. Item quandoque intentione siue causa sobole procreande siue fornicationis vitande. siue etiam libidinis faciande. siue voluptatis habende. nec hoc est reddere gladium furioso. Sed magis ne incidant in dampnabiles corruptionelas. sic in theothomia prope militis negantis in vigilia pasche debitum. quod continueat totum. quod. fratre eius inpecit et negante iugulauit et reuersa ad virum dixit. tu fecisti. quia facere coegisti

Alia aut supposuit se iumento. Vnde septio
 ethicoꝝ. c. iij. Concupiscentie venereorꝝ q̄bus
 dam insamias faciūt n̄ dissuadendo cessare fa
 ciat ab exactione alter diugū Qd̄ tñ nō. cū
 multa instantia faciendū ē Et hec nisi ante
 duos menses ⁊ mionū cōsumatū qñ licet ī
 traē monasteriū De q̄ hūisti sup. c. xiiij. §. ij.
 vsqz. ix. Itaq̄ at dictorꝝ duplex ē Prima qz
 sicut huius est ī ptate dñi. sic vnus diugū ī
 ptate alterius quo ad reddicōz debiti qz vir
 nō habet ptatē corpis sui. s̄ mulier. vt dicat̄
 i. Cor. viij. S̄ seruus tenet̄ ex necessitate p̄
 cepti dñi suo reddere debitū seruitutis. ergo
 vnus diugū tenet̄ ex necessitate p̄cepti. alte
 ri reddere debitū Secda racō. sicut est cōtra ius
 ticiā alienū accipe inuito dñi. ita est cōtra ius
 ticiā alienū petenti nō reddere. n̄ cōtra hoc le
 gittima exēp̄cō haberet̄ Sed primū ē pec
 catū mortale. ergo et s̄m Sed corpus vnus
 diugū ē res alterius quātū ad actū mionij.
 secūdū illud. prima Cor. viij. Vir nō habz po
 testatē corpis sui s̄ mulier. n̄ habeat legitti
 mā causam negādi Ex q̄bo patet q̄ magna
 pctā incurrūt diuges sibi mutuo ī debito ī
 obediētes. nā rapinā faciūt ⁊ īsup altei oc
 casioz adulteriū tribuūt Idcirco clamat. vbi
 sup̄ Ap̄lus Nolite fraudari inuicē. s̄ qz nō
 n. ij.

semp oportet obedire. subiūgit excep^oez. ni
si forte ex cōsensu ad tēpus. ut facitis orōni.
Et itez reuertimī in idip sū ne tēptet vos sa
thanas p^ptē incōtinētiā vestrā. Sūt aut sex
casus in q^{ib} a p^pcepto reddēdi debiti q^s excu
satur. p^m de lepra de q^ā dicit sanct^{us} tho. q^d li
cet teneat^r sanus leproso diūgi reddē debitu
nō tū tenetur ei cōhabitare. quia nō ita cito
inficiat^r ex coitu sicut ex cōhabitacōe. Ratio
aut q^{re} tenetur reddere est. q^z melius est na
to si accipitur etiā leprosus esse q^m nō esse nec
leprosus phibetur vti iūe suo q^uis malū ex
h^o alteri pueniat tēpale. Maxime si timeat
sibi piculū spūale. puta incidē i adulteriū q^z
leprosi ppter interiorē calozē dicūt multū
appetē actū illū debet aut scdm cōem opimio
nē. et alanū ppe domū leprose diūgijs mane
re. Non tamē tenetur sanus ut pe. pa. dicit.
reddē debitu si ex hoc sibi immineat periculū
mortis lⁱ infirmitatis. vñ dicit. tenēdū ē q^d nec
reddere nec cōhabitare tētur. nisi supposito q^d
ex cōhabitacōe vel reddicōe debiti nō immine
at sano piculū infectōis. Quo supposito lo
quūt iura. extra de diūgio lepro. c. 2. Vtrū
aut ex reddicōe debiti immineat piculū infectōis
q^{re}d eēt a medicis. et credēd eis. vnusquisq^z
enī i arte sua sapiēs ē. eccl. 38. dicūt at medici

q̄ viro accedenti ad mulierē leprosam iminē
 p̄babilit̄ piculū infectionis multo magis q̄
 mulieri si agnoscat̄ a viro leproso quidq̄d
 tamē de hoc sit nō videtur dubiū q̄ q̄n muli
 er est infecta vltima sp̄tie lepre sc̄z leomina ī
 q̄ est tanta infectio q̄ p̄tes corp̄is frustatim
 decidunt p̄pter q̄d nō videt̄ q̄ mulieri sic in
 fecte teneat̄ vir debitū reddē qz reddēdo vir
 posset euadere piculū Sed̄s casus ē de picu
 lo p̄sone qz nō tenet̄ q̄s reddere n̄ salua con
 sistētia subiecti sicut natura. primo retinēz nu
 tritiue ⁊ augmētatiue potencijs grā subiecti
 q̄ ministret generatiue grā sp̄tiei. Inminet
 āt ex multo coitu piculum. vñ p̄b̄s de longi
 tudie et breuitate vite. c. v. Dicit̄ q̄ sperma
 amplius emissum deficiat ⁊ senescūt tales ci
 to. p̄pter q̄d mulus longioris vite est equo
 ⁊ asino ex q̄bo gemitus est Et femelle mascu
 lis. si coitui sint masculi p̄pter q̄d etiā pascēs
 masculi breuioris vite sūt femellis Si āt in
 firmus ul̄ vulneratus sit q̄s. ⁊ coitus mortal̄
 sibi esse posset nec ēddere tenet̄ ⁊ ex isto p̄n
 cipio dicūt aliq̄ p̄babilit̄ q̄ si fur ē incorrigi
 bilis p̄pt̄ q̄d vxor q̄tidie picitatur cū eo ad
 mortē erga iusticiā. q̄ p̄t fugē eū relinque ne
 moriat̄ cū eo. sicut et de naufragio cōi licet̄ ei
 soli euadē si possz nec tenet̄ cū eo sp̄ōte mergi

n. iij.

Hec pe. de pa. Vñ etiā hugo sup. iij. nōt. Si
mulier p̄babiliter timet deprehēdi cū viro suo
fure q̄ ē in nemore. ⁊ non audet venire ad eū.
vel si timet p̄babiliter q̄ vir cōpellat eā ad
eūdū secū in furto faciendo. non tenetur ire
ad eū ut soluat ei debitū ut habes. c. i4. §. 9.

Tercius casus ē de ipotēcia p̄pt̄ quā q̄s excu
sat̄ qz ip̄ssibiliū s̄m iura nō ē aliq̄ obligacō
siue sit p̄pter actū p̄cedētem. quod tñ in mu
liere locū nō habz vel raro. siue p̄pter aliam
causaz. Ita tñ q̄ si p̄pt̄ culpā suaz peccauit
reddēdo se impotētē. afflictōe idiscreta l̄ p̄niā
imputat̄ sibi si p̄pter h̄mōi alius incidet in
dāpnabile corruptelā. vñ nec viro inuigēda
est tā grauis p̄niā q̄ sit impotēs reddere debi
tū vxori inuēcile seruētī. puta ieiunia ⁊ vigi
lie q̄ deficcant sperma. nec eōuerso cōsulene
dū ē vxori facere tā graues p̄niās ut reddat̄
deformis viro suo vel q̄ sit in matiē vel p̄niā
em sue plis. vel impedimentū conceptus nec
etiam tenetur vir vti calidis ut sit potēs. sed
sufficiat q̄ se nō faciat impotentē. Quartus
casus est racōe fornicacōnis qz ut. Maymū.
Et wi. dicūt. fornicans in cōtinenti cōmisso
adulterio ipse cōmittēs amittit ipso iure ius
petēdi debitū licet nō statim perdat semper
talis ius quo alter tenetur reddē sibi debitū

100
 qñ videlicet fornicacō est occulta sic q̃ p̃ba
 ri nō p̃t Si em̃ fornicacō esset notoria tūc nec
 reddere nec erigē debet debitū ille qui inoēs
 ē nisi reus penitētiā velit agē et nisi in casibz
 certis q̃s ponūt doctores in q̃bz fornicacō et
 adulteriū nō diuoriat diuges Hec de Ray
 et glo. vide de h̃ sup̃. c. xv. p̃ totū. ymo dicūt
 magni et multi q̃ si p̃certo vxor scit q̃ mari
 tus eius fornicatus ul' adulterus ē. etiam h̃z
 testes q̃bz hoc p̃bare p̃t. nō tenet' ei reddē
 debitū. etiā si nō est ab eo p̃pter fornicacōz
 p̃ sentētiā sepata. si ipsa vult etinē Itē dicūt
 q̃ si mulieri firmit' dictet conscientia q̃ marit'
 ei' cogat eā ad mortale si veniet ad eā in lēn
 ul' alibi. nō tenet' remē ad eū p̃ reddendo de
 bito. q̃ diu sibi hoc dictet conscientia nō erro
 ria Notat p̃terea pe. pa. di. xxxv. q̃ triplex
 fornicacō inē diuges p̃t exurgē. scz carnalis
 spūalis et inaturalis De carnali. q̃ p̃pt eam
 q̃s possit dimitte aliū dē est. De spūali pu
 ta qñ. quis incidit heresim. iudaismū ul' ydo
 latriā a paganismū. idē dicēd' est sicut de for
 nicacōe carnali dē est. nisi q̃ p̃pter vnicā
 fornicacōez carnalem q̃s p̃t talem dimittere
 Sz p̃pter spūalē nō sic. si se velit corrigē De
 natuali idē dicēdū est qđ de carnali. q̃ innatu
 ral' extēdit' ad vitū sodomitiā et ad pollucōz
 n. iij.

ex ordinariā cū alio l̄ cū alia d̄missam. Et idē
dicit qdā a pe. pa. approbat de oī pctō tra
naturā. pbat p. 31. q. 3. meretrices. vbi dicit
q̄ noīe mechie omnis illicitus d̄cubit? atqz
istoz mēbroz non legitimus vsus intelli
get. Vñ qz mechia simplex causa ē diuorci
sufficiēs. cū sit eq̄liter ymo ḡuioz mechia in
ōmī pctō cōtra naturā. q̄ in adulterio p̄prie
dicto. Ideo si alter agat in mēbro cū altero i
naturalī vel posteriori l̄ polluit se p̄prie mā
bus. Idē est effect? sicut de simplici mechia a
fūdātur ista in verbo xpi q̄ ob causam forica
cōis vxorē dimittere posse dēterminauit. Qñ
tus casus est rōne votī vt si de licētia alterius
cōiugis facit votū de castitate āmodo seruan
da. simplex inq̄ vel solēne votū quia ex tunc
p̄dit ius petēdi nec reddere tenetur ut supra
caplo. 12. §. 8. patuit. Sextus est racōne
loci put. s. c. 16. §. 1.

De tēporibz in quibz cōtinentia indicatur
cōiugibus. Capl m. 18. .

Et tercio p̄cipali viz de t̄pibz in qui
bz cōtinentia cōiugibz ē indicat. Nōnd
q̄ ad h̄ sūt. 4. t̄pa. P̄mū t̄pe sacro nō
licet petē debitū. puta t̄pibz p̄cēssōm ieiunior
a festoz. vñ. Exo. 19. Nō app̄p̄q̄tis vxoribz
v̄ris. di. tñ pe. pa. q̄ nō ē pctm̄ mōile h̄ rēiale

101
nisi dimitteretur deceptus nimius. ita etiam quod propter
tempus si de preceptis non abstinere. quod si
furari tempore sacro non mutat spiritum: ita nec debi-
tum in coniugio petere tempore sacro. Sepe tamen est an-
nua irreuerentia siue irreligio. ita paucis coniuga-
torum voluptati vacanti. ex quo et gregem uiale et mor-
le sepe dimittit. Unde per dyabolus gregem narrat de con-
iuge quam victa carnis illecebris non abstinere in
nocte in crastino ad ecclesiam dedicanda cum reliquijs
beati sebastiani martiris ueniens cum alijs: a dyabo-
lo arrepta fuit. Hoc tamen non cogit quod illud fue-
rit mortale. quod est propter peccatum uiale tradit quis
sathane. Unde etiam propheta a leone occisus est
Non enim in anima peccatum accipit nisi per mortale. sed in cor-
pore sic si reddere uero cum displicentia tempore quam tunc
sacro nullum peccatum est: quod debitum est et necessarium:
ex quo uerbis ab exactione dispensari non potest: Secun-
dum et tertium est tempus quod est propter conceptum proprie
et propter partum: de quibus dictum est super .c. .16. §. 2.
quod ut per. pa. dicit semper est peccatum petere debitum
utriusque indifferenter tempore deceptus et partus quia
etiam bruta continent. Elephas autem ad inpreg-
natam non accedit nam si quis ad impugna-
tam accedat et preter spem opprimat puerum
aiatum fit irregularis. quod si dabit opera rei
illicite unde etiam sibi imputat ad penam quicquid seque-
tur ex eo. Quartum est tempore purgationis coniugis

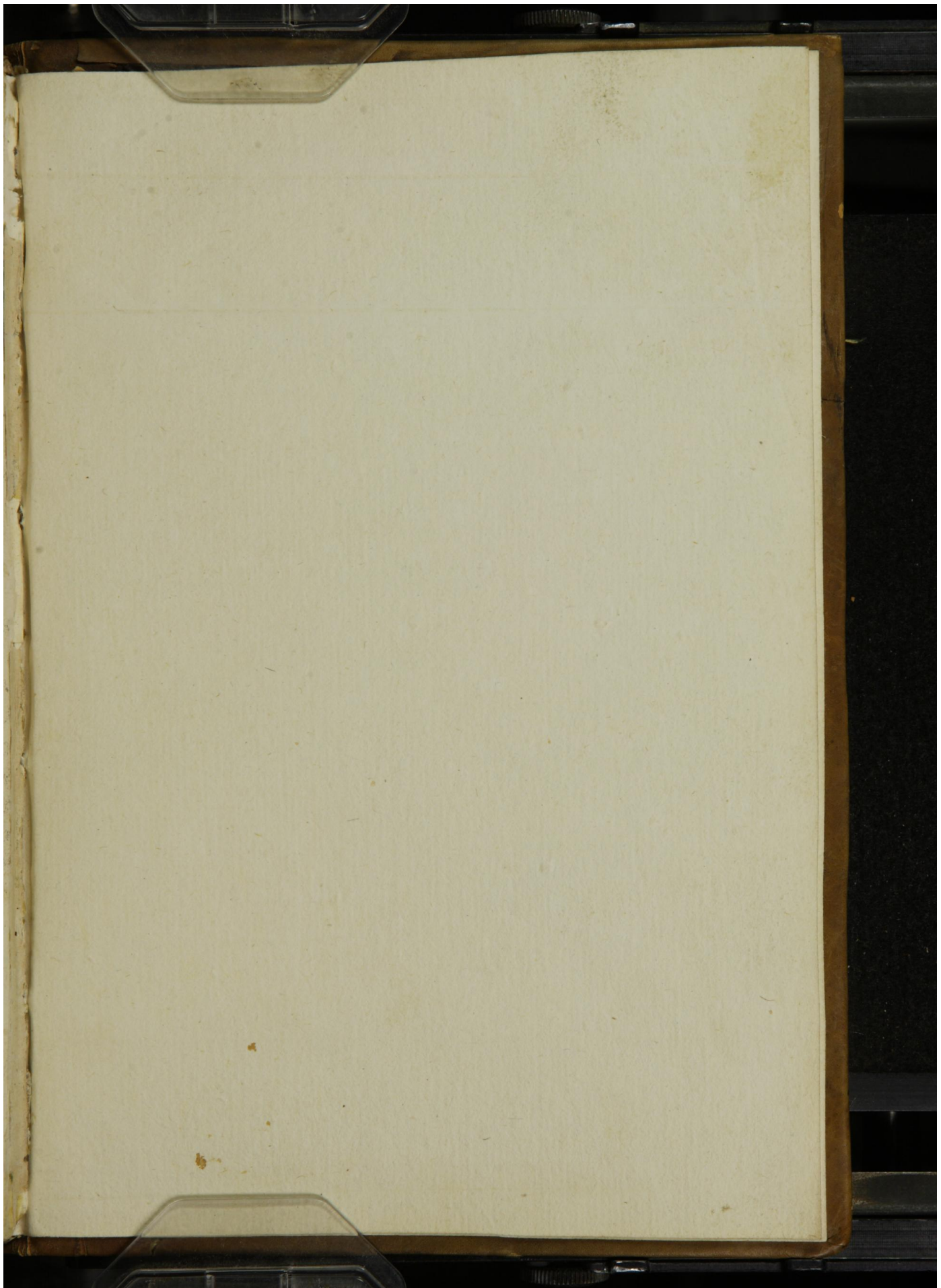
post ptū infra .xl. dies. vñ q̄ in veteri testamēto usq; ad quadagesimū uel octuagesimū mulier a viro thoro sicut ⁊ a templo abstinebat cōrimoniale fuit. ideo hodie non ligat. Vñ sicut mulier in nouo lege statim post partū sine mortali posset ecclesiā intrare nec debet phiberi Si aut ex veneracōe voluerit abstinē. deuocō ei? nō est in pbāda. ita si statim post ptū alterut petīt debitū. nō ē mortale h̄ veniale Et indecēs ē. q̄ nō abstineat a confortio viri q̄ diu abstinet ab ingresso templi p̄mū pbat̄ ex. de purificacōe p? ptū in .c. i. Ergo p? ptū puerperio. nō est pctm̄ mortale. qz timet̄ de egitudie vxoīs Ad puerperā igitur accēdē erat phibitū lege mosayca. hodie tñ non phibetur templū ingredi quia ⁊ emorroissa tetigit fimbriā vestimenti xp̄i vt patet. vbi sup̄ de purifi. post ptū ⁊ in decretis. dis. v. ad eius cubitū. nichilomin? tamē ibidē phibet̄ vir ad eā accēdere. nō at̄ de necessitate nisi adhuc ess̄ infir. ⁊ ppter hoc ess̄ piculū mortis uel agguacōis infirmitatis. Hec pe. pa. Qñtū ē tpe menstruoz. de h̄ etiā sup̄ dcm̄ ē. vñ di. idē pe. Si inatural ⁊ accidētāl sit flux? a q̄ m̄r dicat̄ emorroissa. nō inēdiat̄ peticō s̄ddicō qz qñ ē ifirmitas ppetua ul̄ nimis diut̄ua. piculosū ess̄ coniugatis

aliq̄bus phibere. Tūc etiam mulier cōape
 nō pōt fm̄ quosdā vñ non timetur pli Ideo
 tūc est reiale petē. cū nō speretur ples nisi p
 pter fornicacōem vitādū in se vel in alio. vt
 tactū ē sup̄. c. i6. §. 4. Si aut̄ sit naturalis in
 mēse a quo et menstruata dic̄tur. ad huc nō
 videtur mōile sciēter petē vel reddē. Vñ muli
 er si sine scādalo viri se p̄t excusare. dz subter
 fugē. Aliter nō peccat cū dolore reddēdo fm̄
 bonā vēturā a pe. de tar. h̄ dicūt q̄ exigē sciēt
 est mōile. moti auctoritatibz. Augustini sup̄
 allegatis. c. i6. §. 4. Et isto leuitici. i8. ad muli
 erē que mēstruū patitur nō accēdes. Dz dic̄t
 pe. pal. q̄ illa opinio nō videt̄ vera. qz nō est
 maior timor de infectōe plis tpe mēstruoz q̄
 tpe lepre. tūc aut̄ petē nō ē mōile. ergo nec
 nūc. vñ Alb. a pe. pa. soluūt argumēta bo.
 vētu. a pe. tar Sextū ē de tpe qñ licz habē l
 nō habē nupcias. nō dico debito reddēdo l exi
 gēdo. qz de isto sup̄ dictū est. c. i3. §. 1. Tribz
 enim tpi bz cēlebritas nupciar̄ interd̄cā est.
 Primo bñdictō nupciar̄. Secdo festū cōiugij
 nupciar̄ pp̄t lasciuas q̄ tūc fiūt. Et pari rōe
 dic̄. pe. pa. vt sup̄ tactū ē. Videtur traductio
 solemnis que aliqn̄ p? nupcias fit de domo
 pntū ad domū viri interd̄cā. in q̄ etiā multe
 insolētie fiūt istis tpi bz discor dātes. Sūt ac

illa tria tpa inclusiue a doica prima aduēt?
inclusiue vsqz ad octauas ephie inclusiue et
īclusiue a septuagesima usqz ad octauas pas
che Et doica añ ascencōne exclusiue vsqz ad
octauas pēthecostes exclusiue Tñ qz cōsue
tudo est optima legū intpres Ideo est sequē
da tre cōsuetudo de pñcipio et fine exclusiue
f inclusiue dōy festoy Nec festū oīm sanc
toy nec assumpcōis btē virginis marie nec
qdāqz aliud tyus ieiunioy pæssionū festo
rum nec āmis p? mortē mēdiatur. n tria tpa
sup dca. vñ ficut alijs tpiō petere debitum
nō est mōrle nec forte veniale. sic nec strahē
cū nō sit expsse phibitū Sz hīs triō tpiō
est mortale nuptias celebraē ppē expssam
phibicōz licet nō esset mortale. debitū petē a
diuge rite. prius bñdca. vt sup late dcm est
Et sic de lepra morali dixisse sufficiat .:.

Explicit tractatus de lepra morali. fratris
Iohannis Nider sacre theologie pffessoris
ordinis predicatorum.:

AAAAA
2094763 A
VVVVVV

102cc.
2000/19

Antiochi 232
as 53 1

85/19
10